

Шумарски лист

Издаје Југосл. Шумарско Удружење

Уређује редакциони одбор. — Главни и одговорни уредник: инг. Милан Мариновић.
Уредништво и управа налази се у Загребу, Шумарски дом.

Илази једанпут мјесечно. Чланови Удружења добијају га бесплатно. За нечланове претплата 50 Дин.

Бр. 6. Загреб, 1. јуна 1922. Год. 46.

Садржај: Ing. Anton Šivic (Ljubljana): Državni nadzor gozdov v Sloveniji. — Kr. šum. nading. Pero Vuković (Zagreb): Procjena drvne gromade sastojina pomoću poprječnih (pri-
mjernih) stabala, kubisanih u osnovnom stanju. — Инг. Жарко Милетић (Загреб): Идеја
потрајности у науци о уређивању шума. (Свршетак.) — Ing. Marinović (Zagreb): Načela
organizacije šumarske službe u našoj državi. (Svršetak). — Проф. др. Александар Уре-
новић (Загреб): Популаризовање шумарства. — За пасивно изборно право шумарских чи-
новника. — Literarni pregled. — Bilješke. — Iz Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja. —
Službene vijesti.

Zrinjski trg 17

„DOM“

Telefon 4—42

DIONIČKO DRUŠTVO ZA DRVENE GRADNJE

Tvornica: Černomerec ZAGREB Brz. naslov: „Dom“

Radione za drvene konstrukcije i blanjanje, parna pilana. Tvornica za izradbu vrata, prozora, parketa i unutarnjih uredjaja. — Poduzeće za specijalne drvene gradnje, te izradbu drvenih kuća u rastavljenom i stabilnom stanju. — Radione za pokućstvo i za vrt po stanovitim tipovima. — Konstrukcije radione za izložbene zgrade te dvorane.

Preporuča svoju specijalnu tvornicu za izradbu jednoličnih kuća, prozora, vrata, parketa kao i jedno-
ličnog pokućstva, baraka te svih vrsti konstrukcija izradjenih po stanovitim tipovima. — U svrhu
pojeftinjenja i normaliziranja gradjevno-stolarskih radnja specijalizirali smo vlastiti pogonaki odio
za jeftinu izradbu na veliko te izradjujemo normalna okovana i neokovana vrata sa ili bez opšava
i pošva u veličinama od 0'65 × 2'00 m, te 0'90 × 2'00 m, i dvokrilna 125 × 2'25 m svijetlosti; na-
dalje prozora 1'00 × 1'77 m, 1'— × 1'35 m, 1'— × 1'02 m, 0'90 × 1'50 m, 0'95 × 1'90 m,
1'50 × 1'90 m, stalno na zalih, prema tomu uz svakodobnu dobavu.

Prvo jugoslavensko d. d. za šumsko gospodarstvo i industriju.

Centrala: Zagreb, Gjorgijeva ulica 2/II.

Poduzeća:	Parna pilana i tvornica kutija u Podgradcima kod Bosan- ske Gradiške. Vlastelinstvo Sirač kraj Daruvara.
Produkcija:	sve vrsti jelovog rezanog materijala i gradjevne robe, bu- kovi rezani materijal pareni i nepareni, bukovo gorivo drvo, bukove podvlake, bukovi drveni ugljen i dr.
Uprava:	Podgradci, p. Bos. Gradiška, Bosna.
Željezn. postaja:	Okučani i Jasenovac.
Otprema robe:	sa pilane do Bos. Gradiške vlastitom šumskom željeznicom, u Bos. Gradišci vlastito skladište na sav. obali. Otpremanje Savom preuzima se dijelom i vlastitim plovnim sredstvima.

Strojeve za svakovrsnu obradu drveta

Gatre, skobelnike,
tesarske stolove,
kružne i pasne
pile i dr.

Turbine
izradjuju najsolid-
nije i najjevtinije;

Strojne tovarne in livarne d. d. Ljubljana.

Radionica za preciznu mehaniku **VILJEM SEQUARDT**

Ljubljana, Dalmatinova ulica 5.

Teodoliti, tahimetri, nivelacijoni poljski i šumarski mjeraci instrumenti, nivel. letve, trasirke, libele, busole, mjeraci lanci i vrpce, planimetri, pantografi, ombrografi, ombrometri, višinski barometri, aneroidi, broječani čekići, šumska kladiiva i sve šumarske instrumente i potrebštine, crtači pribor, precizna šestila, tuši, svjetlobni prozirni i milimetarski papiri.

Brušenje risačih pera i sve popravke točno i solidno. Zamjenjeno precizna rektifikacija geodetskih instrumenata.

Za šumske industrije i trgovce drva:

pravi Göhlerovi kolobroji, šumski čekići, čekići za daske, klupe za mjerenje, vrpce za mjerenje, brojevi iz ocjeli u svim veličinama najbolje vrsti kod

ŠANDOR SCHNELLERA, rezbara

Zagreb, Strossmayerova ulica 6.

Lovske puške sviju vrsti

od jednostavnije do najfinije izrade, za sačmu ili kuglu, trocjevke, automatične pištole, flobertpuške, po tipu ili narudžbi, **municiju i pribor dobavlja najjeftinije**, nadalje preuzima i izvršuje **popravke i preudezbe** oružja sviju vrsti

SLOVENSKA TVORNICA ORUŽJA

prijet: P. WERNIG, BOROVLJE, d. s o. j.

RADOVLJICA (SLOVENIJA).

Ing. Anton Šivic (Ljubljana):

Državni nadzor gozdov v Sloveniji.

Zgodovinski razvoj organizacije gozdnopolitične službe do prevrata.¹

Državni nadzor gozdov oziroma delokrog gozdnopolitične uprave ali gozdnopolicijske oblasti se nanaša na nadzor in izvrševanje gozdnopolicijskih predpisov države, veljavnih za vse gozde.

Cilj teh predpisov je, zasigurati obstanek gozdov, zabraniti vse nevarnosti, ki gozde ogrožajo, dvigniti gozdno kulturo v splošnem, pospeševati gozdarstvo in pripomoči v to, da se dvigne interes do gozda, torej delovati z dovoljenimi sredstvi na to, da se obudi v prebivalstvu ono zanimanje in skrb za gozde in njihov obstoj, ki sta potrebna v splošnem javnem oziru in v državnem interesu.

Službovanje gozdnopolitičnih organov in oblasti mora se torej gibati v omejenem okviru, ki ga dopuščajo obstoječi zakoni, po katerih se gozdnim posestnikom v interesu države in v javno in splošno korist nalagajo posebne omejitve. Gozdarsko politična uprava je torej v najožjem stiku z zakonodajo v posameznih državah, odnosno pokrajinah ene in iste države. Čim naprednejša, razvitejša je zakonodaja, tem smotrenejše je delovanje gozdarskih organov politične uprave.

V bivši Avstriji se je začelo razvijati gozdnopolicijsko službovanje že pred več stoletji. V Istri na pr. je obstojal že leta 1452. neki pravilnik za gozdno gospodarstvo, za kojega izvrševanje je bila potrebna namestitev posebnega nadzorstvenega osebja. Več podobnih gozdnih predpisov je izšlo v posameznih pokrajinah bivše Avstrije v 16. stoletju, ker je vlada spoznala, da ji je dolžnost, obvarovati gozde vedno napredujočega pustošenja in uničevanja.

Posebna skrb za gozde izvirala je prvotno v krajih, kjer so se nahajali rudokopi in fužine. Rudokopi so dajali zaslužka obični delavnega prebivalstva, ki pa ni bilo zaposleno le v rudnikih samih, temveč tudi v gozdih, iz katerih so pripravljali za rudnike potreben jamski les. Gozdni uradi so bili izpočetka dodeljeni rudarskim oblastvom. Gozdi v bližini rudokopov so bili splošno v državni upravi, medtem ko so bili lastniki bližnjih zasebnih gozdov obvezani, oddajati prebitek lesa, v kolikor ga niso sami rabili, rudnikom, kadar ga je tem primanjkovalo. Vsled teh pravic, ki jih je imela država in zaradi ohranitve gozda v javnem interesu, poverili so gozdnopolicijski nadzor nad vsemi gozdi

¹ Nekateri zgodovinski podatki so povzeti iz publikacij gozd. nadsv. Rosipala, priobčenih leta 1899.

državnim gozdarskim uradom, odnosno njih organom, ki so bili v to svrho prideljeni odnosno podrejeni okrožnim oblastvom.

V posameznih deželah pa so bili nastanjeni že takrat posebni organi za nadzor vse gozdne kulture, namreč posebni okrožni gozdni komisarji in distriktni gozdarji, ki so morali pregledovati vse gozde brez razlike, naj so pripadali kateri si bodi posestni kategoriji, in se prepričevati o zakonitem postopanju z gozdi po obstoječih predpisih ter prijavljati pristojnim oblastvom opažene nedostatke, da so jih le-ta mogla odpraviti; tudi so morali stavljati predloge za izboljšanje gozdnega gospodarstva.

To službovanje se je razvijalo v posameznih dobah različno; izprva so bili seveda kot nadzorovatelji gozdov nameščeni vsevrstni organi, dokler niso končno uvideli, prisiljeni po dejstvih, da je treba poveriti gozdnopolicijski nadzor izvežbanim gozdarskim organom.

Gozdni predpisi v starih časih so bili prav strogi, vendar niso prinesli zaželenega uspeha; uničevanje gozdov ni prenehalo. Ni bilo namreč dovolj in zadostno kvalificiranega osebja na razpologo. Gozdni predpisi, četudi vzorni in premišljeni, se niso upoštevali, ker je prebivalstvo vedelo, da ni organov in oblastev, ki bi nepostavnosti odpravili in kaznovali. Posledice te demoralizacije napram obstoječim gozdnim zakonitim določbam niso izostale. Gozdna vegetacija se je posebno na strmih pobočjih gora pomikala vedno nižje; pokazala so se gola rebra, na katerih ni bilo več nobenega užitka. V Dalmaciji in Istri so se goličave vedno večale in postala so pusta tla tam, kjer so se razprostirali poprej lepi gozdi. Na Tirolskem so polagoma izginili pragozdi in je uničevanje gozdov in poslabšanje gorskih gozdnih tal napredovalo z veliko brzino.

V Istri so v 16. stoletju nastavili posebne gozdne kapitane (capitani dei boschi), ki so se rekrutirali iz mornariških tesarjev, od katerih seveda ni bilo mnogo pričakovati. Ker so obstojali v Istri gozdni rezervati za mornariške svrhe, se je pozneje posvečala gozdni pažnji tu in tudi v sosednji Kranjski in Koroški večja pozornost.

Leta 1745. je izšla takozv. Terezijanska gozdna naredba, pozneje še po ena leta 1756. za Kranjsko in Koroško, leta 1771. pa zopet ena, ki je veljala tudi za takratno Istro (izdana v nemškem in slovenskem jeziku).

Začetkom devetnajstega stoletja imel je vsak okrožni urad svojega gozdnega komisarja in v vsakem okrožju 2 do 3 takozv. distriktni gozdarje. Na občinske gozde so imela paziti okrajna oblastva in nastaviti sporazumno z župani po razmerju ploskve in dohodkov gozdne čuvaje na račun občin. Ker so okrajna oblastva tudi sama posedovala gozde, je kar njihovo gozdarsko osebje nadzorovalo občinske gozdne čuvaje.

Gozdarsko osebje okrajnih oblastev je imelo tudi paziti na zasebne gozde prostih in pa podložnih posestnikov, dočim je imelo okrajno oblastvo pravico, kaznovati glede vseh prestopkov

v gozdnih zadevah prebivalstvo okraja (izvzemši domene), in paziti, da se gozdi ukoriščajo na pravilen način.

Prestopke pri graščinah pa je bilo javiti okrožnemu oblastvu, ki je o njih razsojalo.

Leta 1814. je generalna gubernija za Ilirijo izdala povodom raznih izrodov in devastacij v državnih in zasebnih gozdih in telesnega napada več gozdnih uradnikov na okrožna oblastva, domensko administracijo v Ljubljani in na vicegubernijo v Reki, kateri je pripadala takrat Istra, poseben cirkular, v katerem se je zabičilo, da je treba svojčas izdane predpise za oskrbo gozdov strogo izpolnovati. V zvezi s tem cirkularjem se je ustanovila posebna gozdnopolicijska organizacija in se je predpisala za gozdarsko osebje posebna inštrukcija, po katerej so imeli ti organi kompetenco nadzora vseh gozdov v okrožju brez izjeme. Domenski in drugi gozdni uradi so se podredili tudi tem okrožjem. Okrožni gozdarski komisarji, distriktni gozdarji in pisarji so bili neposredno podrejeni okrožnemu glavarju. Okrožni gozdarski uradi so imeli dolžnost, skrbeti za obstanek in primerno kultiviranje gozdov, paziti na prestopke in jih kaznovati. Vmešavanje v ekonomsko in prosto gospodarjenje po pravilih gozdarstva pa tem okrožnim oblastvom ni bilo dovoljeno, torej je bil njih delokrog omejen le na gozdnopolicijski nadzor.

Predstojnik okrožnega gozdnega urada je bil okrožni komisar, ki mu je bil kot pomožni organ oziroma referent dodeljen okrožni gozdni komisar.

Okrožni gozdni komisar je moral paziti, da so se izvrševali gozdni predpisi in zakoni; imel je vse gozde v okrožju enkrat na leto prepotovati, inspicirati distriktne gozdarje in njih delovanje, prepričati se o pravilnosti njihovih ovadb in podučevati ljudstvo o negovanju gozdov.

Distriktni gozdarji pa so morali natančno pregledovati gozde v posameznih distriktih, svoje ovadbe v gozdih podložnikov in podložnih občin so prijavljali na posebne okrajne komisarijate, ki so imeli kazensko oblast, dočim je ta oblast pri prestopkih v gozdih graščin, zakupnikov in fužinarjev spadala v kompetenco okrožnih gozdarskih uradov.

Z oskrbo in upravo gozdov pa distriktni gozdarji niso imeli nobenega opravila.

Instrukcija je vsebovala med drugim tudi določilo, da distriktni gozdarji pri izvrševanju svojih službenih dolžnosti ne smejo preveč ovirati poljedelstva in živinoreje s pretirano vestnostjo, nasprotno pa, da se s temi panogami deželne kulture ne sme razvoj gozdarstva ovirati.

Distriktnim gozdarjem so bili odkazani okoliši, v katerih je bilo 50.000 do 100.000 oralov gozdov, ne glede na ploskev distrikta.

Ta gozdnopolicijska organizacija je obstojala le do leta 1828., tega leta je bila namreč ukinjena.

Zadevna poročila nam pravijo, da so se pozneje, posebno okrog leta 1848. dogajala velika pustošenja gozdov po posameznih deželah.

Že v početku 19. stoletja so poskušali ustvariti skupen gozdni zakon, ki naj bi veljal po vsej državi. Zaslišali so takrat stanove, dalje uprave večjih posestev in razne ekonomske družbe, ki so po večini predlagali, da naj se ustanovijo posebna oblastva, ki naj bi skrbela za gozdno kulturo v administrativnem in gozdno-policijskem pogledu.

Leta 1843. so se zastopstva dežel vnovič pozvala, naj preudarijo, kako je priti v okom obširnemu samolastnemu krčenju in pustošenju gozdov. Na temelju pozivedb zbrani material je služil leta 1849. na Dunaj sklicanemu kmetijskemu kongresu za podlago zadevnih obravnavanj; ta kongres je nato pripravil podlago za osnutek splošnega državnega gozdnega zakona, ki je bil potrjen 3. decembra 1852, (leta 1858. v Dalmaciji uveljavljen).

Izdanje tega zakona je bilo splošno pozdravljeno. Državni gozdni zakon je namreč odpravil ovire, ki so dotedaj obstojale glede gospodarstva v zasebnih gozdih in prometa z gozdnimi pridelki, kateri so s tem pridobili na vrednosti, s čemur je zadobil gozdni posestnik veselje do lastnine in večjo ljubezen do gozda. Prejšnje brezobzirnosti gozodne policije, ki so se dogajale tu in tam, so ponehale vsled omejitve vmešavanja gozdne nadzorne oblasti na slučaje, ki jih predvideva zakon.

Toda kmalu so se pojavili glasovi celo v deželnih zastopih, da naj se takratno medlo izvrševanje zakona poostri, da naj se nastavijo gozdnopolicijski organi, da naj se izdajo izvršilni predpisi, ker kompetentna oblastva postopajo pri novem zakonu z nekako rezervo.

Najprej se je na temelju novega državnega gozdnega zakona uvedla na Tirolskem in Predarelskem nova gozdarska organizacija in sicer leta 1856. Po tej uredbi se je prenesla oskrba občinskih gozdov državnim gozdarskim organom pod vodstvom političnih oblastev, dočim se je po § 22. državnega gozdnega zakona odredilo, da se morajo za zasebne gozde in gozde ustanov, ne glede na njih velikost, namestiti na stroške lastnika gozda strokovnjaško izvežbani gozdni upravitelji. Političnim oblastvom je bilo pridržano, sprejeti in namestiti potrebno varstveno osebje; stroške za to osebje pa so morali gozdni posestniki državi povrniti.

To organizacijo so hoteli z morebitnimi izpremembami uvesti tudi po drugih deželah in je v to svrho ministrstvo za notranje zadeve še leta 1856. zahtevalo predmetnih poročil in predlogov od vseh deželnih šefov.

Posledica tega je bila, da so na Gornjeavstrijskem leta 1858. uradno predokazali vse male zasebne in pa občinske gozde gozdnemu upravitelju kakega sosednega večjega gozdnega posestva v oskrbo in nadzor ali pa so združili zasebne gozde v večje gospodarske komplekse, za katere so nastavili posebne gozdar-

ske strokovnjake. Ravnotako so poskrbeli tudi za gozdno varstveno osebje.

Za Belopeške gozde in za Jelovico na Kranjskem so leta 1853., vpoštevajoč § 22. gozdnega zakona, namestili izprašane gozdne upravitelje, poslužujoč se politične sekvestracije za te gozde. Upraviteljem so podredili primerno število gozdnovrstvenega osebja.

Na Gornjeavstrijskem je ministrstvo leta 1861. vsled vpliva deželnega zbora leta 1858. vpeljano organizacijo zopet opustilo. Na Kranjskem pa je bila sekvestracija gozdov v Belipeči in na Jelovci tako draga, da so morali občinarji, upravičenci in zasebni gozdni posestniki za gozdne pridelke, do katerih so bili upravičeni, plačevati takse; tudi so se morale vršiti sečnje v merkančilne svrhe, da so mogli pokriti stroške sekvestracije. Tudi tu se je nezadovoljnost ljudstva oglasila v deželnem zboru, na kar se je ta sekvestracija ukinila.

Ker so se pozneje zopet pojavljale zahteve, da naj se gozdni zakon v gotovih točkah poostri, odnosno razširi v podrobnostih, je ministrstvo izreklo, da bi zadostovalo, izdati le primerno izvršilno naredbo h gozdnemu zakonu, kar pa bi spadalo v delo krog posameznih deželnih zastopstev. Inicijativa je bila v tej smeri prepuščena deželnim zborom. Te inicijative se je poslužil pa le koroški deželni zbor, ki je leta 1864. sklenil, da naj vlada o priliki reorganizacije političnih oblastev poskrbi za nastanitev primerne števila gozdarjev v vsakem okraju, da bo mogoče predpise gozdnega zakona udejestvovati.

Vlada je obljubila odpomoč, toda šele tedaj, ko se izvrši reorganizacija političnih oblastev.

Leta 1868. je sklicalo zemljedelsko ministrstvo na Dunaju kongres agrarcev, ki je sklenil sledeče:

»Splošno potrebno je, da se gozdni zakon izvršuje. Zemljedelsko ministrstvo se naproša, da revidira gozdni zakon potem deželne zakonodaje, pri čemur se ima pridržati načelo varovanja gozdov. Ministrstvu se priporoča, da do uvedbe novega zakona skrbi za čim boljše izvrševanje predpisov obstoječega gozdnega zakona.«

Nato so bili leta 1868. pozvani vsi deželni šefi, da skličejo ankete, na katere imajo povabiti gozdnega zakona večše upravne uradnike, zastopnike deželnega odbora in sposobne strokovnjake. Ti naj bi napravili ali osnutek za izvršilno naredbo h gozdnemu zakonu ali pa revidirali gozdni zakon.

Poglejmo, kako se je medtem poslovalo v južnih kronovinah bivše Avstrije. V Dalmaciji, kjer je gozdni zakon zadobil moč šele leta 1858., je bilo popolno pomanjkanje tehnično izvežbanega gozdarskega osebja. Gozd je bil večinoma last občin, pravzaprav pa soposestnikov, zaradi česar ni bilo mogoče občin prisiliti, da namestijo strokovno naobražene upravitelje. Pomanjkanje strokovnega osebja je bilo vzrok, da vlada glede gozdne kulture ni mogla uspešno delovati. Zato so leta 1866. pridelili namestništvu gozdarskotehniškega svetovalca, ki mu je pripadla naloga, da

podpira organizacijo gozdarstva in pospeševanje pogozdovanja Krasa.

Izprva je bil ves trud dalmatinskega namestništva, izvesti predpise gozdnega zakona, brezuspešen. Namestništvo je zatoj stavilo predlog, da naj se namesti po deželi gozdarsko in pa varstveno osebje. Predložilo je tudi predpise, po katerih naj bi se izvrševalo pogozdovanje Krasa in oskrbovanje obstoječih gozdov. Ministrstvo je predloge pregledalo, toda prišlo do prepričanja, da se pogozdovanje ne more započeti, preden se ne uredijo zahtevane posestne in užitne razmere in izvrši vsaj delna razdelitev občinskih zemljišč. Izdelalo je osnutek zakona, ki ureja uživanje in obsega delno razdelitev občinskih zemljišč, kakor tudi pogozditev goličav po občinskih gozdih.

V Primorju se je na priporočilo avstr. državnega gozdarskega društva ustanovilo leta 1866. mesto gozdnega nadzornika za pogozdovanje Krasa. To mesto se je zasedlo šele leta 1868. Dotični organ je bil po namestništvu v Trstu pritegnjen tudi v sodelovanje pri državnem nadzoru gozdov. Tudi v Primorju ni bilo zadostnega števila gospodarskega osebja, vsled česar je namestništvo predlagalo, da naj dovoli ministrstvo poleg treh, leta 1868. nameščenih gozdnih nadglednikov sprejeti v službo še štiri okrajne gozdarje, čemur se je bilo leta 1869. ugodilo.

Na priporočilo zastopnikov deželne odbora, kmetijske družbe in namestništva v Trstu je bil leta 1870. provizorno nameščen še gozdarski komisar za politični okraj Tolmin, ki so mu bili poverjeni nadzor nad gozdi, vodstvo in nadziranje pogozdovanja in podučevanje občin in zasebnih posestnikov o gospodarjenju z gozdi.

Nato sta bila leta 1871. še dva gozdarska komisarja nameščena za politična okraja Volosko in Pazin. Istega leta so bili imenovani trije gozd. komisarji v Dalmaciji in sicer v Korčuli, Benkovcu in Kninu, leta 1872. pa v Sinju in Makarski.

Medtem so došla na zemljedelsko ministrstvo leta 1868. zahtevana poročila, v katerih so deželni šefi povdarili, da politična oblastva niso kos obširnim nalogam, ki jih zahteva gozdarstvo, ako jim ne pridelijo primerne števila strokovno izobraženega gozdarskega osebja.

Vlada je na to predvidela nastanitev gospodarskotehniških svetovalcev pri vseh političnih deželnih oblastvih in po potrebi tudi pri okrajnih političnih oblastvih, podobno kot je bilo to že vpeljeno v Dalmaciji in v Primorju. Leta 1870. so se vršila pogajanja radi zadevne gozdnopolijske organizacije in so se nato kmalu namestili gozdarskotehniški konzulenti pri deželnih polit. oblastvih v Solnogradu, na Dunaju, v Celovcu, Černovicah, Ljubljani, Lincu, Pragi, Brnu in Lvovu. Zanje so bile izdane posebne službene inštrukcije, ki so jih publicirali v deželnih zakonikih. (Na pr. dež. zak. štev. 21 za Kranjsko iz leta 1871.)

Po tej inštrukciji so imeli ti organi, takozvani gozdni nadzorniki, nalogo nadzorovanja, da se izpolnjujejo predpisi gozd-

nega zakona, opazovati in premotriti gozdarske razmere po deželi, podučevati gozdne posestnike, podpirati polit. oblastva pri izvrševanju gozdarskih odredb, itd.

Gozdni nadzornik je takrat posloval le kot konzulent, ne kot referent deželnega oblastva, dalje kot kontrolni organ glede izvrševanja gozdarskih zakonitih predpisov ter kot čuvar javnih interesov z ozirom na gozdarstvo sploh. Da je mogel svoj posel vršiti, moral se je podati v razne polit. okraje ter poizvedovati tam o gozdarskih odnošajih ter skrbeti, da se odpravijo nedostatki; pri pregledovanjih pa se je moral prepričati, jeli se je zadostilo raznim odredbam.

Takratni gozdni nadzornik je imel torej pravico staviti utezljive predloge ne le pri deželnem, temveč tudi pri okrajnih političnih oblastvih, ako so spadale predlagane zadeve v kompetenco poslednjih.

Imel je ugotoviti gozde, ki jim pripada značaj takozvanih varstvenih (zaščitnih) in pa branilnih gozdov, določiti način, kako se smejo le-ti oskrbovati; pospeševati pogozdovanja, proučevati gozdne služnostne pravice; nadzirati in urejati oskrbo občinskih in solastninskih gozdov; brigati se za plavljenje lesa in večje druge spravljalne naprave, za gozdarski poduk, gozdno statistiko, i. dr. Posluževati se je smel lokalnih (zasebnih) gozdarskih organov, ki so ga imeli podpirati.

Leta 1872. so izpremenili v Trstu mesto gozdnega nadzornika za pogozdovanje Krasa v takšno, kot je bilo po drugih deželah, namreč v tehniškega svetovalca namestništva. Pridelili so mu poleg štirih gozdnih nadglednikov enega gozdarskega pristava ali praktikanta, gozdarskim komisarjem v Tolminu in Voloskem pa po enega gozdarskega asistenta s sedežem v Bovcu, odnosno Podgradu.

Na Tirolskem in Predarelskem, kjer je bila gozdnopolijska služba združena s posli uprave državnih gozdov, so prišli do prepričanja, da njihov način organizacije ni v korist niti eni niti drugi stroki. Zaraditega so se pristojna ministrstva zedinila leta 1864., da je treba službo oskrbe državnih gozdov ločiti od službe gozdne policije. Leta 1873. se je ta ločitev tudi izvršila.

Leta 1875. so po posameznih kronovinah, posebno tam, kjer je bil gozdni nadzornik brez pomožnih organov, dovolili namestitev še nekaterih organov, tako na pr. na Kranjskem enega gozd. adjunkta in tri nadglednike, na Štajerskem dva gozd. komisarja in enega gozd. adjunkta.

Ko je bila leta 1879. regulacija zemljiškega davka dovršena in so bili dodeljeni ji državni gozdarski tehniki razpoložljivi, so državnopolijske organe lahko zopet pomnožili; tako na pr. je bil nameščen en gozd. komisar v Kranju, en gozd. adjunkt v Postojni.

Dotedanja organizacija gozdnopolijske službe pa še vedno ni zadoščala posebno glede eksekutivnega poslovanja. Treba jo je bilo še bolj urediti. To ureditev so pospešile katastrofalne

poplave in razdejanja na Tirolskem in Koroškem leta 1882. Vlada se je odločila, reorganizirati gozdnopolit. službovanje. Da pa bi čimmanj obremenila državne blagajne, sklenila je pritegniti osebje državne gozdne uprave in zasebnega veleposestva k izvrševanju gozdnopolicijske službe; dotični organi so se nazivali kot »delegirani gozdarski komisarji« in so dobivali za ta posel posebno pavšalno odškodnino. Nasprotno pa se je določilo, da prevzamejo gozd. tehniki politične uprave posamezne, od oskrbnihitev zelo oddaljene erarične gozdne objekte, v upravo.

Leta 1883. je zemljedelsko ministrstvo izdalo novo odredbo za gozdarsko osebje politične uprave. Za vsako kronovino je bil po tej instrukciji določen po en »deželni gozdni nadzornik« s prideljenimi pomožnimi organi; političnim okrajnim oblastvom — seveda ne vsakemu — pa so bili prideljeni okrajni gozdarski tehniki, tem pa podrejeni gozdni nadgledniki. Tako je bilo takrat na Štajerskem 7, Koroškem 5, Kranjskem 5, v Primorju 8 gozd. tehnikov in 7, odnosno 8, 10, 15 gozd. nadglednikov.

Za okrajne gozd. tehnike in za nadglednike so se ustanovili nadzorni okoliši, na pr. okoliši s sedežem v Mariboru, Celju, Ljubljani, Litiji, Novem mestu, Postojni, (poleg tega štirje okoliši za »delegirane« gozd. tehnike), okoliši nadglednikov so bili v Mozirju, Slovenjgradcu, Ljubljani, Kranju, Radovljici, Litiji, Kamniku, Novem mestu, Kočevju, Postojni, Logatecu.

Delokrog gozdnotehniškega osebja politične uprave je bil po odredbi iz l. 1883. sledeč: Podpiranje polit. oblastev pri državnem nadzoru gozdarstva in izvrševanju gozdnih zakonov in odredb, pospeševanje gozdne kulture, povzdiga gozdnega gospodarstva s podučevanjem gozdnih posestnikov, event. z vodstvom oskrbe občinskih, solastninskih in zasebnih gozdov. Poleg tega so imeli izvrševati naročene jim strokovne naloge, komisijonelne poizvedbe v strokovnih stvareh samostojno voditi, itd. Politična oblastva niso smela gozd. organov porabljati v druge svrhe, kakor le v dovoljene, morala so jih zaslišati v vseh gozdnih zadevah.

Od leta 1885. dalje zahtevala se je za sprejem v gozdarsko službo polit. uprave ista usposobljenost, kot za službovanje pri upravi državnih gozdov, poleg tega pa še petletna praksa v oskrbovanju državnih ali večjih zasebnih gozdov.

Prosilci za gozdnovarstveno službovanje morali so se izkazati z izpričevalom, da so položili preizkušnjo za gozdno varstvo in tehn. pomožno službovanje.

Gozd. tehniki so bili službeno in disciplinarno podrejeni onemu polit. oblastvu, kojemu so bili dodeljeni. Deželni gozdni nadzornik pa je sodeloval pri pregledovanju in presoji uradnega poslovanja po okoliših eksponiranih tehnikov, njih inspekciji ter poročal deželnemu šefu, jeli so okrajna polit. oblastva uradovala o ovadbah, mnenjih in predlogih teh organov.

Delegirani gozd. komisarji pa so bili, v kolikor so pripadali osebju uprave državnih gozdov, podrejeni tudi inspekciji deželnega gozdnega nadzornika, vendar so bili v disciplinarnih stva-

reh podrejeni gozdnim in domenskim direkcijam (postavljenim za upravo eraričnih in zakladnih gozdov).

Leta 1883. se je gozdnopolicijska služba zopet nekoliko razširila s tem, da so se pritegnile v delokrog gozdnopolicijskih organov dela, ki so v zvezi z zagrado potokov hudournikov, dela namreč, ki jih je predvideval zakon o napravah za neškodljivo odpeljavo hudourniških voda, izdan leta 1883. Pod vodstvom tč. višjega gozdarskega svetnika Salzerja je odšlo šest gozdarskih tehnikov politične uprave na južno Francosko, da študirajo tam dela v uspešno zagrajenih hudournikih. Po njihovi vrnitvi je bil leta 1884. ustanovljen gozdarskotehniški oddelek za zagrado hudournikov, kojega osebje se je naslanjalo na stalež gozdnopolicijskega osebja ter bilo direktno podrejeno ministrstvu za zemljedelstvo. Ta oddelek je bil razdeljen v tri sekcije, namreč v Zadersko za Dalmacijo, Beljaško za druge južne avstr. dežele in Tešinjsko za severne dežele.

Institucija zagrajevanja hudournikov se je vedno bolj razširjala, tako da je njeno osebje postajalo vedno bolj številno.

Organizacija gozdarskotehniškega službovanja politične uprave se je tekom let pokazala kot prav uspešna in se je korakoma razvijala vedno izraziteje. Nasprotno pa se pritegnitev gozdarskih tehnikov uprave državnih gozdov in zasebnih gozdnih uprav kot »delegiranih« gozd. komisarjev k službovanju pri politični upravi ni obnesla tako, kot so pričakovali, ker ti organi tudi pri svoji najboljši volji niso bili v stanju, poleg rednega dela v svojem oskrbnem okolišu opravljati tudi še gozdarsko službo za politično upravo tako intenzivno, kakor so to večkrat prav žalostne gozdarske razmere v občinskih in malih zasebnih gozdih zahtevale, ne glede na to, da je to službovanje mnogokrat kolidiralo s poklicnim poslom delegiranca in ga spravilo tu in tam v spor s prebivalstvom, kar je bilo na škodo v upravo poverjenega mu državnega gozda. Vse te okoliščine so povzročile, da so »delegirane« gozd. komisarje polagoma opustili in so zato leta 1891. pomnožili stalež poklicnih gozdarskih tehnikov politične uprave.

Dne 1. novembra 1895., drž. zak. štev. 165 je izdalo avstr. ministrstvo za zemljedelstvo sporazumno z ministrstvi za notranje zadeve in finance naredbo, po katerej so bili dotedanji predpisi glede gozd. osebja polit. uprave razveljavljeni, obenem pa vpeljana enotna instrukcija o službenem stališču in delokrogu gozdarskotehniškega osebja politične uprave.

S to instrukcijo se je gozdarskotehniško poslovanje politične uprave bistveno in v naprednem zmislu preobrazilo, deloma s tem, da se mu je delokrog povečal, posebno pa s tem, da se je utrdilo stališče deželnih gozdnih nadzornikov in okrajnih gozdnih tehnikov. Omeniti je še, da so bili že leta 1889. ustanovili v ministrstvu za zemljedelstvo poseben oddelek (departement) za tehniške zadeve gozdne policije in zgradeb hudournikov, ki je bil podrejen vodstvu gozdarskega tehnika kot samostalnega referenta, dočim je bil pred letom 1889. dotični gozdarski tehnik posloval le kot konzulent.

Po instrukciji iz leta 1895. je deželni gozdni nadzornik vsake kronovine:

1. Referent političnega deželnega oblastva in sicer:

- a) v vseh gozdarskotehniških zadevah, o katerih to oblastvo odloča. V tem pogledu spada med naloge deželnega gozdnega nadzornika, da pregleduje in presoja gospodarske načrte in uredbe, pogozdovalne načrte, gozdne melioracije, sodeluje v vseh zadevah, kjer gre porabiti državne podpore v gozdarske svrhe, vse stvari glede zgradbe potokov hudournikov, gozdarskega pozizkustva, gozdarskega pouka, gozdarskih državnih preizkušenj, gozdne statistike, gozdnega katastra, transporta, tarifov, lesne industrije;
- b) v vseh personalnih stvareh gozdarskih tehnikov in gozdnih nadglednikov.

V navedenih stvareh mora se deželni gozdni nadzornik, ako je potrebno, sporazumeti tudi z drugimi resortnimi referenti.

2. Je deželni gozdni nadzornik strokovni svetovalec političnega deželnega oblastva v vseh legislativnih, organizatornih in administrativnih vprašanjih gozdnopolijske smeri. Zatorej se je posluževati deželnega gozdnega nadzornika kot izvedenca pri razsodbah v zasebnih in kazenskih stvareh, v kolikor ne bi bilo pritegniti drugih izvedencev.

3. Dež. gozdni nadzornik je dalje organ deželnega polit. oblastva v svrhu neposrednega nadzora nad izvrševanjem gozdnopolijskih predpisov. Kot tak mora dež. gozdni nadzornik proučavati gozdarske odnošaje dežele, paziti da okrajna polit. oblastva izvršujejo gozdnopolic. predpise, nadzirati delovanje okrajnih gozd. tehnikov in nadglednikov, pospeševati gozdno kulturo s tem, da skrbi za pouk gozdnih posestnikov, kateri so potrebni nadziranja in navodil, pri interesentih sprožiti vse to, kar more biti v korist gozdarstva, dalje nadzor nad oskrbovanjem gozdnih drevesnic, podpiranih iz državnih, deželnih ali javnih sredstev sploh, kakor tudi nadzor takih pogozdovanj, in dr.

Deželnega gozdnega nadzornika imajo dež. polit. oblastva pritegniti k posvetovanjem, ako gre za gozdarske stvari.

To so v glavnem po instrukciji naloge deželnega gozd. nadzornika. Pri okrajnih političnih oblastvih pa poslujejo gozdarski tehniki kot:

1. Strokovni svetovalci političnih okrajnih oblastev v vseh stvareh, ki so tem podvržene v rešitev ali odločbo in se tičejo gozdarsko-tehnične ali policijske stroke. Okrajne gozdarske tehnike je pritegniti kot izvedence pri odločbah v zadevah strank in pri kazenskih stvareh, ako ni po okoliščinah pritegniti tudi drugih izvedencev.

2. Kot organi polit. okrajnih oblastev za neposredno nadziranje glede izvrševanja gozdnopolijskih predpisov in v svrhu neposrednega delovanja v svrhu povzdige gozdne kulture. Okrajni gozdarski tehniki imajo opazovati in predložiti ovadbe

o nezakonitih dejanjih v gozdu, proučavati gozdne odnošaje in pospeševati gozdno kulturo v svojem okolišu s poukom gozdnih posestnikov, ki so takega pouka potrebni; predlagati vse potrebno, da se izboljšajo gozdarski odnošaji; nadzirati zgradbe v potokih hudournikih, oskrbovati take gozdne drevesnice v svojem okolišu, ki jih vzdržujeta oziroma podpirata država ali dežela; sodelovati pri pogozdovanjih, ki se izvršujejo s podporo iz javnih sredstev, itd.

Okrajni gozdarski tehniki so upravičeni, da stavijo v vseh zadevah svojega delokroga predloge pri okrajnem polit. oblastvu. Upravičeni so tudi, da stopijo ustmeno ali pismeno v stik z deželnim gozdnim nadzornikom in podrejenim gozdnim nadglednikom, kakor tudi z vsemi drugimi oblastvi, občinami in drugimi javnimi organi, strokovnimi društvi, gozdnimi posestniki in njihovimi uslužbenci. Pri pismenih rešitvah ima njih urad naziv: »Okrajno gozdno nadzorništvo v«

Ker obsega gozdarski okoliš okrajnega gozdnega tehnika navadno po več političnih okrajev, občuje brez posredovanja okr. polit. oblastva svojega sedeža z drugimi okr. polit. oblastvi svojega okoliša.

Direktne ukaze in prepovedi na stranke kakor tudi odločbe in razsodbe izdajati, okrajni gozdarski tehnik redno ni upravičen. Le v zelo nujnih slučajih sme na licu mesta kaj zaukazati ter o tem obvestiti takoj dotično okrajno politično oblastvo.

Gozdni nadgledniki (kojih naziv se je leta 1905. izpremenil v smotrenejše nazivanje »okrajni gozdar«), imajo v svojem nadglednem okolišu sledečo nalogo:

1. Kot gozdnopolicijski nadgledni organi venomer nadzorovati vse gozde in zgradbe hudournikov; kolikor mogoče zabraniti vsa dejanja in opuščanja gozdnih posestnikov, katera nasprotujejo zakonitim in oblastvenim predpisom in so v kvar gozdni kulturi oziroma zgradbam hudournikov oziroma bi mogla postati kvarljiva; o takih dejanjih je ovadbe takoj prijaviti okrajnemu gozdnemu tehniku. Ob preteči nevarnosti je prepis ovadbe predložiti takoj tudi okr. polit. oblastvu.

Pri gozdnih požarih, poškodbah po zužkih, viharjih, poplavih in drugih elementarnih škodah v gozdih morajo se okrajni gozdarji podati takoj na lice mesta in pomagati, v kolikor je potrebno;

2. tudi pri drugih, pod točko 1. ne omenjenih gozdnopolicijskih in gozdnogospodarskih in kulturnih zadevah in zgradbah hudournikov sodelovati, ako jim je to odrejeno s posebnimi predpisi.

Okrajni gozdarji dobivajo službena naročila od gozdnega tehnika, kojemu so prideleni, v nujnih stvareh pa in tedaj, ako gre za poizvedbe in informacije v gozdnopolicijskih stvareh, pa tudi od vodje polit. okrajnega oblastva.

Okrajni gozdar mora pismene prijave in poročila pošiljati okrajnemu gozd. tehniku ali mu jih doprinesti ustmeno. Posluževati se ima svojega naslova kot: »Gozdonadzorovalna po-

staja v.....« Službeno dopisovanje z drugimi oblastmi in uradi mu v obče ni dovoljeno. Le na poverilo okrajnega gozdnega tehnika more službeno pisati na urade.

Ta instrukcija je veljala za vse gozdarske organe politične uprave v posameznih deželah; vendar pa so z ozirom na posebne okoliščine pridržali še nekaj predpisov poprejšnjih inštrukcij, na pr. v Dalmaciji, Koroški, Štajerski i. dr.

Leta 1899. je bilo v južnih avstr. deželah število okolišev sledeče: na Kranjskem 5 okrajnih gozdnih nadzorništev in 13 gozd. nadz. postaj; na Koroškem 4 okr. gozd. nadzorništva, 19 gozd. nadz. postaj; na Štajerskem 6 okr. gozd. nadz. in 12 gozd. nadz. postaj. (Sedanji obseg teh dežel v naši kraljevini je manjši, seveda je sedaj tudi manj okolišev.)

Do prevrata l. 1918. je v bistvu ostala inštrukcija iz l. 1895. v veljavi, četudi so se med tem časom izvršile nekatere izpremembe in izpopolnitve. Zagradba hudournikov se je medtem bolj osamosvojila in so prešle nje agende v izključni delokrog njenih gozdnotehniških organov. Seveda je ostal gozdnopolicijski nadzor v okolišu hudournikov v zmislu gozdnega zakona še vedno gozdnopolitičnim oblastvom. Marsikaj pa je na novo prešlo v delokrog gozdarskega osebja politične uprave potom raznovrstnih naredb, uredb, normalij itd., česar pa mi ne kaže v podrobnem opisovati, sicer bi se od cilja tega spisa preveč oddaljil.

Od najvažnejših pojavov, ki so močno vplivali na organizacijo gozdarskopolicijske službe je omeniti razne deželne gozdne zakone, ki so v okviru državnega gozdnega zakona izšli za posamezne dežele. Tako je leta 1885. izšel na Koroškem deželni zakon o nekaterih odredbah gozdne in vodne policije, vsebujoč predpise o prijavi sečenj z raznimi drugimi detajlnimi določbami v svrhu ohranitve gozdov. Podoben zakon je bil izdan za Štajersko leta 1898. Na Koroškem se je leta 1912. deželni zakon iz leta 1885. primerno noveliral. V izvrševanje predpisov teh zakonov je služilo političnim oblastvom predvsem gozdnopolicijsko osebje.

V poslovanju samem se je zadnjih 20 let pred prevratom pač tudi marsikaj izpremenilo. Dočim so po inštrukciji iz l. 1895. imeli gozd. tehniki nalog, staviti polit. oblastvom svoje predloge v rešitev, so pozneje reševali spise navadno že kot referate za odredbe, ukaze, razglase itd., in jih predlagali oziroma vpošiljali polit. oblastvom v podpis in ekspedicijo na stranke. S tem se je uradovanje izdatno poenostavilo in pospešilo, ker ni bilo več potrebno, da bi bil pravnoadministrativni uradnik vsak nemško predložen predlog pretvarjal v odlok, ki ga je bilo izdati v slovenščini. Pri nas je bilo to seveda le tam mogoče, kjer so bili pri političnih oblastvih slovenščine popolnoma zmožni pa tudi praktično že izvežbani gozdarski tehniki in je baš to poslovanje¹

¹ S tem načinom uradovanja je na Kranjskem pravzaprav započel pisec tega članka pred dobrimi 15 leti.

mного pripomoglo v to, da so pričeli sprejemati pri nas v gozdarsko politično službo domačine. Da je pri pretežno gozdarsko pravnih stvareh ostalo še nadalje pri stavljanju predlogov in poročil, v katerih se je gozdarski tehnik omejil le na gozdarsko strokovne stvari, je umevno.

Pred prevratom je bila organizacija gozdarskih tehnikov politične uprave v mejah današnje slovenske pokrajine sledeča:

Na Kranjskem je bil pri deželnem političnem oblastvu (deželni vlad v Ljubljani) 1 deželni gozdni nadzornik z dvema gozdarskima tehnikoma (poslednja sta bila ob enem dodeljena po dvema okrajnima polit. oblastvoma).

Pri okrajnih političnih oblastvih so bili dodeljeni razen že imenovanih dveh pomočnikov deželnega gozdnega nadzornika še trije.

Na Štajerskem je bil pri deželnem polit. oblastvu (namestništvu v Gradcu) 1 deželni gozdni nadzornik z dvema gozdarskima tehnikoma.

Pri okrajnih polit. oblastvih so bili na področju današnje slovenske Štajerske dodeljeni trije gozdarski tehniki.

Na Koroškem je pripadlo k nam ozemlje, ki je priklopljeno sedaj deloma nekemu kranjskemu, deloma nekemu štajerskemu polit. okrajnemu oblastvu, kar je vplivalo le na premembo dislokacije enega okr. gozd. tehnika na Štajerskem.

Prekmurje je pripadalo pred prevratom v področje gozdarskopolic. okoliša št. Gotard.

Gozdarskim tehnikom politične uprave podrejenega pomožnega osebja, t. j. okrajnih gozdarjev je bilo na jugoslovanskem ozemlju bivše Kranjske 12, Štajerske 10, Koroške 1 do 2.

(Nadaljevanje sledi.)

Kr. šumarski nadinžinir Pero Vuković (Zagreb):

Procjena drvene gromade sastojina pomoću poprječnih (primjernih) stabala, kubisanih u osovnom stanju.

I. Kubični sadržaj pojedinog stabla.

Riješenje gornje zadaće izvesti ću na temelju dvaju obličaka, po kojima se teoretski dade izračunati samo cijela ili djelomična deblo-vina (sa vrhom, ali bez granja). No ja sam pomoću tih obličaka faktično dobivao vrlo točno i drvenu masu cijelog stabla, t. j. svega drveta iznad 7 cm debljine). To su obličci, koji predmnijevaju, da je kubični sadržaj debla jednak kubičnom sadržaju paraboloida, pa se baš zato po njima i dobije vrlo točno kubični sadržaj cijelog stabla (svega drva iznad 7 cm debljine), jer je kubični sadržaj jednako visokog i na dnu debelog paraboloida (barem u mojim slučajevima) u pravilu znatno veći nego kubični sadržaj samog debla.

1. Obličak za kubični sadržaj **potpunog** stabla i to na temelju prsne debljine i visine.

Iz odnošaja polumjerâ (Slika 1.) i visinâ paraboloida dobijemo razmjer:

$$R_1^2 : R^2 = (v - 1.3) : v, \text{ a odovud } R^2 \frac{v-1.3}{v} = R_1^2.$$

Pomnožimo li ovu jednačbu sa $\pi \frac{v^2}{2(v-1.3)}$,

dakle $R^2 \frac{v-1.3}{v} \pi \frac{v^2}{2(v-1.3)} = R_1^2 \pi \frac{v^2}{2(v-1.3)}$, dobit ćemo

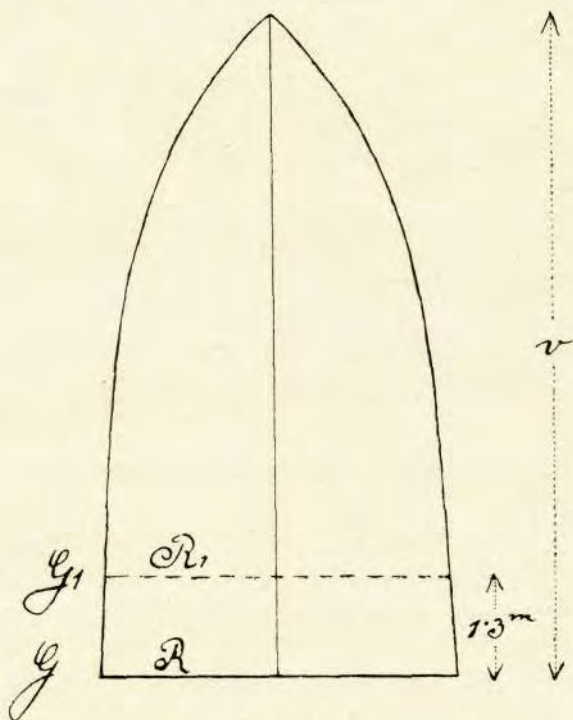
$R^2 \pi \frac{v}{2} = R_1^2 \pi \frac{v^2}{2(v-1.3)}$. Kratkoće radi neka bude $R^2 \pi \frac{v}{2} = K = \text{kub. sadržaj paraboloida}$, $R_1^2 \pi = G_1 = \text{kružna ploha u prsnoj visini}$; onda ćemo dobiti:

$$K = \frac{v^2}{2(v-1.3)} G_1 \dots I.$$

Kubični sadržaj debla (stabla) sa vrhom jednak je dakle na osnovu zakonâ za paraboloid kvadratu visine debla (stabla), razdijeljenom sa dvostrukim razmakom između vrha i prsne visine, te pomnoženom sa kružnom plohom u prsnoj visini.

Ako u obličku I. faktor G_1 pređe u G , t. j. postane sa podnicom paraboloida jednak, tada $v - 1.3$ prelazi u v , pa stoga mora onda da bude $K = \frac{v}{2} G \dots$ (obličak za kubični sadržaj paraboloida iz podnice i visine). Iz ovoga također proizlazi ispravnost našega oblička.

Radi kratkoće računanja sastavit ćemo za „visinski faktor“ $\frac{v^2}{2(v - 1.3)}$ posebnu listinu Br. 3.

Slika 1.

2. Obličak za kubični sadržaj **prevršenog (kusatog)** debla odnosno stabla na temelju visine, te prsne i gornje debljine.

Ovdje ćemo uzeti u obzir tri polumjera i tri visine, a iz njihovih odnošaja slijedi:

$$R^2 : R_1^2 : r^2 = CD : CE : CF.$$

$$(R^2 - r^2) : (R_1^2 - r^2) = (CD - CF) : (CE - CF).$$

$$CD - CF = v, CE - CF = v - 1.3.$$

Ove ćemo potonje vrijednosti uvrstiti u gornji razmjer, pak ćemo iz njega dobiti jednadžbu $R^2 - r^2 = v \frac{R_1^2 - r^2}{v - 1.3}$. Pribrojimo li ovoj jed-

nadžbi $2r^2$, dobijemo: $R^2 + r^2 = \frac{v}{v-1.3} \cdot (R_1^2 - r^2) + 2r^2$. Pomno-
žimo li ovu jednadžbu sa $\frac{v}{2} \pi$, dakle

$$(R^2 + r^2) \frac{v}{2} \pi = \left[\frac{v}{v-1.3} (R_1^2 - r^2) + 2r^2 \right] \cdot \frac{v}{2} \pi \text{ i zamijenimo li}$$

$(R^2 + r^2) \frac{v}{2} \pi$ sa K (t. j. oznakom za kubični sadržaj kusatog para-
boloida), a $R_1 \pi$ sa G_1 te $r \pi$ sa g (kružna ploha u prsnoj visini i
kružna ploha na gornjem kraju debla), dobit ćemo:

$$K = \left[\frac{v}{v-1.3} (G_1 - g) + 2g \right] \frac{v}{2}, \text{ a odovud}$$

$$K = \frac{v^2}{2(v-1.3)} (G_1 - g) + vg \dots \text{ II.}$$

Kubični sadržaj prevršenog (kusatog) debla od-
nosno stabla jednak je dakle na osnovu gornjih zakona
zbroyu dvaju produkata i to produkta, sastavljenog od
gore spomenutog „visinskog faktora“ i diferencije iz-
među prsne i gornje kružne plohe, te produkta, sastav-
ljenog od dužine prevršenog debla i gornje kružne
plohe.

Ako je $1.3 = \frac{v}{2}$, tada je G_1 kružna ploha u sredini visine. U tom
slučaju prelazi obličak $K = \left[\frac{v}{v-1.3} (G_1 - g) + 2g \right] \cdot \frac{v}{2}$ u obličak
 $K = G_1 \cdot v$, t. j. u opće poznati Huberov obličak. Jednako prelazi uz
navedenu pretpostavu u Huberov obličak ($K = G_1 v$) i gore nave-
deni obličak I.

Ako je u obličku II. $g = 0$, tada prelazi ovaj obličak u obličak I.

II. Kubični sadržaj sastojine.

Naš procjenbeni način sastojinske drvne gromade sastoji se u tom,
da od ukupnog broja stabala u sastojini sa stanovitim zbrojem kružnih
ploha stvorimo nekoliko skupina (debljinskih razreda) i to tako, da
na 2. skupinu stabala (drugi debljinski razred) dođe dva put, na 3.
tri put itd., a na 10. deset puta tako velik zbroj kružnih ploha, kolik
je u 1. skupini.

Neka bude K = zbroj kružnih ploha za cijelu sastojinu; N =
zbroj svih pojedinih članova omjera $1 : 2 : 3 : 4 : \dots : (n-1) : n$, u
kojem međusobno stoje zbrojevi kružnih ploha, što prema gornjem
načelu pripadaju pojedinim debljinskim razredima: dakle zbroj $1 +$
 $2 + 3 + 4 + \dots + (n-1) + n$; $Z_1, Z_2, \dots, Z_n$ = broj stabala u

pojedinih deblj. razredima. Onda će idealni zbroj kružnih ploha u prvom deblj. razredu iznositi $\frac{K}{N} \cdot 1$, u drugom deblj. razredu $\frac{K}{N} \cdot 2$, ... u $(n - 1)$ debljinskom razredu $\frac{K}{N} \cdot (n - 1)$, a u n^{tom} razredu $\frac{K}{N} \cdot n$. Kružna ploha poprečnog stabla u prvom deblj. razredu bit će = $\frac{\frac{K}{N} \cdot 1}{Z_1}$, u drugom deblj. razredu = $\frac{\frac{K}{N} \cdot 2}{Z_2}$, ... i napokom u n^{tom} debljinskom razredu = $\frac{\frac{K}{N} \cdot n}{Z_n}$.

Sada pređimo na praktičnu stranu samog izračunavanja.

A. Ukupni kubični sadržaj cijele deblovine i jače granevine u bukovoj (za gorivo sposobnoj) sastojini.

a) Ustanovljenje broja stabala i prsne debljine.

Sa ovim mehaničkim poslom ne ćemo se baviti, jer se obavlja kao i kod ostalih procjena. Stabla obrojčimo brojnim kotačem i uvedemo, kako ih mjerimo po debljini, po redu u bilježnici stabala. Stabla smo obilježili sa kolobrojem 1—496.

b) Ustanovljenje kružne plohe.

Na ovu okolnost polažemo osobitu važnost, jer od točnog izračunavanja ove zavisi ispravnost cijelog daljeg računanja. Stabla ćemo razvrstati po parnim debljinama (10 cm, 12 cm, 14 cm . . .) u t. zv. debljinske stepene tako, da dobijemo broj stabala i zbroj kružnih ploha za svaki pojedini debljinski stepen kao i za cijelu sastojinu. (Izim toga dobro je, u koliko nam je potrebno, ubilježiti u istu bilježnicu i naknadno izmjerene ukupne visine nekih stabala.) U tu svrhu nam služi bilježnica debljinskih stepena (Br. 1.).

c) Zbroj kružnih ploha u pojedinim skupinama (deblj. razredima).

U našem slučaju iznaša zbroj kružnih ploha za cijelu sastojinu $K = 87 \cdot 918 m^2$.

Najtočniji rezultat kubikacije dobili bi, kada bi od svakog debljinskog stepena stvorili po jednu posebnu skubinu n. pr.

- I. skupina ... 10 cm ... 3 stabla;
 II. „ ... 12 „ ... 9 stabala;
 III. „ ... 14 „ ... 12 „ itd.

Prama tomu imali bi u našem slučaju 43 skupine. Pošto je ovaj postupak (bez obzira na dalekosežno rušenje primjernih stabala) predug, stvorili bi nekogi prigodom obračunavanja kub. sadržaja 4 skupine:

- I. skupina ... 10—30 cm,
 II. „ ... 32—50 „
 III. „ ... 52—80 „
 IV. „ ... 82—96 „

Pogledom na točnost rezultata ne može nas ova razdioba (premda uvjetuje kratak postupak računanja) zadovoljiti, kako ćemo viditi poslje. Radi toga stvorit ćemo više (10) skupina, tako, da u njima ne bude prevelik broj debljinskih stepena:

- I. skupina ... 10—22 cm,
 II. „ ... 22—28 „ itd.

(vidi bilježnicu Br. 2.).

Da to polučimo, opredjeljivat ćemo iz $K = 87 \cdot 918 \text{ m}^2$ (pomoću deset skupina) broj stabala za svaku od njih; skupine ćemo uskladiti u sustav, gdje će biti što veća suvislost između pojedinih debljinskih stepena.

Zbroj kružnih ploha za cijelu sastojinu

$$K = 1 \cdot \frac{K}{N} + 2 \cdot \frac{K}{N} + \dots + n \cdot \frac{K}{N} = \frac{K}{N} (1 + 2 + \dots + n)$$
 razdjelit ćemo na pojedine skupine (debljinske razrede) tako, da bude zbroj kružnih ploha

$$\begin{aligned} \text{u I. skupini} &= x_1 = 1 \cdot \frac{K}{(1 + 2 + \dots + n)} \\ \text{„ II. „} &= x_2 = 2 \cdot \frac{K}{(1 + 2 + \dots + n)} \\ \text{„ n. „} &= x_n = n \cdot \frac{K}{(1 + 2 + \dots + n)}, \end{aligned}$$

gdje je $(1 + 2 + \dots + n) = N$.

U našem slučaju za 10 skupina bit će

$$87 \cdot 918 \text{ m}^2 = 1 \cdot \frac{K}{N} + 2 \cdot \frac{K}{N} + 3 \cdot \frac{K}{N} + 4 \cdot \frac{K}{N} + 5 \cdot \frac{K}{N} + 6 \cdot \frac{K}{N} + 7 \cdot \frac{K}{N} + 8 \cdot \frac{K}{N} + 9 \cdot \frac{K}{N} + 10 \cdot \frac{K}{N}$$

$$87 \cdot 918 = (1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 + 10) \frac{K}{N}$$

$$87 \cdot 918 = 55 \cdot \frac{K}{N}, \quad \frac{K}{N} = \frac{87 \cdot 918}{55} = 1 \cdot 598 \text{ m}^2.$$

Dalje je:

x_1	$= 1 \times 1.598 \text{ m}^2$	$= 1.598 \text{ m}^2$	I. skupina
x_2	$= 2 \times 1.598 \text{ „}$	$= 3.197 \text{ „}$	II. „
x_3	$= 3 \times 1.598 \text{ „}$	$= 4.796 \text{ „}$	III. „
x_4	$= 4 \times 1.598 \text{ „}$	$= 6.394 \text{ „}$	IV. „
x_5	$= 5 \times 1.598 \text{ „}$	$= 7.992 \text{ „}$	V. „
x_6	$= 6 \times 1.598 \text{ „}$	$= 9.591 \text{ „}$	VI. „
x_7	$= 7 \times 1.598 \text{ „}$	$= 11.190 \text{ „}$	VII. „
x_8	$= 8 \times 1.598 \text{ „}$	$= 12.788 \text{ „}$	VIII. „
x_9	$= 9 \times 1.598 \text{ „}$	$= 14.387 \text{ „}$	IX. „
x_{10}	$= 10 \times 1.598 \text{ „}$	$= 15.985 \text{ „}$	X. „
		<u>Ukupno</u>	<u>87.918 m^2</u>

Faktori x_1 — x_{10} jesu tako zvani idealni zbrojevi kružnih ploha (Br. 2. stupac 2.), prama kojima ćemo opredjeljivati broj stabala po-jedinih skupina. Sav ovaj postupak predočuje nam bilježnica debljinskih razreda, poprječnih stabala i kubičnih sadržaja Br. 2.

d) Iz bilježnice debljinskih stepena Br. 1. i bilježnice debljinskih razreda Br. 2., stupac 4., 5., 6., dobijemo u stupcu 7. i 8. realne zbrojeve temeljnica u pojedinim skupinama, koji, kako smo već napomenuli, diferiraju od idealnih, ali ipak i zbroj svih realnih kružno-plošnih zbrojeva mora biti jednak zbroju kružnih ploha za cijelu sa-stojinu, dakle mora iznositi 87.918 m^2 , što se vidi iz Br. 1. i Br. 2. stupac 2. i 8.

e) Kako nam pokazuje stupac 9. i 10., iz kvocijenta, što ga sa-činjava realni zbroj kružnih ploha u pojedinoj skupini sa ukupnim brojem stabala u istoj skupini, dobijemo kružnu plohu i prsni promjer poprječnog (aritmetски srednjeg) stabla u do-tičnoj skupini.

f) Prosječna visina aritmetски srednjeg stabla.

Prsna debljina poprječnog stabla I. skup. iznaša 16 cm . Iz stupca 5. bilj. Br. 2. kao iz bilježnice debljinskih razreda vidimo, da imademo 10 stabala ove debljine. Ukupna visina svih 10 stabala $= 112 \text{ m}$. Iz ovog visinskog odnošaja i broja stabala dobijemo prosječnu visinu poprječnog stabla, a ta je 11.2 m . Prosječna visina aritmetски srednjeg stabla u pojedinoj skupini ustanovljuje se dakle na osnovu faktičnih visina svih **onih** stabala u skupini, kojih prsni promjer odgovara iz-računanom promjeru za aritmetски srednje stablo i to tako, da se od faktičnih visina svih ovih stabala uzme aritmetска sredina. Kako vi-dimo, ovdje nam je omogućeno, da uzmemo u obzir visine poprječnih (aritmetски srednjih) stabala u iznosu 100% .

Promjer poprječnog stabla II. skup. iznaša 25 cm, a tu debljinu u našim bilježnicama nemamo. Mi ćemo se poslužiti sa prsnom debljinom 24 cm i 26 cm. Od 24 cm prsne debljine imademo 260 m visine i 16 stabala t. j. poprječno 16·25 m. Od 26 cm prsne debljine imademo 316 m visine sa 18 stabala t. j. poprječno 17·55 m ili

$$\frac{16 \cdot 25 + 17 \cdot 55}{2} = 16 \cdot 90 \text{ m.}$$

g) Kubični sadržaj poprječnog stabla.

Već smo napred napomenuli, da kubični sadržaj stabala izračunavamo po obliku $K = \frac{v^2}{2(v-1.3)} G_1$. Da olakšamo izračunavanje „visinskog faktora“ $\frac{v^2}{2(v-1.3)}$, vadit ćemo njegovu vrijednost iz listine Br. 3.

Uzmimo skupinu VII. Poprječna visina = 22·20 m. Njoj odgovara „visinski faktor“ 11·790, a kružna ploha G_1 od 56 cm = 0·246. Kubični sadržaj poprječnog stabla = $11 \cdot 790 \times 0 \cdot 246 = 2 \cdot 900 \text{ m}^3$. Iz kubičnog sadržaja poprječnog stabla dobit ćemo kubični sadržaj skupine, ako vrijednost stupca 12. pomnožimo sa iznosom stupca 6. t. j. sa brojem stabala u skupini, dakle $2 \cdot 900 \times 46 = 133 \cdot 400 \text{ m}^3$.

h) Kubični sadržaj cijele sastojine

dobijemo iz zbroja kubičnog sadržaja pojedinih skupina, a taj je u našem slučaju $1.106 \cdot 089 \text{ m}^3$.

B. Ukupni kubični sadržaj **donje** (za tvorivo sposobne) i **gornje** (za gorivo sposobne) deblovine zajedno sa jačom granjevinom u bukovoj sastojini.

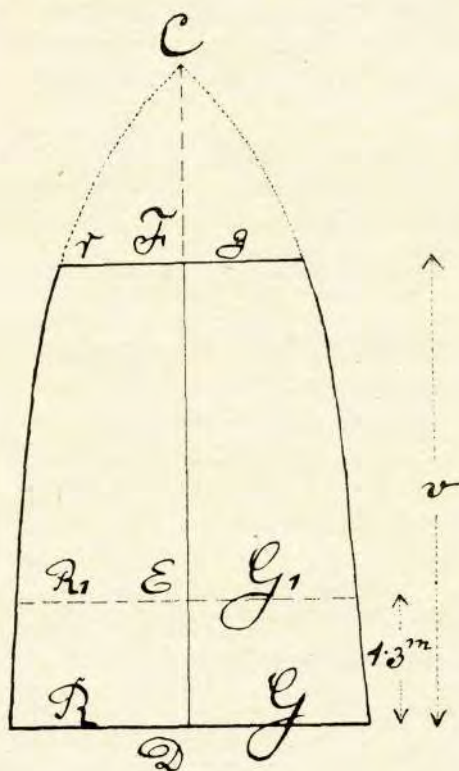
Obradit ćemo jošte kubikaciju jedne sastojine od 406 bukovih stabala sa 30—90 cm prsne debljine. Od ovih stabala sposobno je za gorivo 339, a za tvorivo i gorivo 67. Ustanovljenje broja stabala i prsne debljine obavlja se kao i pod toč. A). Stabla smo razvrstali po parnim debljinama kao i u bilježnici Br. 1., no tu bilježnicu ovdje ispuštamo, jer se njezini podaci nalaze u bilježnicama skupina Br. 4. i 5. U bilježnici Br. 4. obavili smo sve slično kao i u bilježnici br. 2., samo smo radi što veće suvislosti među pojedinim skupinama (debljinskim razredima) uzeli u njoj ne 10, već 5 skupina. Prema njoj je dakle $N = 1 + 2 + 3 + 4 + 5 = 15$;

$$1. \frac{G}{N} = 72 \cdot 588 : 15 = 4 \cdot 839 \text{ m}^2 \dots \text{I. skupina}$$

$$2. \frac{G}{N} = 2 \times 4 \cdot 839 = 9 \cdot 678 \text{ „} \dots \text{II. „ ; itd.}$$

Kubični sadržaj samo za gorivo sposobnih stabala u bilježnici skupina Br. 4. obračunali smo po obličku $K = \frac{v^2}{2(v-1.3)} G_1$, te iznaša $920.388 m^3$. U ovom drvosijeku ostaje nam jošte 67 stabala sposobnih za tvorivo i gorivo. Kubični sadržaj ovih opredijelit ćemo u posebnoj bilježnici skupina Br. 5.

Pošto u pojedinim debljinskim razredima imademo mali broj stabala, to, da nam skupine budu suvislije, uzet ćemo ih samo tri, dakle $N = 1 + 2 + 3 = 6$.

Slika 2.

Zbroj kružnih ploha u pojedinim skupinama bit će dakle

$$18.528 : 6 = 3.088 \text{ I. skupina}$$

$$2 + 3.088 = 6.176 \text{ II. „ itd.}$$

Od 5 upotrijebljenih stabala 44 cm prsne debljine jest prosječna

$$\text{visina poprječnog stabla } \frac{26 + 28 + 24 + 30 + 26}{5} = 26.8 m.$$

Od ovih stabala iznaša prosječna visina za tvorivo sposobnih

$$(\text{donjih}) \text{ dijelova stabla } \frac{4 + 6 + 8 + 6 + 4}{5} = 5.6 m. \text{ U ovoj visini ima}$$

demo ove primjere, koji odgovaraju prsnom promjeru od 44 cm :

39 cm	=	kružna ploha	0·119 m ²
37 "	=	" "	0·107 "
38 "	=	" "	0·287 "
33 "	=	" "	0·085 "
39 "	=	" "	0·119 "
			0·717 m ² : 5 = 0·1434 cm ² = 43 cm.

Po stupcu 10. iznaša gornji promjer 43 cm, a doljnji (prсни) 44 cm. Budući su ovdje gornji promjeri oveliki, nismo se obzirom na točnije podatke zadovoljili računanjem prosječnog promjera pomoću samih promjera, nego smo taj promjer izračunavali pomoću odgovarajućih kružnih ploha.

Kubični sadržaj goriva $K_1 = K - k$, gdje je K = kub. sadržaj cijelih debala (sa jačim granjem), a k = kubični sadržaj tvoriva. Kubični sadržaj cijelih debala (sa jačim granjem) izračunavamo po obličku $K = \frac{v^2}{2(v-1.3)} G_1$, a kubični sadržaj donjih dijelova debala,

koji su sposobni za tvorivo, po obličku $K = \frac{v^2}{2(v-1.3)} (G_1 - g) + vg$.

U našem slučaju iznaša gorivo	186·705 m ³ .
Pribrojiv posebno računano gorivo po bilj. Br. 4.	920·388 "
dobiva se ukupno	1·107·093 m ³
k tome tvorivo	92·763 "
	1.199·856 m ³

III. Prispodabljanje rezultatata nekih procjenbenih metoda.

U ovu svrhu sastavili smo priležecu poredbu Br. 6.

Nema dvojbe, da je procjena sastojinske drvene gromade najtočnija, ako ju obavimo na ležećim stablima pomoću sekcija prikladne dužine. U našem slučaju iznaša po ovom načinu (I.) procjenjena drvena gromada 496 bukovih stabala od 10—96 cm 1,101·095 m³. Ova će nam količina poslužiti mjerilom kod daljnjeg prispodabljanja niže navedenih metoda.

Procjenili smo našu bukovu drvenu gromadu po običnoj starijoj metodi (II/1), sačinivši 4 skupine: I. od 10—30 cm, II. 32—50 cm, III. 52—80 cm, IV. 82—96 cm. U I. skupini oborili smo i kubikirali 31% stabala, u II. 26%, u III. 34%, u IV. 100%. Prama kubikaciji po sekcijama dobili smo 54·354 m³ manje, t. j. manje za 4·9%. Ovdje smo uzeli ili premalo primjernih stabala ili smo uzeli onakova, koja po svojim vlastitostima ne odgovaraju prosjećnoj kubičnoj sadržini.

Uzmemo li 100% primjernih stabala, t. j. od 22 cm svih 16 komada, od 41 cm (40 cm i 42 cm) 44 komada, od 65 cm (64 cm i 66 cm) 23 komada, od 88 cm 1 komad; ukupno 84 stabla, dobit ćemo za 14'583 m³, t. j. za 1'3% manje. Kako vidimo, nismo ni ovdje postignuli onaj rezultat, koji bi se što više približio rezultatu pod I. dobivenom po sekcijama. Uzrok tome leži ne samo u primjernim stablima, nego i u naravi samih skupina. Ove bi morale sadržavati manje debljinskih stepena, a ovi opet što više stabala.

Obavimo procjenu ove bukove drvene gromade po R. Hartigovom načinu (III/1). Uzmemo li za svaku skupinu po 1 primjerno stablo, dobijemo 44'524 m³ ili 4'1% manje, nego po sekcijama. Uzmemo li (III/2) u svakoj skupini po tri primjerna stabla, dobijemo za 10'054 m³ ili 0'9% manje.

Obavimo li procjenu ove drvene gromade (III/3) po R. Hartigu i našoj formuli za cijelo deblo (stablo), dobit ćemo 12'348 m³ ili 1'0% više, nego po sekcijama.

Obavimo li procjenu (IV.) po našoj grupaciji skupina i po obličku $K = \frac{v^2}{2(v-1.3)} G_1$, dobit ćemo za 4'994 m³, t. j. za 0'45% više, nego po sekcijama.

Drvena gromada 950 hrastovih stabala iznaša (V.) po sekcijama 4.054'417 m³. Po našoj grupaciji skupina i po obličku za prevršena stabla (VI.) dobili smo 14'292 m³ ili za 0'34% manje, nego po sekcijama.

Druga drvena gromada bukovine (VII.) od 339 + 67 = 406 stabala, imade po sekcijama 1'204'844 m³. Po obličku za cijela i prevršena stabla (VIII.) iznaša drvena gromada za 4'988 m³ ili za 0'40% manje.

Premda su naši obličci izvađani na temelju paraboloida, mogu se, kako vidimo iz ovih praktičnih obračunavanja, upotrebljavati priličnom točnošću za proračunavanje kubičnih sadržaja deblovine i jače granjevine za bukovinu i hrastovinu.

Ne bi bilo na odmet, da se praktična vrijednost obličaka jošte bolje utvrdi daljnjim obračunavanjem, osobito podledom na četinjače, pa tko ima volje, široko mu polje.

Bilježnica debljinskih stepena.

Br. 1.

Deblj. stepen = <i>cm</i> Promjer u prsnoj visini (1-30)	Vrst stabala: bukova stabla		
	Broj stabala	Broj stabala ukupno	Ukupna dužina <i>m</i> Zbroj kružnih plošta <i>m</i> ²
10		3	0-023
12		9	0-102
14		12	0-185
16		10	0-201
18		8	0-204
20		13	0-408
22		16	0-608
24		16	0-724
26		18	0-956
28		17	1-047
30		18	1-272
32		13	1-045
34		25	2-269
36		30	3-054
38		16	1-814
40		27	3-393
42		17	2-355
44		21	3-193
46		17	2-825
48		14	2-533
50		18	3-534
52		13	2-761
54		14	3-206
56		8	1-970
58		11	2-906
60		12	3-393
62		12	3-623
64		11	3-539
66		12	4-105
68		6	2-179
70		7	2-694
72		7	2-850
74		6	2-580
76		12	5-444
78		5	2-389
80		8	4-021
82		4	2-112
84		1	0-554
86		1	0-581
88		1	0-608
90		4	2-545
92		1	0-665
94		—	—
96		2	1-448
98		—	—
100		—	—
	ukupno	496	87-918

Bilježnica debljinskih razreda, poprječn. stabala i kub. sadržaja.

Bukovo gorivo (deblovina i jača granjevina).

Br. 2

Deblj. razred	Zbroj kružnih ploha za deblj. razred m^2	Promjer prsni cm	Broj stabala			Zbroj kružnih ploha		Poprječnog stabla					Opaska
			deblj. stepena	deblj. razreda pojedince	deblj. razreda ukupno	pojedince m^2	ukupno m^2	kružna ploha m^2	promjer cm	prosječna visina m	kubični sadržaj m^3	kubični sadržaj ukupno m^3	
I.	1.598	10 12 14 16 18 20 22	3 3 12 10 8 13 16	3 9 12 10 8 13 13	0.023 0.102 0.185 0.201 0.204 0.408 0.114	1.237 58 =0.0213	1.237	16	112 10 = 11.2	0.133	7.714		
II.	3.197	24 26 28	13 16 18 17	13 16 18 64	0.494 0.724 0.956 1.047	3.221	0.0503	25	$\frac{260}{18} = 16.25$ $\frac{316}{18} = 17.55$ $\frac{3380}{18} : 2 = 16.90$	0.458	29.312		
III.	4.796	30 32 34 36	18 10 25 30	18 13 25 58	1.272 1.045 2.269 0.204	4.790	0.0825	33	18.80	0.838	48.604		
IV.	6.394	38 40	16 27	16 58	2.850 1.8.4 1.759	6.423	0.1107	37	19.70	1.171	67.918		
V.	7.992	42 44 46	17 21 17	17 21 56	1.634 2.355 3.193 0.831	8.013	0.1439	43	22.30	1.705	95.480		
VI.	9.591	48 50 52	14 8 13	14 8 51	1.994 2.533 3.534 1.486	9.547	0.1871	49	22.70	2.251	114.801		
VII.	11.190	54 56 58 60	14 8 11 12	14 8 11 46	1.275 3.206 1.970 2.906 1.979	11.336	0.2404	56	22.20	2.900	133.400		
VIII.	12.788	62 64 66 68	5 11 12 6	5 11 12 41	1.414 3.623 3.539 4.105 0.363	13.044	0.3181	64	26.30	4.399	180.359		
IX.	14.387	70 72 74 76	7 7 6 12	7 7 6 35	1.816 2.694 2.850 2.580 4.536	14.476	0.4136	73	27.00	5.872	205.520		
X.	15.985	78 80 82 84 86 88 90 92 96	5 9 4 1 1 1 4 1 2	5 8 4 1 1 1 4 1 2	0.908 2.389 4.021 2.112 0.554 0.541 0.608 2.545 0.665 1.448	15.831	0.5458	83	26.80	7.689	222.981		
87.918		496		87.916		1.9197		1.106.089					

Listina „visinskog faktora“ $$\frac{v^2}{2(v-1.3)}$$

$$\text{u obličju } K = \frac{v^2}{2(v-1.3)}(G_1 - g) + v g \text{ i } K = \frac{v^2}{2(v-1.3)} G_1$$

(dužina u metrima)

Dužina stabla	Vrijednost visinskog „faktora“	Dužina stabla	Vrijednost visinskog „faktora“	Dužina stabla	Vrijednost visinskog „faktora“	Dužina stabla	Vrijednost visinskog „faktora“	Dužina stabla	Vrijednost visinskog „faktora“	Dužina stabla	Vrijednost visinskog „faktora“	Dužina stabla	Vrijednost visinskog „faktora“	Dužina stabla	Vrijednost visinskog „faktora“	Dužina stabla	Vrijednost visinskog „faktora“
2.0	1.30	6.0	3.60	10.0	5.747	14.0	7.716	18.0	9.700	22.0	11.690	26.0	13.684	30.0	15.679		
2.1	1.32	6.1	3.65	10.1	5.796	14.1	7.766	18.1	9.750	22.1	11.740	26.1	13.734	31.0	16.178		
2.2	1.35	6.2	3.72	10.2	5.844	14.2	7.815	18.2	9.800	22.2	11.790	26.2	13.783	32.0	16.677		
2.3	1.37	6.3	3.78	10.3	5.893	14.3	7.865	18.3	9.849	22.3	11.840	26.3	13.833				
2.4	1.39	6.4	3.84	10.4	5.943	14.4	7.914	18.4	9.899	22.4	11.890	26.4	13.882				
2.5	1.41	6.5	3.90	10.5	5.991	14.5	7.964	18.5	9.954	22.5	11.939	26.5	13.933				
2.6	1.44	6.6	3.95	10.6	6.040	14.6	8.013	18.6	9.998	22.6	11.989	26.6	13.983				
2.7	1.46	6.7	4.156	10.7	6.089	14.7	8.063	18.7	10.048	22.7	12.039	26.7	14.033				
2.8	1.48	6.8	4.203	10.8	6.138	14.8	8.112	18.8	10.095	22.8	12.089	26.8	14.083				
2.9	1.51	6.9	4.250	10.9	6.188	14.9	8.162	18.9	10.148	22.9	12.139	26.9	14.133				
3.0	1.53	7.0	4.298	11.0	6.237	15.0	8.211	19.0	10.197	23.0	12.188	27.0	14.182				
3.1	1.56	7.1	4.345	11.1	6.286	15.1	8.261	19.1	10.247	23.1	12.238	27.1	14.232				
3.2	1.58	7.2	4.393	11.2	6.340	15.2	8.310	19.2	10.297	23.2	12.288	27.2	14.282				
3.3	1.60	7.3	4.440	11.3	6.384	15.3	8.360	19.3	10.346	23.3	12.338	27.3	14.332				
3.4	1.62	7.4	4.488	11.4	6.433	15.4	8.409	19.4	10.396	23.4	12.388	27.4	14.382				
3.5	1.65	7.5	4.536	11.5	6.482	15.5	8.459	19.5	10.446	23.5	12.438	27.5	14.432				
3.6	1.67	7.6	4.584	11.6	6.532	15.6	8.509	19.6	10.496	23.6	12.487	27.6	14.482				
3.7	1.70	7.7	4.632	11.7	6.552	15.7	8.558	19.7	10.545	23.7	12.537	27.7	14.532				
3.8	1.72	7.8	4.680	11.8	6.630	15.8	8.608	19.8	10.595	23.8	12.587	27.8	14.581				
3.9	1.74	7.9	4.728	11.9	6.675	15.9	8.657	19.9	10.645	23.9	12.637	27.9	14.631				
4.0	1.77	8.0	4.776	12.0	6.728	16.0	8.707	20.0	10.695	24.0	12.687	28.0	14.681				
4.1	1.79	8.1	4.824	12.1	6.834	16.1	8.757	20.1	10.744	24.1	12.737	28.1	14.731				
4.2	1.82	8.2	4.872	12.2	6.827	16.2	8.806	20.2	10.794	24.2	12.786	28.2	14.781				
4.3	1.84	8.3	4.920	12.3	6.876	16.3	8.856	20.3	10.844	24.3	12.836	28.3	14.831				
4.4	1.86	8.4	4.969	12.4	6.926	16.4	8.905	20.4	10.894	24.4	12.886	28.4	14.881				
4.5	1.89	8.5	5.017	12.5	6.975	16.5	8.955	20.5	10.944	24.5	12.936	28.5	14.931				
4.6	1.91	8.6	5.065	12.6	7.024	16.6	9.005	20.6	10.993	24.6	12.986	28.6	14.980				
4.7	1.93	8.7	5.114	12.7	7.074	16.7	9.054	20.7	11.043	24.7	13.036	28.7	15.030				
4.8	1.96	8.8	5.162	12.8	7.123	16.8	9.104	20.8	11.093	24.8	13.085	28.8	15.080				
4.9	1.98	8.9	5.211	12.9	7.172	16.9	9.154	20.9	11.143	24.9	13.135	28.9	15.130				
5.0	3.00	9.0	5.259	13.0	7.222	17.0	9.203	21.0	11.192	25.0	13.185	29.0	15.180				
5.1	3.06	9.1	5.308	13.1	7.271	17.1	9.253	21.1	11.242	25.1	13.235	29.1	15.230				
5.2	3.12	9.2	5.356	13.2	7.321	17.2	9.303	21.2	11.292	25.2	13.285	29.2	15.280				
5.3	3.18	9.3	5.405	13.3	7.370	17.3	9.352	21.3	11.342	25.3	13.335	29.3	15.330				
5.4	3.24	9.4	5.454	13.4	7.419	17.4	9.402	21.4	11.392	25.4	13.385	29.4	15.380				
5.5	3.30	9.5	5.503	13.5	7.469	17.5	9.452	21.5	11.441	25.5	13.434	29.5	15.429				
5.6	3.36	9.6	5.551	13.6	7.518	17.6	9.501	21.6	11.491	25.6	13.484	29.6	15.462				
5.7	3.42	9.7	5.503	13.7	7.568	17.7	9.551	21.7	11.541	25.7	13.534	29.7	15.529				
5.8	3.48	9.8	5.649	13.8	7.617	17.8	9.601	21.8	11.591	25.8	13.584	29.8	15.579				
5.9	3.54	9.9	5.698	13.9	7.667	17.9	9.650	21.9	11.641	25.9	13.634	29.9	15.629				

Br. 4.

Bilježnica skupina, poprječnih stabala i kub. sadržaja.

Bukovo gorivo (deblovina i jača granjevina).

Skupina	Zbroj kružnih ploha u skupini <i>cm</i> ²	Prsni promjer <i>cm</i>	Broj stab la			Zbroj kružn'h ploha		Poprječnog stabla				kubič. sadržaj ukupno <i>m</i> ³	Opaska
			u dnblj. stepenu	u skupini pojedince	u skupini ukupno	pojedince <i>m</i> ²	ukupno <i>m</i> ²	kružna ploha <i>m</i> ²	promjer <i>em</i>	visina <i>m</i>	kubični sadržaj <i>m</i> ³		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
I.	4'839	30	16	16		1'131							
		32	12	12		0'965		0'0844	32	19'8			
II.	9'678	34	21	12		1'906							
				8		0'814	4'816				0'889	50'673	
		36	27										
		38	15	15		1'934		0'1239	40	22'6			
III.	14'518	40	22	22		1'701							
		42	15	15		2'764					1'485	117'394	
				8	79	2'078	9'693						
		44	19			1'216							
IV.	19'356	46	19	19		1'673							
		48	13	13		3'158		0'1840	48	23'4			
		50	21	21		2'352							
		52	12	12		4'123							
V.	24'196	54	12			2'548	14'541				2'279	180'041	
				3	79	0'687							
		56	6	6		2'061							
		58	10	10		1'478		0'2849	60	25'6			
VI.	24'196	60	15	15		2'642							
		62	11	11		4'241							
		64	9	9		3'321	19'375				3'842	261'256	
		66	11			2'895							
VII.	24'196	68	5	5		2'737							
		70	8	8		1'026		0'4214	74	24'4			
		72	8	8		1'816							
		74	5	5		3'079							
VIII.	24'196	76	12	12		3'257							
		78	6	6		2'150	24'163				5'554	311'024	
		80	9	9	56	5'444							
						2'867							
72'583					39		72'588					920'388	

Br. 6.

Način procjene i tekući broj	Vrst drveća i sposob- nost	Broj skupina	Broj sta- bala	Kubični sadržaj sastojine m^3	Kubični sadržaj sastojine prama onoj po sekcijama	
					više m^3	manje m^3
I. po sekcijama od 2 m	bukovo gorivo	—	496	1.101'095	—	—
II/1 po starijem načinu	bukovo gorivo	I.—IV.	496	1.046'014	—	4'9% 54'534
II/2	bukovo gorivo	I.—IV.	496	1.086'512	—	1'3% 14'583
III/1 po R. Hartigu	bukovo gorivo	I.—X.	496	1.056'571	—	4'1% 44'523
III/2	bukovo gorivo	I.—X.	496	1.091'041	—	0'9% 10'054
III/3 po R. Hartigu i obličku $K = \frac{v^2}{2(v-1'3)} G_1$	bukovo gorivo	I.—X.	496	1.113'443	1'0% 12'348	—
IV. po obličku $K = \frac{v^2}{2(v-1'3)} G_1$	bukovo gorivo	I.—X.	496	1.106'089	0'45% 4'494	—
V. po sekcijama razne du- ljine	hrastovo građevno	—	950	4.054'417	—	—
VI. po obličku $K = \frac{v^2}{2(v-1'3)} (G_1 - g) + vg$	hrastovo građevno	I.—X.	950	4.040'125	—	0'34% 14'292
VII. po sekcijama od 2 m	bukovo gorivo i tvorivo	—	406	gor. 923'179 tvor. 281'665 1.204'844	—	—
VIII. po obličku $K = \frac{v^2}{2(v-1'3)} G_1$	bukovo gorivo	I.—V.	339	920'338	—	0'40% 4'988
$K = \frac{v^2}{2(v-1'3)} (G_1 - g) + vg$	bukovo tvorivo	I.—III.	$\frac{67}{406}$	$\frac{279'468}{1.199'856}$		

Инг. Жарко Милетић (Загреб).

Идеја потрајности у науци о уређивању шума.

(Свршетак.)

Б. Практично уређивање шума и потрајност.

У кратким потезима изложили смо с теоретског гледишта стање савремене науке о уређивању шума, те њезин одношај према појму потрајности. Остаје још, да се са неколико ријечи додирнемо и начина, којима се ти захтјеви науке практички пренашају у живот. Морамо да нагласимо, да се теоретски системи и доктрине не даду у свој својој суштини и цјелини, те потпуно неокрњени привести у живот. Код тога ћемо се послужити једном аналогијом.

Из узгојних разлога одлучили смо, да у некој састојини проведемо јаку прореду Ц—ступња; код те би требали да извадимо сва стабла 2—5 класе (према класификацији напутка из 1902. године савеза њемачких шумскопокусних постаја), те поједина стабла 1. класе, ну без трајних прекида склопа¹; код самог практичког провађања прореде, не ћемо моћи а нити смјети да се шаблонски држимо прописаног градуирања код обиљежења стабала, него ћемо се прилагођивати конкретним потребама састојине, што више бит ће случајева, гђе ћемо морати да отступимо од прописа и наумљеног ступња прореде, те ћемо обиљежење стабала обавити и према начелима Hecksche'sке слободне прореде, која је противник сваког крутог прописивања и шаблоне.

У животу и пракси нема чистих система, него се они прилагођају потребама и захтјевима живота. Уза све то остаје ипак нека карактеристична црта, по којој можемо систем да препознамо у његовим битним контурама.

Слично је и код уређивања шума. Навађамо у том правцу Хуфнаглове¹ ријечи, за које држимо, да ванредно добро пристају нашој теми:

»Кома је повјерено уређивање једне шуме, нека приступи послу без предрасуда и слободно (unbefangen); уређивач се не смије унапријед одлучити ни за било који начин господарења, нити на становиту методу уређења присизати, и шуму, која му је повјерена, подјармљивати тој методи.

Уређивач нека сакупиља и цијени сва искуства, до којих је дошао на самом мјесту, а себе нека не сматра суцем и неограниченим диктатором, него чедним сарадником на

¹ Hufnagl: Praktische Forsteinrichtung, Wlaschitz 1911, стр. 9.

² Heck: Freie Durchforstung, страна 96 и 97.

дјелу, које увијек остаје несавршеним и непотпуним те којему нема краја.

С оним што постоји, ваља рачунати, те га уредити по времену и мјесту. — Оно што не задовољава, треба постјељено надомјештати са бољим; све те задаће које обављамо по сталној основи, воде до једног циља, а тај је: по времену и простору установити стат те га по становитим принципима раздијелити.»

Посвема се слажемо са Хуфнагловим мнијењем, те држимо, да је погрешно, кад би се на примјер унапред одлучили за екстремно састојинско господарење, док још не познајемо прилике те господарске јединице, њене сврхе, обвеза итд., те на основу тога не би узели примјереног обзира на потрајност. — У сваком случају треба увијек тачно установити, да ли ће се дати предност умјеренијим елементима потрајности, или екстремним настојањима састојинског господарења.

Уредити господарску јединицу, која се налази у нормалном или скоро нормалном стању, није претешко питање. Годишња сјечна површина једнака је: $\frac{\Phi}{y}$, односно $\frac{\Psi}{v + a}$, већ према томе, да ли се сјечина одмах пошуми, или остаје в — година непошумљеном. — Ако се изабрана опходња слаже са финансијалном, то се у том случају екстремно састојинско господарење посвема подудара са потрајним, и то строго потрајним господарењем; у таквим случајевима нема контраста између обају начина господарења, јер један прелази неопазиче у други.

На овом мјесту потсјећамо на Micklitzovo мнијење, које смо напријед споменули, да се екстремно састојинско господарење даде примјенити тамо, гђе се већ одавна води уредно и систематско господарење, — дакле тамо, гђе се током времена већ искристализовао прилично нормалан размјер добних разреда.

Код абнормалног размјера добних разреда цијело питање уређења бива већ замршеније. Разне и противне силе, које код тога дјелују споменули смо напред. Што се наших шума тиче, затекао их је моменат уређивања у једном *par excellence* абнормалном стању. — Претежни бијаху најстарији и најмлађи добни разреди, док су средњедобни били заступани са незнатим површинама.

У таквим случајевима требало је створити одлуку, што да се учини са престарим састојинама, које су прекорачиле висину опходње, те које су према опћем схваћању апсолутно зреле за сјечу. У правилу није се могло помишљати на безодвлачну сјечу тога најстаријег доброг разреда из више разлога; један од њих је било пресићење дрвног тржишта, што би свакако наступило, да су се велике дрвне масе наједном изнијеле на продају (комерцијални моменат); надаље требало је осигурати етате и за будућа раздобља, да ова не остану без прихода у материјалном и финансијалном погледу (моменат потрајности). У конкретним случајевима установило се у поробно раздобље, за које вријеме су се могле посјећи старе састојине, док би за то доба при-

расле млађе састојине до сјечне зрелости, односно, док би толико узрасле, да могу давати већи приход прореде.

Упорабно доба је резултанта између захтјева потрајности те финансијално-статичких момената и размјера добних разреда.

Дуљина упорабног раздобља овиси о размјеру добних разреда, врсти дрва, категорији власништва, обвезама, стању састојина, т. ј. могу ли ове без већих квалитативних губитака издржати ово повишено сјечно доба; коначно, овиси и о брзини, којом желимо да постигнемо барем приближно нормалан размјер добних разреда. Код тога морамо да примјетимо, да се у кратком периоду само насилно и са великим жртвама може постићи тај преко потребни нормалитет добних разреда. У правилу треба зато најмање једна до двије, а кадкада и три опходње.

Из наведенога видимо, да је код диспозиција с етатима вођено рачуна о захтјевима финансијалне зрелости састојина, могућности повољног уновчења те коначно и о захтјевима потрајности прихода. Да ли су у конкретном случају ти разни моменти ваљано уважавани, треба то преиспитати пригодном периодичних ревизија господарских основа, како би се код диспозиција етатима, водило рачуна о промијењеним опћим и господарским приликама.

Да питање потрајности шумских прихода освијетлимо и са конкретне, практичне стране, послужит ћемо се са некојим подацима о државним шумама кр. Дирекције Шума у Загребу. — О шумама осталих категорија властништва недостају нам потребни подаци, ну ти ни нијесу баш неопходно потребни, јер је н. пр. за шуме имовних опћина те оне земљишних заједница од битне и неспорне важности потрајност шумских прихода, јер она произвире из саме сврхе и обвеза тих шума.

Господарских јединица са нормалним или приближно нормалним размјером добних разреда нема код споменуте Дирекције; шума Горског Котара не тиче се ово разлагање, јер то су преборне шуме, које се полагано превађају у уређенији облик, те у којима се добни разреди нијесу до сада још видљиво формирали. — У главномо можемо код банијских и бјеловарских шумских управа да разликујемо два типа уређајних разреда и то:

1. Категорију са незнатном множином старијих и старих добних разреда, а неразмјерно великим млађим и најмлађим добним разредима.

2. Категорију обратног типа од наведенога, т. ј. са претежном множином старих, сјечних састојина.

1. Господарске јединице с претежним млађим састојинама.

Тај тип уређајних разреда налазимо код кр. шумских управа: Драганац, Соколовац и дијелом Карловац; овај је облик настао на тај начин, што су некада све шумске управе Бјеловарско-Крижевачке жупаније сачињавале један уређајни разред. — Ради извозних прилика и повољности уновчења, сјекли

су се етати цијелог трга подручја, у једној од наведених шумских управа.

Тим начином господарења није ни најмање поправљено абнормално стање добних разреда поједине шумске управе, која је у правилу образовала једну господарску јединицу; на мјесто претежних најстаријих добних разреда настало је услјед великих, сувислих сјечина абнормално велики најмлађи добни разреди. Настале велике и простране браћевине било је тешко узгајати и чувати, а само питање консолидације добних разреда остало је неријешено, што више још је и погоршано.

Ниже навађамо размјер добних разреда за кр. шумску управу у Драганицу крај Чазме: Ради једноставности претпоставит ћемо, да се господари чистом сјечом и да се сјечине одмах слиједеће године пошумљују, тако да не морамо рачунати са трајном чистином, која умањује шумску површину.

Површина:		Површина добног разреда од год.; кат. јутара						Укупно:
		1—20	21—40	41—60	61—80	81—100	101—и више	кат. јутара:
Збиљна:		3.900	6.432	3.500	583	128	500	15.043
Нормална:		2.507	2.507	2.507	2.507	2.507	2.508	15.043
Дакле:	више:	1.393	3.925	993				
	мање:				1.924	2.379	2.008	

Од површине најстаријег добног разреда

отпада: 150 — кат. јутара на букву и граб, а

» 350 — кат. јутара на хрст. —

Један дио букових састојина налази се од године 1921./22. у оплодној сјечи, док је претежни дио најстаријег добног разреда још недирнут, изузев мања чишћења и прогале; уједно ће се настојати да се коначном сјечом тих старих састојина што дуље отегне, јер ће им вриједност сигурно све више расти, а с друге стране, да се са постепеном сјечом старих састојина својевремено потпомогну приходи прореда који уз незнатне главне ужитке (3—4000 м³ годишње), чине главно врело прихода шумске управе (по прилици 30.000 м³ годишње). Такова диспозиција са старим састојинама, изгледа посве оправданом, јер ће услјед све већег помањкања, старих шума уопће, њихова вриједност порасти у толикој мјери, да ће се финансијално исплатити њихово даљње поддржавање.

Видимо дакле, да се код таквог абнормалног размјера добних разреда, са сјечом још постојећих старих састојина има по могућности што дуље отегнути, да се помоћу њих потпомогну приходи прореда. Видимо надаље, да у овом случају моменти потрајности добивају превагу над онима екстремног састојинског господарења, који захтевају што скорију сјечу старих састојина. Само собом се разумије, да и физичко стање састојина мора бити таково, да ту вишу сјечну добу могу издржати.

Примјећује се, да такав абнормалан тип уређајног разреда, може финансијално активно да просперира само онда, ако је главна врст дрва храст или иначе која друга вриједнија врст, те ако се налази у крају са великом потребом на дрву. У противном случају, а поготово уз превладање букових састојина те у крају слабе потрошње дрва, овакав тип уређајног разреда не може да покрива у данашње доба, само из прихода прореде великих управних и осталих трошкова. Сматрамо ли према томе сваку шумску управну јединицу посебним административним и финансијским објектом, то такав тип господарске јединице у овом другом случају није подесан, јер је финансијално пасиван. Ту неподесност таковог типа мање ће осјетити државно шумско господарство, док ће бити евентуално посве неприкладан за такве категорије власништва, код којих је из било ког правног наслова нужна, бар донекле, нека једнолична потрајност прихода.

2. Господарске јединице с претежним старим састојинама.

Као типичног представника ове групе господарских јединица навађамо кр. шумску управу у Питомачи, која показује слиједећи размјер добних разреда:

Површина:	Површина лобног разреда од год.; кат. јутара						Укупно:
	1—20	21—40	41—60	61—80	81—100	101—и више	кат. јутара:
Збиљна:	3.061	983	678	78	261	5.610	10.626
Нормална:	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771	10.626
Дакле	више:	1.290				3.849	
	мање:		833	1.093	1.693	1.510	

Редовни годишњи етат главног ужитка изнаша округло 20.000 м³; површина годишње сјече = 120 кат. јутара; читав тај етат заједно са приходима прореда (5—6000 м³), потребан је без статка за снабдјевање дреом околишних земљорадника и индустријалних уређаја.

Дрвна маса најстаријег доброг разреда уз досадању потребу, достајат ће за вријеме од $5610 : 120 = 47$ година; послеје тога времена подмириват ће се етати из прихода прореда млађих добних разреда, који ће потпомагати редовне етате садањих средњедобних састојина.

Одредимо ли напротив, да посијечемо све старе састојине у двадесет година, то нам након измака тога времена остаје на расположењу само садањи добни разред од 81—100 година, ну тај ће бити искориштен за 2—3 године, тако да послеје тога остајемо без икаквих главних сјечних прихода. — На расположењу стоје нам једино млађи и средњедобни разреди са површином од $3061 + 938 + 678 + 78 = 4755$ кат. јутара; уз десетгодишњи проредни турнус, изнаша годишња површина прореде: 475.5 кат. јутара; узмемо ли попријеко приход проредног етата са 15 м³ по 1

кат. јутру, то годишњи етат прореде изнаша: $475.5 \times 15 = 7.133 \text{ м}^3$, дакле скоро четвртину садањег етата, што је посве недовољно и за садању потребу, а поготово за будућу, која ће сигурно бити знатно већа.

Видимо дакле, да и у овом случају, гдје превладавају најстарији добни разреди, не би било на мјесту, кад би смо жељели да безобзирно провађамо принципе екстремног састојинског господарења, него да морамо уважити и захтјеве потрајности пригодом одређења множине етата.

Установљење опходне у оваковом случају није тако важна задаћа: ми је сматрамо донекле споредним питањем; она долази једино толико у обзир, што помоћу ње можемо израчунати нормалну површину доброг разреда, да помоћу ове сравнимо конкретну површину једне периоде. — Главна је задаћа, да калкулативно одредимо дуљину упорабног раздобља, за вријеме чијег трајања можемо да искористимо најстарије добне разреде.

То упорабно раздобље уједно нам одређује периодну сјечну површину, те нам оно даје гаранције за одржање умјерене потрајности; служећи се моментима састојинског господарења, ми смо у положају, да одредимо сјечну зрелост појединих састојина, те их према њиховој сјечној зрелости додјељујемо дотле првом раздобљу, док се допустиви етат не подмири. Тиме смо уједно ограничили неодређени етат састојинског господарења умјеренијим елементима потрајности, тако те видимо, да је комбинација тих двију метода, а не само упораба екстремног састојинског господарења, у практичне сврхе најбоља.

Сличних примјера могли бисмо нанизати много, ну држимо, да смо и са наведенима доказали, да захтјеви екстремног састојинског господарења нијесу увијек без даљњег проведива, него да њихове етатне захтјеве морамо ограничавати и регулисати умјеренијим моментима потрајности шумских прихода, која је у овим случајевима од еминентне важности.

Потрајност и интензивно господарење.

Према нашем схваћању не лежи тежиште питања о повећању прихода шумског господарења у потпуном и спонтаном напуштању принципа потрајности. Напуштање појма потрајности не значи још увијек, да је с тиме спојено и интензивно господарење, бар не код нас и у нашим приликама. Напуштање појма потрајности, а уважање екстремног састојинског господарења доводи собом што скорију сјечу старих састојина. А управо та форсирана сјеча свих старих састојина, не само да апсолутно није нужна, него је и непроедива.

На основу стварних и позитивних података, којима располажемо, можемо да устврдимо слиједеће:

Од редовних годишњих етата, који су дозвољени господарским основама, нагомилале су се велике неуновчиве дрвне масе, ради помањкања прикладних прометила.

Надаље, познате су нам неке шумске управе, гдје за израду и извоз једногодишњих етата треба двије до три године, док остале није могуће повољно уновчити ради лоших и тешких извозних прилика. У тим случајевима напуштати потрајност и форсирати даље продаје дрва, значи продавати га у бесцијење. — Тиме смо се уједно примакли тежишту самог питања:

Чињеница, да од редовних, дозвољених годишњих етата остају знатне залихе неуновчиве, бјелодано доказује, да је напуштање појма потрајности, што би имало за посљедицу још ређе етате, потпуно беспредметно.

Кардинално питање, око кога се креће сав наш рад око искориштавања шума и повећања прихода шума, јест питање шумских прометила, јер без њих не можемо ни редовних етата, а камо ли повећаних ивести. Ријешење тога питања, важније је од питања потрајности, која својом актуалношћу далеко заостаје за овим првим проблемом.

Код уновчења наших шума имамо да се одлучимо за једно од могућих двају ријешења:

1. Продаја великих дрвних маса уз ниску цијену, а под увјетом да се купац сам брине за извоз купљеног дрвета.

2. Власник шуме сам израђује нужне путеве а евентуално и друга прометила; у режији израђује дрвни материјал, те га продаје било у сјечини, било на шумским стовариштима у мањим скупинама.

Ту лежи наше главно питање, наше главно поље рада. О правом ријешењу тога питања овиси цијела будућност нашег шумарства. Питање дизања интезитета господарења (изградња прометила, ваљана израда, режија, итд.), то је наша главна задаћа, коју морамо ријешити у прилог власника шуме, али не безобзирним напуштањем принципа потрајности. — Која нам корист од тога, ако сасијечемо сва финансијално зрела стабла у шумама Горског Котара, а извеземо само средње трупце те оставимо у сјечини онај силни лом од остатака, који чине скоро 30% цијеле продане дрвне масе.

С добро изграђеном мрежом шумских путева получит ћемо са истом дрвном масом већи финансијални успјех, него са 3—4-струким дрвним масама, које изнашамо на продају без икаквих прометила; у том случају отпремни трошкови прогутају цијену дрва.

У већини случајева шумска је пристојба најмањи фактор, на који се узима обзир код анализе цијена. Сви остали елементи — а поготово извозни трошкови — од већег су уплива, него је она. Наша је задаћа, да се фактор: извозни трошкови, у колико је то само овисно о власнику шуме, што више снизи и умањи.

Продаја шума, без довољних прометила значи беспримјерно расипање народне и државне имовине. Ми бисмо могли навести читави списак таквих шума, које тек чекају на изградњу прометила и на уновчење. Обратан пут: изнашање њихово на продају

без предходне изградње прометила значи лош посао за власника шуме. (Ми смо мнијења, да власник шуме има да гради у првом реду прометила трајног значаја, а тек у другом реду и она, која су од важности само за краће вријеме и поједини мањи експлоатациони објекат.)

Лако је зреле шуме сасјећи. — Разлога за то нађе се увијек на гретек. Није финансијално господарење оно, које само знаде сјећи старе састојине. Тежак је и дугачак пут до тог ступња шумског господарења. До њега се долази тек након дуљег времена, пуног упорног рада. Многи су атрибути нужни да се испуне, да се неко господарење смије назвати »финансијалним«. Ругло је устварити си, да водимо финансијално господарење, а у сјечинама нам остаје скоро једна трећина дрвне масе да труне, — или што немилице сјечемо све старе састојине, које смо пронашли, да су »финансијално« зреле за сјечу, а ништа нијесмо учинили, да получимо што боље цијене изградњом прометила. Или коначно: послѣ сјече старе састојине не бринемо се за младу генерацију све дотле, док опет не установимо, да је »финансијално« зрела за сјечу.

Уопће ријеч »финансијално« изгледа, да је нека ванпредно употребива, универзална ријеч, јер се за врло широке појме даде изврсно употребити.

Рацијоналне културне радње, попуњивања, ситне продеде, проrede и њега састојина, одговарајуће природно пошумљење, изградња прометила итд. то су све атрибути финансијалног господарења; помоћу њих получиват ћемо веће финансијалне ефекте, те с мањим дрвним масама, него безобзирном сјечом свих старих шума. Будимо искрени, што се тога тиче, још смо далеко од стања те би си смјели устварити, да смо створили све предумјетне за интензивно господарење, које би смјели назвати и финансијалним. Таково господарење, које нема тих атрибута, већ из ставитих разлога тежи само за приходом, којегу получује безобзирном сјечом свих старих састојина, не можемо назвати »финансијалним«, већ ћемо га посве мирно и свјесни тога назива, окрестити правим именом: пљачком опће народне имовине.

Што се нас тиче, наше је мнијење о одношају потрајности према практичном шумском господарству слиједеће:

Строга, конзервативна потрајност шумског прихода није нужна за државно шумско господарство. Истоме би најбоље одговарало т. зв. слободно, гipкo господарење, која се лако прилагођује потребама другог тржишта и државе. Стварање предумјета за повољно уновчење дрвних маса (изградња прометила), изкористење повољних пријашњих коњунктура, образовање подесних скупина, изнашање приштедња етата — у колико су добро уновчиве — на продају, итд., — то су све методе, којима би се требало служити не само државно, него и свако друго напредно шумско господарење.

Ми идемо и даље, те држимо посве умјесним, да се не само уштедне и редовни етат, него и неколико годишњи прехвати ре-

довних етата могу удруживати у згодне експлоативне објекте, који би својом великом и вриједном дрвном масом омогућили амортизацију инвестираних капитала и уједно одбацивали лијепи приход.

Кад је већ ријеч о прехвату, морамо да нагласимо наше стајалиште, да одобравамо само прехвате редовних етата осигураних господарском основом, и то највише у трајању једног полураздобља. Са прехватима, који настају посвемањим напуштањем појма потрајности као регулатора, никако се не може сагласити, јер се тиме у већини случајева, руше темељи шумског господарства.

Завршујући овај приказ о постанку, развоју, упливу те садашњем стању принципа потрајности, морамо да изразимо нашу сумњу у то, да би напуштање тога појма, — све кад би и било проведиво — донијело оних користи, које се обећавају са становите стране.

У земљама и крајевима са развијеном културом и уређеним прометилима није нужно држати се принципа строге потрајности.¹

Исто тако преран је захтјев у земљи са slabим и неразвијеним прометилима, као што је наша и тек почетним културним стањем, захтјевати, да се на пречац господари финим, интензивним и финансијалним саским начином. Истина, томе циљу — дизању интензитета нашег шумског господарства — морамо свим силама тежити, само пут до тога циља не води преко напуштања принципа потрајности, него преко других проблема, који се морају прије ријешити и које смо укратко споменули. — Ваљано ријешење тих претходних питања, учинит ће идузорним и беспредметним неко нарочито ријешавање питања потрајности.

Завршујемо са ријечима, што их налазимо у Bühlerovom дјелу: *Der Waldbau nach wissenschaftlicher Forschung und praktischer Erfahrung I.* свезак, Stuttgart 1918., страна 3.:

»Опћи народно-господарски и правни назори одразују се такођер и у законима о шумском господарству.

Стање знаности, а особито природних скреће једнако као у осталом господарству, тако и у шумарству његову техничку проведбу као и економско пазирање на нове путеве.

Шумско господарство, шумска продукција, стојеј дакле у најужој вези с опћим господарским стањем у земљи и у појединим предјелима. Шумар је позван, да унутар тих опћених прилика развије своју дјелатност. Та ће само онда донијети плода, ако је прилагођена природном и господарском стању краја.

Природне и господарске прилике су једна задана, одређена величина. — Не лежи у моћи власника шуме или шумара, да их у знатној мјери промијени.«

¹ Guttenberg: Die Forstbetriebseinrichtung 1911, str. 21.

Ing. Milan Marinović: (Zagreb.)

Načela organizacije šumarske službe u našoj državi.

(Svršetak.)

V. Poslovanje.

a) U šumarskim nadležnostima.

Velika zapreka valjanom poslovanju je nespretno vodstvo, neumjesna kontrola, spor i komplicirana administracija i birokratska uprava.

Glavno je svojstvo dobrog vodstva, da poštivajući granice zakonom određenog djelokruga ne preuzima na se poslove izvršnih organa. Ono se ne smije gubiti u sitnicama, uslijed kojih mu onda ne dostaje vremena za vođenje organizatorskih poslova.

Za dobro vodstvo potreban je iskusan i odličan personal. Izvršni organi mogu biti i srednje sile, ali onaj, tko hoće da vodi, mora se bezuvjetno izdizati nad prosjek sa svojim iskustvom i sposobnostima, od kojih mora na prvom mjestu stajati organizatorski duh. Zato nije za vodstvo mjerodavna starost već u prvom redu sposobnost. Zanimivo je, da su delegati njem. austrijske šumarske skupštine, koji su sastavljali predlog za reformu njem. austr. šumarstva unijeli u svoj nacrt zahtjev, da se od natjecatelja za najviše mjesto vodstva traži kao jedan od uvjeta: ne previsoko doba službovanja.¹

Nema sumnje, da je kod rukovanja s velikim novčanim svotama i materijalom, kao što je slučaj u šumarstvu, potreban nadzor i kontrola. Dok se nadzor ograničuje na tehnički dio, kontrola se vrši nad novčanim i materijalnim šumarskim poslovanjem. Prema tome mogu da vrše nadzor samo stariji i iskusniji šum. činovnici, dočim kontrolu izvršuju računarski činovnici. Tako kod nadzora kao i kod kontrole mora se držati stara novita mjera, jer prekomjerna kontrola, veli Guttenberg,¹ poskupljuje upravu bez ikakove pozitivne koristi ili potpune sigurnosti protiv zlorabe.

Zatim nadovezuje: »U šumarstvu je za dobar uspjeh osiguranje i održanje dobre volje namještenika i pouzdanje u njega od daleko većega upliva, negoli prekomjerna i tjesnogrudna kontrola.« Za nadzor veli isti, da nema samo svrhu, koju sama riječ kaže, t. j. nadzirati djelovanje činovnika i službenika,

¹ Vorschläge zur Neugestaltung der Forstwirtschaft itd. str. 42.

¹ Guttenberg: Grundriss der Forstverwaltungslehre, str. 12.

nego i poučavati mlađeg i manje iskusnog druga, stoga »... darf die Inspektion nicht als blosser Polizeidienst aufgefasst werden; sie hat ihre Aufgabe vielmehr auch in der Erteilung von Rat und Belehrung, wo diese nötig sind, in der Weckung und Anspornung des Dienstefers sowie aller dem Dienste förderlichen Bestrebungen zu erblicken.«¹

To će se postići: »... wenn Interesse und Freude am Dienste stets wach gehalten und mit der Forderung unermüdlicher Arbeit und guter Führung eine wohlwollende Behandlung der Untergebenen verbunden wird. Hat ein Untergebener gefehlt, so ist in erster Linie zu trachten, ihn durch ruhigen Zuspruch auf den richtigen Weg zu leiten und erst dann zu Strafen zu greifen, wenn den in Güte erteilten Mahnungen und Warnungen die gewünschte Folge versagt bleibt. Durch solche erzieherische Tätigkeit wird nicht nur manchem jungen Bediensteten geholfen, sondern auch der Verwaltung am erspriesslichsten gedient.«²

Ove zlatne riječi nisu vrijedile za mudre upravnike, koji su »na svoju ruku« tumačili inštituciju nadzora i kontrole te je provadali na način, koji nije bio drugo nego nesnosna sekatura i sumnjičenje. Iz toga se razvio glasoviti policajni sistem, koji je i kod nas izvanredno uspijevao.

Novo doba treba da popravi stare grijehe. Spomenute upute ne smiju ostati tek pusta želja starog profesora i idealnog zakonodavca, već imadu prijeći u život te prodrijeti u svaki kutić u sve nijanse šum. poslovanja i djelovanja. Samo onaj posao može imati pozitivnih rezultata, gdje dobro plaćen činovnik uživa potpuno povjerenje svojih pretpostavljenih.

Spora i komplicirana administracija dade se ubrzati točnim fiksiranjem i proširenjem djelokruga izvršnih organa te uvadanjem praktičnih tekovina modernog uredovanja. Ako se djelokrug izvršnih organa proširi u onoj mjeri, koja je predviđena u III. dijelu ove rasprave, onda će se učiniti znatan korak naprijed u pogledu ubrzanja administracije.

Zadaća je poslovnika, da pojedine grane poslovanja postanu čim praktičnijim i jednostavnijim. Kod toga će tekovine novijeg doba kao telefon, čekovni promet, pojednostavljenje poslovanja analogno privat. poduzećima itd. igrati znatnu ulogu za ubrzanje posla.

Poslovi se rješavaju prema naravi i važnosti predmeta odmah, nakon dogovora ili nakon drugarskih savjetovanja.

Da se provede jednodušnost u vodstvu i upravi te svaki organ dozna za poslove, koje doduše ne rješava, ali su od opće važnosti ili su potrebni za njegovu orijentaciju, treba dati te spise prije ili poslije ekspedicije kratkim putem na uvid dotičnom organu. To je naročito važno za nadzorne činovnike, u koliko se predmet tiče njihovog nadzornog okruga (naročito taksat.

² Dienst-Ordnung für die fürstl. Thurn und Taxis'schen Forstämter itd. str. 33.

i građev. predmeti te unovčenje šum. produkata), jer na taj način stiču pregled cijelog poslovanja, te se izbjegavaju neugodnosti dvostrukog postupka u istoj stvari.

Predmeti, koji su od veće važnosti, rješavaju se p o d o g o v o r u, u koji može šef ureda pozvati osim interesiranog i druge referente.

Uopće se može reći, da u novije vrijeme posvuda prevladava načelo, da se u višim inštancijama šumarstva prenese odgovornost za važnije odluke na što više lica (k o l e g i j a l n i s i s t e m) protivno starom sistemu, gdje su referenti stavljali samo predloge, a šef je iste prihvaćao ili odbijao (b i r o k r a t s k i s i s t e m). Onaj prvi sistem je posvema u duhu šumarstva, koje radi s velikim kapitalima i dugim periodama. Odluke u pitanjima, koja po svom obsegu imaju karakter »važnih« pitanja s dalekosežnim posljedicama, ne mogu se prepustiti volji, čefu i raspoloženju jednog čovjeka. Takova se pitanja iznose pred kolegijalna (drugarska) vijeća (savjetovanja), u koja se pozivlju interesirani referenti dot. nadležstva. Samo uvađanjem kolegijalnih savjeta moguće je otteretiti najvišu inštanciju te prepustiti riješenju srednje inštancije odluke i u onim pitanjima, koja se kod birokratskog uređenja ne bi mogla ondje konačno riješavati.

Teško je navesti taxativno sve slučajeve, u kojima bi se odluka imala prepustiti koleg. savjetu.

Instrukcija za šume grčko-istočnog relig. fonda u Bukovini navada n. pr. uglavnom ove:

1. Sastav godišnjeg budžeta.
2. Izdavanje u zakup većih objekata, izdavanje radnja itd.
3. Kupovanje i prodaja zemljišta, zgrada i prava te otstup servituta.
4. Razrješavanje ugovora.
5. Otpust osoblja i ocjenjivanje istog u granicama pravilnika.
6. Promjena propisa i općih naredaba.
7. Tumačenje propisa, kojih sadržaj nije jasan.
8. Organizacija ureda i kreiranje novih mjesta.
9. Godišnji program za taksacione radnje, itd.
10. Ustanovljenje godišnje sječe.
11. Veće prodaje drveta, ugovori većeg zamašaja.
12. Otpis neuterjivih potraživanja.

Koleg. savjeti drže se u pitanjima, u kojima odlučuje direkcija kao i u onima, kojih odluka pripada ministarstvu.

Savjetovanje određuje direktor ili se drži po višem nalogu. Može ga zatražiti i pojedini referent, ako dode do velike razlike mnijenja između njega i direktora u važnim pitanjima. Da se ne čine zloporabe, može se odluka u svom slučaju prepustiti direktoru, pri čemu pada na njega odgovornost za dotičnu stvar. Prisustvuju im pod predsjedanjem direktora ili njegovog zamjenika svi interesirani referenti. Odlučuje se većinom glasova.

O savjetovanju vodi se kratak zapisnik na istom spisu ili na posebnom prilogu, te ga svi prisutni potpisuju. Tu se ima označiti zaključak, te u slučaju različitih mnijenja broj pro i contra glasova. Svaki glasač ima pravo obrazložiti u zapisniku mišljenje, koje je protivno zaključku.

Direktor nije vezan na zaključak većine. U slučaju protivnog mišljenja mora u popratnom izvješću temeljito obrazložiti svoj predlog dot. odluku.

Naredba od 27. juna ne predviđa drugarska savjetovanja za direkcije već samo za ministarstvo. Čl. 31. predviđa šumarski odbor, koji ima sličnu zadaću, kao spomenuta drug. savjetovanja.

Nema sumnje, da je ta inštitucija drugarskih savjetovanja potrebna i u srednjoj, kao i u najvišoj inštanciji. Noviji pravilnici za šum. poslovanje uveli su je posvuda. U našoj državi postojala je u bosanskoj inštrukciji, izdanoj 1913. god.

Dok se je drugarskim savjetovanjem uvađala konstitucija u više inštanije, nastojalo se je isto provesti i kod izvršnih organa. To su tkzv. činovničke skupštine ili zborovanja, koja se održaju kod šum. direkcija.

Zborovanja u direkcijama imaju biti organ, koji bi stvarao svezu između izvršnih organa i direkcija.¹ Ta su zborovanja bila propisana i kod drž. šum. uprave u Hrvatskoj (takozv. činovničke skupštine), kamo su prenijeta po uzoru zapadnih država. Izdani su potanki propisi za održavanje takovih činov. skupština.

Zborovanju prisustvuju svi činovnici dotične direkcije i to ne samo centralni već i vanjski upravitelji šumarija. Kod spomenute uprave održavale su se obično jedanput godišnje i to prije sastavka godišnjeg proračuna. Novije instrukcije predviđaju i češće sastanke, ako to zahtijevaju interesi službe. Iz vlastitog iskustva držimo, da su ovakova zborovanja u šum. gospodarstvu od osobite važnosti. Tom prigodom daje se prilika vanjskim upraviteljima šumarija, da se upoznaju i međusobno kao i s centralnim kolegama te da izbliže upoznaju onaj jedinstven duh, koji ima da provejava cijelo poslovanje direkcije. Pretresajući potanko prilike svih šumarija, njihovu bilancu i rezultate gospodarenja, odstranjuju se zastranjenja, bistrše se pojmovi, ublažuju se opreke i stvara se temelj odrađenom, složnom, zajedničkom gospodarenju. Samo na taj način moguće je istisnuti naročito iz državnog šum. gospodarenja zastarjeli izgovor, da drž. šum. gospodarstvo nije sposobno producirati onoliko koliko privatno, koji izgovor nije bio drugo nego opravdanje za stanoviti komoditet.

Tvrdimo iz iskustva mnogih država te na temelju uspjeha, polučenih u gospodarstvima u kojima smo aktivno sudjelovali, da je i državno gospodarstvo sposobno da radi i producira s istim

¹ Najnoviji pravilnici predviđaju takova zborovanja i u ministarstvu. Onamo se pozivaju činovnici ministarstva te šefovi direkcija. Ta zborovanja imaju uspostaviti što tjesniju vezu između vodstva i srednje inštanije.

uspjehom, kao i privatna gospodarstva, samo treba njihovo poslovanje staviti na bazu koja će biti analogna poslovanju tih privatnih gospodarstva.

Za unapređenje toga gospodarenja doprinose znatan dio i zborovanja. U najvišoj inštanciji imaju ona svrhu, da se šefovi direkcija upoznadu s nakanama i ciljevima šum. politike ministarstva pa da se ta politika nakon svestranog pretresa svede u kolotečinu, koja pristaje pojedinim vanjskim prilikama; načela i jedinstveni duh te politike prenosi se na zborovanje direkcija, gdje se prema naročitim prilikama pojedinih šumarija modifikira tako, da se komponente svih tih najraznoličnijih interesa koordiniraju prema jedinstvenom cilju državne šumarske politike.

b) Poslovni odnošaj prema polit. upravama.

Ovaj bi prikaz bio nepotpun, ako se ne bi potanje raspravilo pitanje, na koji se način imade regulisati poslovanje ne samo unutar šum. nadležstva, nego i prema polit. upravama.

Iz onoga, što je do sada rečeno, vidi se naše stanovište, da se šum. služba unificira t. j. i u nižim inštancijama na jedan te isti ured prenese i šum. uprava i šum. nadzor te taj ured bude samostalan i koordiniran političkim sreskim dot. oblasnim upravama. Taj si je odnošaj znalo šumarstvo izvojevati u svim naprednim državama, gdje god je veličina drž. šum. posjeda omogućila praktičnu provedbu takovog uređenja. Šum. uredi osnivani su nezavisno od polit. podjele zemlje, a ondje, gdje je teritorij šum. oblasti koincidirao s teritorijem polit. uprava, postale su šum. oblasti 2. stepena potpuno nezavisni i samostalni uredi ili komore pokrajinskih uprava, koji su bili nadležni ne samo u šumsko upravnim nego i u šumsko nadzornim pitanjima.

Nas interesira naročito ovo posljednje, jer tendencija današnjeg zakonodavstva, kako smo vidjeli u I. dijelu, ide za tim, da šum. nadzor u dvije niže inštanije istragne iz kompetencije šum. vlasti te ga stavi pod kompetenciju opće uprave.

Šumarstvo poznaje u tom samo jedno stanovište, a to je unifikacija cjelokupne šum. službe, pa se na tom temelju imade i urediti odnošaj šum. nadležstva prema polit. upravama.

Skup djelovanja, koja poduzima drž. vlast nad šumama svih kategorija vlasništva radi sačuvanja i zaštite tih šuma provodi se u dvostrukom smjeru: S jedne strane zaštićuju se i unapređuju šum. interesi ne dirajući pri tome u tuđe pravne sfere (uprava općinskih šuma, unapređivanje priv. šum. gospodarstva, osnivanje šum. škola, šum. vrtova, izgradnja šum. cesta itd.); s druge strane poduzimaju se prisilna sretstva, kojima se zadire u priv. vlasništvo (pravo raspoložbe s prihodom opć. šuma, odluke iz sfere zaštitnih šuma kao pravo krčenja, čista sječa, smjer sječe, zatim pošumljenje u određenom roku, razrešenje servit. prava, itd.).

Dočim odluke prvog dijela donose same šum. oblasti bez ičije ingerencije, za drugi dio je potrebna i ekzekutiva, koja ne

stoji šumarstvu na raspolaganje. No i u pitanjima drugog dijela treba razlikovati dvoje t. j. donošenje odluke u pitanjima šum. redarstvene naravi te izricanje osude u šum. kaznenim stvarima.

U ovom posljednjem suduju redoviti ili polit. sudovi prema propisima šum. zakona na tužbu šum. nadležstva. Glede donošenja odluka u pitanjima šum. redarstvene naravi ne donose šumska nadležstva samostalno odluke, nego su vezana na suradnju organa polit. uprava te redovitih ili naročitih sudova.¹

U zapadnim državama razvili su se različiti sistemi, po kojima šum. oblasti učestvuju kod raspravljanja i donošenja odluka u šum. redarstvenim pitanjima. Ima država, u kojima se delegira šum. stručnjak, da kod rasprave u navedenim pitanjima sudjeluje i daje stručno mnijenje; drugdje se kreiraju mješovite komisije, koje sastoje od administrativnih i šum. činovnika te sačinjavaju naročite oblasti za donošenje odluka u navedenim šum. polic. pitanjima.¹ Treći slučaj postojao je u Austriji, a prema austrijskom uzoru i u Bosni i Hrvatskoj, te se prema najnovijoj tendenciji našeg zakonodavstva kani provesti i u našoj državi, a sastoji se u tome, da se za upravu općinskih šuma te šum. redarstveni nadzor dodjeljuje polit. oblastima stalan referent, podređen šefu polit. uprave.

Vidjeli smo, da su to uređenje u Austriji zahtijevali naročiti odnošaji. Kraj individualističkog sistema nije bilo zajedničkih šuma, pa su polit. oblasti preuzimale zapravo samo šum. polic. nadzor. To su opravdavali time, da je drž. posjed bio tako malen, te drž. šum. činovnici nisu mogli uz upravu drž. šuma preuzeti još i agende šum. policije. Kod nas danas ima 50% drž. šuma te bi drž. šum. uredi lahko preuzeli i upravu općinskih te nadzor nad priv. šumama, a posao, koji se kani prepustiti polit. oblastima je pretežno šum. tehničke naravi (uprava općinskih itd. šuma), dočim šum. red. poslovi zauzimaju znatno manji dio poslovanja šum. tehničara.¹

Taj austrijski sistem držali su šum. političari najnepodesnijim i uvijek se je u šum. literaturi osjećala tendencija emancipacije od polit. oblasti i nestručnjaka. Zanimivo je, da su i u Njem. Austriji došli do tog iskustva te su najodličniji tamošnji šum. stručnjaci, kako smo već spomenuli, stali na stanovite unifikacije. U izdanoj brošuri¹ predlaže se kompromis, da se zadovolje i težnje šum. struke i dobije potrebna ekzekutiva kod poslovanja u šum. polic. pitanjima.

Tu se predlaže, da se prepusti polit. oblastima najnižeg stepena donošenje stanovitih odluka uz suradnju šum. uprava i to:

¹ Dr. Graner spom. djelo.

¹ Dr. Sewappach spom. djelo.

¹ Iznimku čini samo Slovenija, gdje je prema austr. uzoru tako reći sav posjed u rukama priv. posjednika, te agende šum. tehničara sastoje u glavnom od šum. polic. nadzora.

¹ Vidi prikaz u 4. br. Šum. lista, str. 247, god. 1922.

a) kod izricanja kazni, dozvole velikih splavarenja i velikih krčenja — na predlog šum. uprava;

b) odobravanje gospod. osnova za priv. šume u slučaju, kada je država interesirana na prihodima i

c) kad se radi o javno-pravnim pitanjima n. pr. čl. 19. Šum. zak. (šume zabrane, čišćenje i uzdržavanje bujičnih potoka) ili u slučaju, gdje je šum. uprava prema priv. šumoposjednicima i sama stranka. (Čl. 5, čl. 24, čl. 18, te 26—43 šum. zakona) — na konaslušanja šum. uprava.

Stalno dodjeljenje šum. referenta polit. oblastima predviđa se samo iznimno gdje nema drž. ni podržavljenog priv. posjeda, čiji bi upravitelj preuzeo agende šum. nadzornog organa.

Kod druge inštancije predlaže se alternativa: ili da šum. direkcija, čuvajući svoju potpunu samostalnost, stupi u svezu s pokraj. vladom delegirajući onamo svog referenta ili da šum. direkcija s bujičarskom sekcijom, agrarnim uredom te sekcijom za poljopriv. melioracije stupi u zajedničko samostalno nadležstvo, koje bi bilo pridijeljeno pokrajinskoj vladi.

Držimo, da bi za naše prilike najbolje odgovarao sistem poslovanja, kod kojeg bi samostalne šum. direkcije (šum. uprave) delegirale od vremena do vremena svog zastupnika u mješovitu komisiju, koja bi odlučivala u onim šum. polic. pitanjima, koja ne bi mogle rješavati sama šum. nadležstva.

VI. Zaključak.

Nastojali smo razložiti načela, na kojima bi se imala postaviti organizacija šum. službe u našoj državi te istaći, u koliko se je uredba od 27. juna približila tim načelima. Iznijeli smo naše mišljenje o toj naredbi i ondje, gdje se nismo s njome slagali, obrazložili načine, prema kojima bi se mogla i trebala izmijeniti.

Vidjeli smo, da su načela te uredbe u glavnom suglasna s načelima moderne šum. politike, koja su načela oprobana i prokušana te poprimita u onim zemljama inozemstva, u kojima se je šumarstvo podiglo do zamjerne visine. Nema sumnje, da su prilike u našoj državi tako različite, da se provedba detalja, te uredbe ne smije forsirati, već ih treba provoditi postepeno. Detalji će biti različiti, prema prilikama dot. kraja i doći će do izražaja u detaljno izrađenim poslovnici.

Šumarstvo mora ustrajati na toj uredbi to više, što tendencija drž. zakonodavstva, koja je došla do izražaja u Zakonu o opštoj upravi, ne odgovara posvema interesima šumarstva. Ne ćemo se upuštati u traženje uzroka, s kojih je došlo do toga, samo izrazujemo nadu i uvjerenje, da će šumarstvo upotrijebiti sva dozvoljena sredstva, da uvjeri mjerodavne faktore o tome, da je spas našeg šumarstva samo u nezavisnim šumarskim uredima, koji će obuhvatiti cjelokupno šumarsko poslovanje. Prema tome mogli bi ukratko reasumirati načela nove šum. organizacije ovako:

1. Unifikacija uprave drž. šuma i uprave općinskih šuma (imovnih općina, z. zajednica, gradova itd.) te šum. nadzora. Tim će se šumarstvo emancipirati od štetnog upliva prolaznih i štetnih svagdašnjih političkih trzavica i biti koncentrisano u samostalnim uredima, u kojima odlučuje u prvom redu nezavisno mnijenje, diktirano stručnim interesima. Na taj način uvesti će se stalan i određen sistem gospodarenja i u općinskim šumama, a olakšat će se i šum. polic. nadzor, jer će šumski kotarevi biti manji i pregledniji. Uslijed toga će se ukloniti nedostaci dvostrukog paralelnog uređivanja, koje je baš radi toga kao i radi nepreglednosti i rastrkanosti srezova, bilo površno, a uz to će pojeftiniti uprava, koja će i u neuređene općinske šume donijeti onaj sistem gospodarenja, što je propisan za drž. šume.

Drž. gospodarstvo dobiva jamstvo za valjanu provedbu šum. nadzora, jer će se tako čitava država prevući gustom mrežom šum. polic. organa — drž. šum. uprava.

2. U ministarstvo imaju se koncentrisati samo najvažniji poslovi, a rješavanje ostalih prepustiti kolegiju šum. direkcija sa širokim djelokrugom.

3. Taj je djelokrug moguće proširiti samo onda, ako se birokratski način uređivanja ostavi za sitnija pitanja, a odluka u svim važnijim stvarima prepusti kolegijalnim savjetima.

4. Šum. uprave postaju samostalne finansijske jedinice s većom slobodom i samostalnim djelokrugom. To će podići ambiciju, dati prilike plemenitom natjecanju za postizavanje što većeg prihoda, a u tom natjecanju će se isticati sposobniji, koji će davati inicijativu za razvoj i moderniziranje gospodarstva te se pripravljeti za viša mjesta, koja se ne će popunjavati ni po svezi ni po godinama, već prema efektivnom praktičnom radu, spremi i sposobnosti. —

Eto tako sam ja shvatio tendenciju uredbe od 27. juna te sam uvjeren, da bi njezina promjena prema gore istaknutim načelima značila znatan korak naprijed u ovom burnom poratnom vremenu, u kojemu treba da se svi šum. stručnjaci okupe u jedno kolo za intenzivana rad u cilju polaganog, ali stalnog progresa.

ПРОФ. ДР. АЛЕКСАНДАР УТРЕНОВИЋ. (ЗАГРЕБ.).

Популаризовање шумарства.¹

Тко је икада покушао да изнесе било које шумарско питање пред јавност, мора да је замјетио равнодушност, интересованост и неразумијевање, којом је јавност дочекала и примила излагање ових питања.

Нарочито удара у очи чињеница, да је — успркос томе, што смо ми аграрно-културни народ који је по степену своје културе, по интензитету пољопривреде те по историји тијесно везан о шуму, унаточ високом проценту шумовитости наше отаџбине те поред свега, што већ преко пола вијека постоји у нас шумарска стручна школа — интерес и разумијевање јавности за шумарство управо минималан те далеко мањи, него ли и за једну другу грану науке и привреде.

Понестатак правог схватања за шуму и за рад око ње запажа се једнако у свим нашим врстама. Ми га сусрећемо једнако код широких маса земљорадника, који живу управо на прагу шуме, као и код наших интелектуалаца, који су ван дохвата њене уже интересне сфере.

Тај понестатак правога схватања за питање шумарства има и својих узрока. Ти узроци нису само на површини, они нису нови, напротив они су прилично дубоки и стари. Коријење тих узрока повлачи се овамо к нама још из далеке прошлости те се свеуидљ проплиће и садашњицом.

У прошлости је сточару и земљораднику шума својом тадањом огромном распрострањеношћу била запријека његовом битисању. Да дође до основних услова свога живота уопће, морао је сточар да пали шуму а земљорадник да је крчи. Тако је и један и други као носилац примарне и екстензивне културе тла, гоњен нуждом досио у борбени став прама шуми. Тај се став заострио још и протународним уређењем и држањем бивше монархије. Феудални је састав груписао простране шуме феудалца на једној а малене и слабе опћинске шуме на другој страни. Држава се била оградилa неким зидом, сматрајући себе и свој интерес једним а народ и његове потребе другим посве засебним појмом.

К овому се придружило као узрочник још и само обиље шума, којим је од природе обдарена наша домовина.

Шума је била тобоже ризница без дна и без краја те неисцрпна. Шуме је било готово »толико, колико и камена«. Она је била »божја и свачија«. Украсти дрво уопће није била срамота. То обиље шуме успавало је односно отупило нормални правни осјећај те тако индиректно постало једним узрочником несхватања питања шуме и шумског господарства.

Тко је живио у народу те имао прилике, да тачно упозна његов економски живот, могао је опазити, да се земљорадник а нарочито сточар — мада је досегао давни идеал, своју националну државу — налази још и данас у готово једнаком борбеном ставу напрема шуми. Тежину ове борбе осјетили смо сви ми, који смо, упирући се о науку, стали на браник шуме у часу, кад је оно послуже

¹ Реферат за сједницу управног одбора у Љубљани 13./5. 1922. (Оп. Ур.)

ослобођења кључ прекипјеле народне слободе почео да одлуно тчажи отварање својих властитих браневина и младих шума, угрожавајући тако огромне капитале будућности свога потомства.

Већ из овога борбенога става, до кога је довела историја и природа, те који дијелом још и данас траје, лако је дакле докучити одакле несхватање бити шуме и шумског господарства у широким народним масама, лако је расудити тешкоће и препреке, које стоје на путу популаризовању шумарства.

Ни просвјетни рад наших основних школа, које су у највећем дијелу сеоске, то јест такове, да их полазе дијеца сточара и земљорадника, који живу уза шуму, није досада учинио оно, што је било потребно, да се направише оштрина овога борбенога става и ублажи ово неразумијевање.

Истина, настава у основној — а и у средњој — школи у посљедње се вријеме понешто примакла исправној методичкој стази, постављајући природописну обуку на бијолошку основицу, но још увијек се у основним, средњим и учитељским стручним школама онажа недостатак биолошког и националног економског образовања дакле стојера, око ког се крећу питања шумарства.

Конечно и на нама самима као стручњацима лежи један дио кривње, да нисмо не само ублажили ово зло, већ нисмо готово нити покушали, да га сузбијемо. Ми нажалост нисмо били кадри, да у ово посљедње постојеће, успркос иначе интензивне шумарске дјелатности, створимо нити на пољу стручне књиге-шумарице, бар ишта већег и вреднијег а немоли на пољу њеног популаризовања.

Ниспорно је дакле, да из овога неразумијевања резултују огромне штете по шумарство и као привредну грану и као струку и као сталеж.

Услијед понестатка правога схватања са стране земљорадника и сточара, који је — било у виду припадника неке шумске општине било као приватник — интересован на шуми, долази до аномалије, да он, окупиљен бригом око својих пољопривредних и сточарских интереса, просто не види својих шумско-господарских интереса. Само је тако схватљива она љута борба, у којој земљорадник и сточар стоји још и данас напруга брањевинама папмом а пожаром и сјекиром против мале и старе шуме, која је борба нанијела а наноси још иданас управо огромне штете шуми.

Да је под тим условима поред тих изравних економских штета отешчан а дијелом и немогућ успјешни стручни рад око њеног придизања и чувања (на примјер културе) посве је јасно.

Конечно колике штете резултују из тога неразумијевања по шумарство као сталеж, лако је докучити из трагичности слике, која нам се указује, ако упоредимо наше гледиште са гледиштем земљорадника и сточара на шуму и на наш садашњи рад. Ми смо, радећи, увјерени, да је наш рад идеалан и несеквичан, јер ми заправо радимо за генерације будућности, гојећи шуму те чувајући је од прекомјерног уживања те од оштећивања по генерацији садашњости. Напротив земљорадник и сточар гледа у нама и нашем раду свога основно народног непријатеља јер му наша брига за његово потомство пресеца путеве личних интереса.

Па и наши интелектуалци гледају на шумарство са неке висине, држећи га некако инфериорним, а то све за то, што нису имали прилике, да се упознаду са основним проблемима шуме и шумског господарства.

Кад смо дакле тако стекли увјерење, да ово неразумијевање и непознавање природе шуме и шумскога господарства заиста постоји у свим нашим бретама, кад смо тако углавили, да из тога несхватања резултују и штете по шумарство и као привредну грану и као струку и као сталеж, онда је лако закључити, да је придизање опћег разумијевања шумарства популаризовањем прека дужност нас свију а у првоме реду дужност је то нашега удружња.

Који нам путеви и средства стоје на расположењу, да узмогнемо досећи тај циљ?

1. Највећи и најважнији дио просвјете улази у широке народне масе на врата основне школе. Како је највећи проценат нашега народа земљорадник и сточар, који је тјесно везан о шуму, требало би дакле, да је и просвјетни рад основних школа удешен према тим потребама. Требало би дакле, да у наставне планове основних школа уђу и елементи о познавању шуме и шумског господарства (опћа важност шума, наша у шумама, чување брањевина, штете од шумских пожарава, шумске штете итд.)

Досљедно томе морала би кратка енциклопедија шумарства — макар у једном предмету са господарством — да уђе и у научну основу учитељских школа.

Но важност учитеља као просвјетног радника на пољу популаризације шумарства није само у томе, што је он провађач научне основе у нижој школи, већ посебно још и у томе, што је учитељ, а уз њега и духовник, најважнија интелектуална јединица на селу.

С истогa је разлога потребно, да енциклопедија шумарства у реченом опсегу уђе и у научну основу теолошког факултета.

На могућност позитивне важности ове сарадње учитеља и духовника око популаризације шумарства закључујемо из досадањег искуства, које нам је важност и пречесто показало само негативну вриједност те сарадње са свим њеним посљедицама.

Полазећи са овог гледишта у своје сам вријеме — прије него ли је почело функционисати данашње наше удружење — те кад је министарство просвјете наредило, да се приступи изради нових читанака за основне школе, изнио у »Хрватском шумарском друштву« предлог, који је и прихваћен, да се државна власт, израђујући читанке, осврне на ову околност.

2. Важно је надаље издавање књига, као средство, којим би се популаризовало знање о шуми и шумском господарству односно шумарству опће. Ово издавање требало би да преузме или наше удружење у своје руке или да се стави у споразум са нашим народним Матицама, које се баве издавањем популарно-научних књига.

Обзиром на опћу просвјетну и народно-господарску важност ових књига, могла би се затражити од државе и потпора у ту сврху.

Већ сада је потребно, да се скрене пажња на врло важни моменат, да писац такве књиге треба, да заиста посједује потпуну способност популарног начина писања, јер баш о тој квалитети увелике зависи успјех сваког рада популаризовању знања извјесне струке или науке.

3. У обзир долази надаље и издавање засебног часописа у циљу популаризовања шумарства. Ако уважимо чињеницу, да у нашој отаџбини имамо велики број лица, која су или као власници шума (Словенија) или као неки идеални сувласници шуме увелике интересовани на шумском господарству,

ако узмемо на ум, да ће се наш друштвени орган временом развити као искључиво стручни лист, лако је расудити, да се из тога јавља природна потреба издавања засебног листа (било самостално било као прилог »Шум. листу«), који ће се бавити искључно радом око популаризовања шумарства.

4. И популаризовање шумарства путем обичне јавне штампе од велике је важности. Техничари, медицинари а нарочито господари почели су у посљедње вријеме баш овим начином да популаришу елементе односног стручног знања те да буде интерес јавности за поједина актуална питања, јер су давно прије нас схватили замахај овога начина популаризовања своје струке.

Управни одбор могао би си придржати право, да за овакову сарадњу од згоде до згоде сам одреди писца из редова својих чланова.

5. Као важно средство за популаризовање шумарства као науке могла би да послуже и јавна предавања, попраћена сликама (пројекцијама). Нема сумње, да би се овакова предавања могла удесити не само у крилу нашега удружења већ — на потицај удружења — и унутар опсега популаризаторног рада разних просвјетних друштава и институција.

У ту би сврху ваљало покренути акцију, да се сабере што више материјала за овакова предавања а нарочито, да се — макар и са трошком — прибаве потребне фотографске снимке (позитиви и негативи) о појединим важним објектима и радовима.

Овај ће материјал бити уједно од непроцењиве вредности и за изграђивање односно попуњивање друштвенога шумарскога музеја. То неће бити само прилози за проучавање садашњице и прошлости наших шума и шумском господарева, већ ће то уједно бити вриједан материјал за евентуалне шумарске изложбе.

6. У интересу популаризације шумарства као науке потребно је, да се узнастоји, како би се на господарским течајевима, што их организује било државна власт било приватна иницијатива, осигура мјесто предавача за шумарство.

7. Неваља сметнути с ума, да би се и код просвједињавања војничке момчади, која се у највећем проценту рекрутира из staleжа земљорадничког, дали добити успјеси око популаризације шумарства, кад би успјело код односних војних области испословати дозволу предавања војницима.

8. Коначно ваља примјетити, да је и лични контакт свакога нас подесан те даје много прилике, да се учини макар и ситан корак у циљу разбијања предрасуда те подизања схватања питања шумарства у широј јавности.

Ограничујем се искључиво на то, да овим кратким рефератом скренем пажњу управнога одбора на ово врло важно питање нашега шумарства, но упуштам се у подношење формалнога предлога, јер држим, да је потребно, да се у овом предмету прије тога сачује мнијење секције, која је надлежна, да у том питању заузме своје гледиште.

Za pasivno izbornu pravo šumarskih činovnika.¹

NARODNOJ SKUPŠTINI

Beograd.

U ime svih šumara i šumarskih činovnika naše Kraljevine, a po ovlaštenju i na osnovu jednoglasnog zaključka Upravnog Odbora Ujedinjenog Jugoslovenskog šumarskog Udruženja na sednici od 1. aprila ove godine, čast nam je Narodnoj Skupštini upraviti ovu

PREDSTAVKU:

Po našem saznanju daje se tumačenje čl. 73. Ustava takovo, da se svim šumarskim činovnicima oduzima posve pasivno pravo izbora, sem ako se godinu dana pred izbore nijesu zahvalili na državnoj službi.

Mišljenja smo, da je takovo usko tumačenje spomenutog člana sasvim pogrešno, netačno i neispravno. Jer kad bi se ova odredba imala tako tumačiti, tada bi ona ne samo duboko vredala čast i ponos nas svih šumara i kao ljudi i kao jednakopravnih građana i kao svesnih, neumornih, iskrenih i samopregornih nacionalnih radenika, nego bi ona osim svega toga u svojoj osnovi bila nepravdična, bezrazložna i nedemokratska, a istovremeno i direktno štetna po naše nacionalne interese iz socijalno-političkih i državno-fiskalnih razloga.

Ne nalazimo potrebnim, da se ovom našom predstavkom upustimo u postanju kritiku i pobijanje svih onih slabih, labavih i malo stvarnih argumenata, koji bi opravdali ovako tumačenje odredbe našega Ustava. Držimo da je dovoljno pobiti samo onaj najglavniji i najjači argument, koji je prigodom debate ovoga člana bio istaknut, te uvažen i ocenjen kao opravdan razlog, da se intelektualci cijele jedne struke u osnovnom državnom zakonu, u samom Ustavu označe nepouzdanim i opasnim građanima ove države, te će odmah svakom i najobičnijem građaninu biti jasno, da bi onakova odredba bila i nepravdična i bezrazložna i nedemokratska.

Predpostavilo se naime, da bi mi šumarski činovnici kao upravljači državnim imovinom mogli prigodom izbora nedopustivo i protuzakonito uticati na izbornike i to na taj način, što bi svojim pristalicama mogli dozvoliti, da se posluže tom državnim imovinom koja se nalazi pod našom upravom, u većoj i obilnijoj meri nego što bi im to po zakonima i propisima mogli da učinimo, te obratno, da bi svojim protivnicima uskratili i one delove državnih dobara koji im po zakonu pripadaju. Usled takva postupka sa strane nas, državnih šumarskih činovnika, predpostavlja se, da ne bi pri izboru državnih poslanika došlo do čistoga i nepotvorenoga izražaja narodne volje.

Nećemo da poričemo, bez obzira na tu činjenicu, da mi svi šumari bez izuzetka visoko cenimo i štuujemo taj veliki princip slobode i izbora i slobode narodne volje, da je ipak moguća i ta eventualnost, da bi se pojedini šumarski

¹ Prema zaključku upravnog odbora (v. str. 348 Šum. lista br. 5) imao je naročiti uži odbor izraditi i predati u ime J. Š. U. predstavku za pasivno izbornu pravo šum. činovnika. Donosimo u cjeloti tu predstavku užeg odbora. Ured.

činovnik mogao prigodom svoje eventualne kandidacije poslužiti i gore spomenutim i protuzakornim sredstvima. Ali slobodni smo upitati: zar u takvom slučaju nije moguće odnosnoga šumarskoga činovnika povući na strogu odgovornost i kao neispravnoga građanina a još više kao nekorektnog državnog činovnika zbog zloupotrebe svoga službenoga položaja. A osim svega toga u takvom slučaju moguće mu je poništiti njegov mandat kao što se može da poništi mandat i svakoga drugoga građanina, koji bi se prigodom izbora poslužio bilo kakvim protuzakornim i nedozvoljenim sredstvima. Sami državni zakoni napose izborni zakon jesu, a i moraju biti dovoljnom garancijom i branom, da se svim nevaljancima i svim neispravnim građanima onemogućiti da na nedostojan i nepošten način postanu narodnim izabranicima. Zar je Ustavotvorac mislio da jedne izvesne državne činovnike žigoše kao neispravne i da im jednom odredbom Ustava indirektno prizna da mogu zloupotrebljavati svoj položaj odnosno da im prizna da je povereno im državno dobro donekle i njihova svojina.

Nijesmo zato nikako mišljenja, da je i taj najjači i najozbiljniji argument, koji je u opće bio iznesen uz pojačanje i svih ostalih tako jak i tako snažan, da se mirne savesti može i smije oduzeti celoj jednoj kategoriji stručnih građana to najveće i najvažnije pravo, koje jedan slobodan građanin može u opće da ima u svojoj slobodnoj domovini, a to jest pasivno pravo izbora.

Ko hoće da bude strogo objektivni i pravičan, taj mora priznati, da smo mi šumarski državni činovnici mnogo opasniji po tu slobodu izbora, i da možemo u mnogo znatnijoj meri uticati na izbornike nedozvoljenim sredstvima onda, kada smo u službi jedne stranke i kada na svome službenome mestu radimo i agitiramo za drugoga kojega kandidata, nego li tada, kad radimo sami za sebe. Jer u tom slučaju ostajući na svojim mestima u stanju smo i u mogućnosti da ispunimo svoja eventualna nezakonita obećanja i da izvršimo svoje nedopustive i protuzakonite grožnje, dok na protiv ne možemo da učinimo to onda ako bi sami bili izabrani za narodnoga poslanika. Jer tada moramo da ostavimo svoja službena mjesta i više nemamo vremena da svoja obećanja ili grožnje ispunimo i izvršimo. Zato treba dosta vremena, budući da se državna dobra, kojima mi upravljamo, bukve, jele, hrastovi i t. d. ne mogu nositi u džepu ili držati u kasi pa da bi ih mogli posle izbora odmah među izbornike razdijeliti. Ali u ostalom, ako je u opće pri tajnom glasanju dopustiva ovakova samovoljna presumpcija, da mi možemo i hoćemo na nedozvoljeni i protuzakoniti način uticati na slobodu izbora, to mi držimo, da sve to isto mogu da čine i ostali činovnici ali samo jedni na jedan način i u nešto većoj, a drugi na drugi način i u nešto manjoj meri. Logičnije bi prema tomu i konsekventnije bilo, da se u opće svima državnim činovnicima oduzme pasivno pravo izbora, i da im se zabrani da u opšte za koju stranku rade i agituju što bi naravno bilo i previše reakcionarno i suviše nedemokratski. Ali i po ovakvom tumačenju čl. 73. Ustava, ova je odredba i reakcionarna i nedemokratska i to samo u nešto manjoj meri, ali ujedno i pravno nedopustiva. Nije naime nikako pravno dopustivo, da se mi šumarski činovnici na osnovu jedne samovoljne presumpcije, prije nego li zaista i pokušamo a kamo li izvršimo jedan nekorektan i protuzakoniti čin, kažnjavamo jednom vrlo velikom kaznom i to oduzimanjem najvećeg prava, što ga u opće jedan slobodan građanin može da ima u svojoj domovini. A nije nikako pravno dopustivo, da se mi u osnovnom državnom zakonu bez presude označujemo nepouzdanim i opasnim elementima po državu.

Po spomenutom 73. članu Ustava, ako bi koji od nas šumarskih državnih činovnika hteo da kandiduje, on se mora da zahvali na državnoj službi godinu dana pred izbore. Čl. 69. istoga Ustava određuje, da se Narodna Skupština bira na četiri godine, a čl. 52. veli, da Kralj imade pravo da raspusti Narodnu Skupštinu te da raspiše nove izbore u najdaljem roku od tri meseca. Napokon čl. 126. Ustava određuje, da pripada i Kralju i Narodnoj Skupštini pravo staviti predlog, da se u Ustavu što izmeni i dopuni, te nakon svakog takvog usvojenog predloga u Narodnoj Skupštini imade se stara Skupština odmah raspustiti i razpisati novi izbori u najdužem roku od 4 (četiri) meseca. Obzirom na te članove Ustava, tko onda može da bude prorokom od nas, da godinu dana unapred znade i predvidi, kada će Kralj biti prisiljen da upotrebi i jedno i drugo svoje pravo, što mu daje čl. 52., 126. ili ko može da predvidi, kad će se Narodna Skupština hteti da posluži svojim pravom, što joj ga daje 126. član Ustava. Zar pri današnjim nesređenim kako vanjskim tako i unutarnjim prilikama nepostoji velika vjerojatnost, da će se ili Kralj, ili Narodna Skupština poslužiti jednim od tih prava i prije nego li se navrše i produ četiri godine. I tko može da predvidi, neće li se i jedan i drugi zakonodavni faktor da posluži i više puta i možda u svakoj periodi jednim od tih svojih prava.

Usled takovih prilika i takovog tumačenja 73. člana Ustava te odredaba drugih članova Ustava, zar nije posve jasno, da se nama šumarskim činovnicima gotovo sasvim oduzima pasivno pravo izbora i pored sve one na oko blage i nedužne ustanove čl. 73. Ustava.

Pa i u onom slučaju, ako bi sesije Narodne Skupštine trajale vazdan normalno po četiri godine nama je onemogućeno kandidovanje i to iz ovih jednostavnih razloga. Gotovo svi mi šumarski činovnici jesmo sinovi siromašnih roditelja i bez imetka. Kad bi koji od nas imao namjeru, da se kandiduje on mora da godinu dana bude bez službe i bez ikakove zarade, a od čega da u takvom slučaju da prehranjuje sebe i svoju familiju kroz tu godinu, bez obzira na to, da se takvom prilikom svaki od nas izlaže još mnogo većem gubitku naročito tada kad propadne na izborima. On mora tada da traži ponovo namještenje, te dok dobije novo mesto bezuvjetno još mora čekati i biti bez službe nekoliko meseci. Osim svega toga on gubi na unapređenju, gubi na godinama službe za penziju, a njegovo mjesto može da bude i popunjeno, te on time reskira, da ostane bez ikakve službe. Postoji pak velika vjerojatnost, da nam se sve to u slučaju kandidacije dogodi i to iz jednostavnoga razloga, što smo mi šumari najviše od svih činovnika, te od svih drugih mogućih slobodnih profesija omraženi kod naroda, naročito kod seljaka, a to samo radi toga, što mi za vrijeme našega službovanja ne možemo da zadovoljavamo svima željama i potrebama naših savremenika, jer se mi po principima naše struke i našega zvanja moramo više da brinemo i staramo za buduće generacije koje posle stotinu godina dolaze poslije nas, nego li za naše savremenike. Mi se prema tomu prigodom izbora možemo najmanje da poslužimo jeftinom demagogijom kao što je to moguće svim ostalima, pa se radi toga u slučaju kandidacije izlažemo velikome riziku i stavljamo na kocku egzistenciju i nas samih i naše obitelji.

Očito je dakle da nam je ovim i ovakvim tumačenjem čl. 73. oduzeto gotovo sasvim pasivno pravo izbora, i pri sasvim normalnim prilikama, a mi želimo i tvrdog smo uverenja, da to nikako nije niti je mogao biti cilj i namjera samoga ustavotvorca, da nam oduzme to veliko pravo.

Iz ovoga gornjega našega kratkog izlaganja držimo da svaki može doći do osvedočenja da je ovakovo tumačenje odredbe 73. člana Ustava i nepravilno i nedemokratski a i pravno sasvim nedopustivo obzirom na velike principe našega Ustava, da su svi građani pred zakonom jednaki i da se nitko bez presude i istrage ne može kazniti.

Da je ovakovo tumačenje odredbe spomenutoga 73. člana i direktno štetno po naše čisto nacionalne interese iz socijalno-političkih i državno-fiskalnih razloga držimo, da je to još očividnije i jasnije.

Preko dvije petine celokupne površine naše kraljevine broji se šumskim zemljištem i obraslo je šumom; 80 % stanovnika našega naroda, cijeli seljački stalež kroz cijeli svoj život upućen je na šumu. Ona mu sa svojim produktima podmiruje sve njegove najnužnije i najglavnije potrebe za život, jer on od drveta gradi svoje kuće za stanovanje kao i sve ostale gospodarske zgrade, potrebne mu za njegovo blago, te od drveta izrađuje veći deo svoga poljodjelskog oruđa, a drvo ga greje i brani od zime. Šuma i šumski pašnjaci naročito u gorskim krajevima odhranjuju sve njegovo blago i marvu sa kojom on obrađuje svoja polja, a to blago je jednim od glavnih prihoda našeg seljaka, koje je istovremeno jedno od vrlo važnih prihoda i za samu državu. S druge strane mi svuda i na svakom mestu ističemo naše veliko nacionalno bogastvo i to veliko bogastvo u pretežnom djelu leži u našim šumama. Najjača i najglavnija naša industrija jest drvna industrija, te su drvo i drvni produkti naši najveći i najvažniji izvozni artikli. Ta drvna industrija stvara blagostanje velikom broju industrijalaca i trgovaca drvetom, kod koje je industrije zaposleno gotovo na stotine hiljade radenika. Životni interesi pretežnoga dela našega stanovništva leže i usko su skupčani sa šumom. Od šume zavisi cijeli opstanak i blagostanje cijeloga seljačkoga staleža, velikog broja industrijalaca i trgovaca, malih obrtnika te znatnoga djela radnika. U najskorijem vremenu cijeli jedan niz zakona, od koje neke sam Ustav predviđa, moraće biti iznešeni pred Narodnu Skupštinu na pretres i prihvrat. Svi ovi zakoni imaju da što pravilnije i što korisnije regulišu sve te razne životne interese i da riješe ta mnogo-brojna i vrlo teška i zamršena socijalno-politička i državno-fiskalna pitanja i probleme. Samo od pravilnoga i mudroga rešenja svih tih prevažnih pitanja zavisi sva sudbina i blagostanje našega seljaka, kao i procvat i napredak naše industrije a ujedno procvat i napredak cjele države.

Zar se može dakle nazvati mudrim i državnim postupkom, (jer nećemo da kažemo prestupkom) da se od rada i raspravljanja svih tih pitanja u Narodnoj skupštini isključe baš šumarski stručnjaci t. j. oni ljudi, koji su po svojoj spremi i po svome zvanju jedni od najpozvanijih, da u svim tim pitanjima dadu svoja stručna i kompetentna mišljenja na najkompetentnijem mestu ljudi, koji će moći hteti a i znati, da sa stručnoga stanovišta brane sve one i po narod i po državu dobre i korisne predloge i od onih jeftinih demagoga, koji često puta brane sitne i sebične interese pojedinih grupa i skupina i to samo za ljubav glasova u Narodnoj Skupštini, neobazirajući se mnogo na interese celine i države, a takovih demagoga imade vazda i uvijek svaka skupština, svih vremena i svih nacija.

Pa baš preko i pomoću ovakovih stručnjaka Narodna Skupština može da vodi korisnu, važnu i uspešnu kontrolu nad radom onih upravnih oblasti, kojima su ova velika narodna blaga poverena. Oni su najpozvaniji od svih, da ocene u koliko u svakom pojedinom slučaju upravne oblasti vode takvu

upravu koja je od koristi i po sam narod, naročito našega seljaka, a i po čistodržavne fiskalne interese.

Dubokog smo zato uverenja da je ova i ovakva odredba odnosno tumačenje čl. 73. našega Ustava, kako već spomenusmo, direktno štetno po naše nacionalne interese iz socijalno-političkih i državno-fiskalnih razloga.

Narodna Skupština u najskorijim danima imade da donese novi izborni zakon. Jasno je, očigledno i bjelodano, kako već istakosmo, da se ovakovim tumačenjem čl. 73. — uzevši u obzir i druge članove, naročito čl. 52. i 126. Ustava — gotovo sasvim oduzima nama šumarskim činovnicima pasivno pravo izbora t. j. najvažnije pravo jednoga slobodnoga građanina. Isto je tako jasno i bjelodano, da namjera samog Ustavotvorca nije bila niti je mogla biti da se tomu članu dađe u tako velikome stepenu tako nedemokratska i reakcionarna sadržina. Namjera Ustavotvorca mogla je biti i bila je bezuvjetno samo ta, da se šumarskim činovnicima oduzme prilika, da nezakonitim i nedozvoljenim sredstvima utiču na slobodu izbora.

Mišljenja smo zato, da je imperativna dužnost Narodne skupštine, da u svome izbornom zakonu dađe jedno ispravno i pravično tumačenje čl. 73. Ustava, kako je i sam Ustavotvorac imao namjeru da dađe, ali mu je samo možda nespretnost stilizacijom dao sasvim drugi sadržaj, te da se i nama šumarskim činovnicima prizna pasivno pravo izbora i omogućiti kandidovanje kod svih a naročito već kod prvih narednih izbora, za koje ne možemo da znamo kada će biti, a mogu da budu prije, nego mi možemo da zamislimo.

Mišljenja smo, da bi se u novi izborni zakon mogla po prilici dati sledeća forma: »Šumarski činovnici ne mogu se kandidovati u onim okruzima, županijama i oblastima, na čijoj se teritoriji nalaze u službi poslednje (ili poslednje tri godine) godinu pred same izbore, sem, ako se godinu dana prije nijesu zahvalili na službi. Činovnici Ministarstva Šuma i Rudnika imaju pasivno izbornu pravu.«

Ovakova ili slična odredba u novom izbornom zakonu tumačila bi pravu namjeru Ustavotvorca, a istovremeno s ovakovom stilizacijom postigao bi se isti onaj cilj, koji ima sadanji čl. 73. Ustava, za kojim je Ustavotvorac išao. Takvom odredbom nebi se u nikojem pogledu krnjio i menjao sam Ustav, nego bi to bilo samo istinsko pravo i autentičko tumačenje čl. 73. Ustava, koje mu inače daje sasvim drugi sadržaj.

Tvrdo osvjedočeni, da je naša molba odnosno naš zahtev potpunoma pravilan i opravdan, te koristan i po sam narod a i za samu državu, te vrlo osvjedočeni, da Narodna Skupština uz dobru volju može, a da je istovremeno i vlasna i dužna u novom izbornom zakonu dati prava i istinski smisao čl. 73. Ustava, koji mu je sam Ustavotvorac namjeravao dati, zato i upravljamo ovu našu Predstavku Narodnoj skupštini s nadom, da će se toj našoj molbi potpuno izaći u susret u smislu gornjega našega izlaganja.

Na koncu mislimo, da smo u pravu izjaviti, ako bi se ipak dogodilo i protiv svakoga našega očekivanja, da se bud koja stranka iz bilo kakovih mu drago razloga usprotivi našoj pravičnoj i patriotskoj zamolbi, da je naša sveta dužnost takovu stranku smatrati nepatriotičnom, koja radi protiv najvažnijih narodnih i državnih interesa te konsekventno tome, da su članovi našega Udruženja bez izuzetka i bez obzira za njihovo dosadanje stranačko

opredeljenje, dužni svim dopustnim zakonitim sredstvima raditi kod prvih izbora protiv kandidata jedne takove nepatriotske stranke.

Po ovlaštenju Upravnoga Odbora Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja potpisujemo i upravljamo ovu našu predstavku Narodnoj Skupštini na rešenje i uvaženje.

Beograd, 11. maja 1922.

Potpisi.

Literarni pregled.

Čehoslovačka.

Čehoslovačko šumarstvo počelo je da poslije oslobođenja intenzivno radi. Tim svojim radom a u razmjerno kratko vrijeme ono je stvorilo zaista mnogo. Naročito je živahan rad oko stručne knjige. Dok smo mi dospjeli jedva do toga da udesimo dvije stručne knjige za štampu, jedan original (prof. dr. Levaković: »Dendrometrija«) i jedan prijevod (prof. dr. Endres: »Računanje vršnosti šuma« u prijevodu prof. dr. Nenadića), dotle su Česi samo u godini 1921. izdali neko 14 što većih što manjih šumarskih dijela. Evo ih:

Černý: Z dopisů Jana Doležala. — Vydala Čsl. Matice lesnická. Form. 8°, str. 64. (Iz pisama Jana Doležala. — Izdala čsl. šumarska Matica.)

Duda: Strojnictví lesní. Přednášky pro les. školy. Vel. 8°. Litogr. (Šumarsko strojarstvo. Predavanja za šumarske škole.)

Eckert: Pěstování vrby košíkařské. M. 8°, 15 str. (Gojenje košaračke vrbe.)

Fríč: Důležitost lesního hospodářství v Čsl. republice. Vydala zeměděl. rada v Praze. (Značenje šumskoga gospodarstva v čsl. republici. Izdao poljopr. savjet, Prag.)

Kudrna: Zákony a nařízení Čsl. rep., týkající se lesnictví, myslivosti a příbuzných odborů. Díl I. Vydal J. V. Rozmara, Kr. Vinohradi, form. 8°, str. 365. (Zakoni i naređenja čsl. republike, koji se odnose na šumarstvo, lov i srodne struke. Dio I. Izdao J. V. Rozmara.)

Matějka: Težba lesní. Přednášky pro les. školy. Vel. fol. str. 276, litogr. (Uporaba šuma. Predavanja za šum. škole.)

Pekárek: Tabulky pro rychlé krychlení kulatiny. (Tabele za brzo kubisanje okrugloga drveta.)

Postupa: O zalesňování a lesních školkách. Fol., 3 str. (O poslađivanju i šumskim vrtovima.)

Postupa: O zpracování a zužitkování dříví v lese. (O izrađivanju i iskorištanju drveta u šumi.)

Rozmara: Nemoci psů. Vyšlo nákl. vlastním v knihovně Laveckého obzoru. Lex. 8°, str. 80. (Bolesti psa.)

Rozmara: Nemoci zvěře. Nákladem vlastním. Lex. 8°, str. 72. (Bolesti divljači.)

Rozmara: Z cizích lovišť. U knihovně Lav. Obzoru. (Iz tudih lovišta.)

Sevčík: Jak možno uplatniti při zařizování lesního hospodářství sloučení přirozeného a finančních principu les. hospodářství. Form. m. 8°, str. 64. (Kako se može kod uređenog šuma-

škoga gospodarenja izrabiti veza između prirodnoga i finansijskoga principa šumskoga gospodarenja.)

Štětka: Chov, výcvik a vedení ohaře. Nákladem vlastním. (Držanje, dresura i vođenje psa prepeličara.)

Od časopisa izlazi:

»Československý les« (Čehoslovačka šuma) kao centralni tjednik za šumarstvo, lov, drvarsku trgovinu i industriju. To je zajednički organ »Centralnoga udruženja čehoslovačkog šumarstva«, »Šumarske Matice«, »Centralnog šumarskog savjeta Čehoslovačke republike«, te »Društva slušača šumarskog inženjerstva i slušača srednjih šumarskih škola« te

»Lesnická práce« (»Šumarsko djelo«) kao mjesečnik što ga izdaje u »Pisku« Českoslovačka šumarska Matica.

Primili smo četiri broja (u dva sveska) s ovim sadržajem:

Br. 1. i 2. Ing. Limburský: »Stanovení náhradý za škody způsobené ohněm v lese.« (»Ustanovljivanje odštetnoga iznosa za štete nastale o šumskoga požara.«) Prof. ing. Pražan: »O významu procenta dříví palivového.« (»O značenju procenta ogrijevnoga drveta.«) Chudoba: »Čizokrajné dřeviny u nás.« (»Strane vrsti drva u nas.«) Prof. ing. Duda: »Prostředky ku zvetšení vynosu z vedlejší lesní těžby.« (»Sredstva za povišenje prihoda od šumskih nuzužitaka.«) Ing. Hemmr: »Nové druhy dřev ze zámořských krajín.« (»Nove vrsti drva iz inostranih krajeva.«)

Br. 3. i 4. Dr. ing. Šiman: »Kanalizace řek a voroplavba.« (»Plovnost rijeka i splavarenje.«) Wessely: »Pohromy mniškové příčinami změn v hospodaření.« (»Pustošenje omorikovog prela kao uzrok promjenama gospodarenja.«)¹ Ing. Bohutinský: »O chybe, vnikající při určování průměru sploštělých tvarů průřezových průměrkou.« (»O griješci, koja nastaje kod premjeravanja promjera eliptički sploštenih debala.«) Dr. Vodrážka: »Letokruhy« (»Godovi.«) Ing. Hart: »Výškový vzrůst a vymladnost dubu.« (»Rast u visini i životna snaga hrasta.«)

(Sva naznačena djela mogu se nabaviti putem knjižare »Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze II. Hybernská ul. 12.) Ugrenović.

*

Kmetijska knjižnica. XIV. zvezek. Poljudno navodilo za merjenje lesa. Priredil inž. A. Šivic, višji gozdarski svetnik v Ljubljani. Izdala in založila Kmetijska družba za Slovenijo v Ljubljani. Druga predelana izdaja.

Kmetijstvo je v Sloveniji visoko razvito. Vsaka gospodarska panoga ima svoje strokovne knjige in obsežno literaturo. Gospodarske organizacije skrbе, da so zemljiški posestniki točno poučeni o vsaki novosti, o vsakem napredku kmetijstva in da je vsak, tudi najmanjši kmet vedno dobro informiran o cenah svojih pridelkov in o tržnih razmerah.

Kako borna je nasprotno naša gozdarska literatura. In vendar zavzemajo gozdi v Sloveniji malodane polovico površine, so neizčrpni vir narodnega blagostanja in izvoz gozdnih proizvodov je tako odločilnega pomena za splošni promet, da se rentabiliteta projektiranih železniških prog ocenjuje s tege stališča.

Krivo nedostatka gozdarske literature so najveć razmere, ki so onemogućile razvoj. Narodu tuji ljudje so nadzorovali do zadnjega časa naše gozde

¹ Ovome je pitanju — uslijed velikih šteta počinjenih po omorikovom prelcu (Liparis monacha, die Nonne) — isključivo posvećen i čitavi broj 9. i 10. 1922. lista »Československý les«.

in jih večinoma tudi oskrbovali. Kako naj bi imeli ti zmisel za ljudske težnje, kako naj bi narod poučevali, ko so, nevešči jezika, prišli komaj v stik z njim. Gozdarska društva, nepristopna širšim slojem, so izdajala svoja poročila, v katerih je bilo dokaj lepih poučnih spisov, edinole v nemškem, še marsikateremu članu ne dobroumljivem jeziku.

Tembolj je bilo pozdravljati, ko so jeli v okrilju »Kmetovalca«, glasila Kmetijske družbe, kojega takratni urednik, sedanji družbeni predsednik, je v pravilnem pojmovanju najožje zveze kmetijstva z gozdarstvom, umel privabiti tudi nekatere gozdarske strokovnjake k sodelovanju, izhajati tudi gozdarski spisi. In v nadaljevanju tega stremjenja, nudeč gozdnim posestnikom priliko, da se na lahek način priuče sami izmeriti svoj les in oceniti svoje gozde, je izdala in založila leta 1914. Kmetijska družba kot svoje knjižnice XIV. zvezek, od tačasnega gozdarskega komisarja A. Šivica v Ljubljani prirejeno »Poljudno navodilo za merjenje lesa.«

Knjižica, namenjena torej v prvi vrsti posestnikom, odvisnim do tedaj pri meri in oceni prodanega lesa več ali manj od poštenosti kupcev, je dobro došla kot računski pripomoček vsem drugim, ki imajo opraviti z gozdom in z lesom.

Kako je bila potrebna, kako je ugajala, priča to, da mi je čast bilježiti in pozdraviti nje drugo izpopolnjeno izdanje.

Knjižica je pisana res poljudno in spretno, razdeljena snov je v priprostem, lahkoumljivem slogu, kolikor v tesnem okviru mogoče izčrpno in nazorno obdelana. Vsebina ji je na kratko sledeča: V prvih poglavjih je razloženo, kako se meri in izračuna telesnina okroglega posekanega lesa: hlodov, debel, drogov in kolov, v naslednjih se razpravlja določitev telesnine stoječega drevoja, cenitev množine lesa celih gozdov in prirastka in zadnja poglavja obravnavajo merjenje obtesanega lesa, plohov in desk, tirnih pragov in končno prostornino ogljarskih kop in drv. Izpuščeno je vse, kar bi obtežilo jedro snovi, to kar se razpravlja je pa razloženo temeljito in pojasnjeno na primerih njih mestih s slikami. Vendar je računskim navodilom, ki bi bila drugače suhoparna, vpleteno toliko zanimivega in koristnega o vzgoji in o izkoriščanju gozdov, o dimenzijah in vrstah trgovskega lesnega blaga, o drvarskih, tesarskih in kupčijskih običajih itd., da se jih prijetno čita. Navodilom sledijo povsod kolikor mogoče enostavno sestavljene, tudi za neukega brez truda porabne tablice, ki imajo namen prihraniti nepotrebne dolgovazne račune. Omeniti je tu dveh tabel, ki posebno označujejo težnjo knjižice, ustreči vsem potrebnim. Trami se obtešejo, kakor znano v kvadratni ali pravokotni obliki. Za oba slučaja je določena v teh tabelah pri premeru debel od 6—50 cm stranica prereza, naj se teše na žive robe ali obličasto.

Kdor knjižico količakj pazljivo prečita, bo ob navedenih praktičnih primerih takoj razumel uporabo in korist tablic.

Ob sklepu je dodanih 15 tudi na praktičnih slučajih pojasnjenih tabel za pretvarjanje stare dolžinske, ploskovne in kubične mere v metrično mero in nasprotno. Z ozirom na naše trgovske odnošaje se primerja v 3 tablicah celotna mera s staro avstrijsko in z metrično.

Prikladnejega časa si Kmetijska družba ni mogla izbrati za drugo izdajo knjižice.

Skoraj vse dežele ob obalnih Sredozemskega morja so revne na gozdih in morajo les uvažati. Zlasti sosedna Italija ne krije niti polovice svojih lesnih potrebščin iz lastnih gozdov. Svetovna vojna je lesne zaloge izčrpala in opus

stošila obsežne pokrajine, ki se zdaj obnavljajo. Les je postal nerazmerno drag. Kaj čuda, da se razvija po naših gozdih vedno živahnije življenje. Posamezniki in domače družbe so na delu, da se okoristijo z gozdnimi zakladi. Grade se žage in železnice komaj odpremljajo les, ki se kopiči na postajah. — Tem slojem nudi knjižica marsikaj, kar potrebujejo pri lesnem računstvu. Priporočati jo je pa tudi vsem, ki žele praktičnih navodil za merjenje lesa, predvsem gojencem kmetijskih in nižjih gozdarskih šol, gospodarskim odborom za skupna posestva, zadrugam, nadarbenikom, cenilcem itd.

Oprema knjižice je lična, format priročen.

(Dobiva se pri Kmetijski družbi v Ljubljani za ceno 10 Din s poštnino vred. Na prodaj pa je tudi v nekaterih knjigarnah v Ljubljani, Mariboru in Celju.)

Ing. A. Guzelj (Novo mesto).

Bilješke.

Nakon likvidacije hrv. šum. društva. Skupština hrv. šum. društva (točnije »hrv. slavonskog«, jer pravila »hrvatskog« nisu odobrena) očekivala se s nekom nepritajenom nervozom. Svi iskreni prijatelji našeg šumarstva sa zebnjom su pomišljali na to, da bi ta skupština mogla donijeti zaključke, koji bi mogli imati teških posljedica za J. Š. U. a preko njega i za cijelo šumarstvo u ovim momentima, kada najviše trebamo složnog rada, da sačuvamo ono, što se još dade sačuvati. Pronosili su se glasovi, da će se na skupštini jedan dio šumara protiviti likvidaciji hrv. šum. društva. To je potaklo članove društva, naročito mlade, da i uz materijalne žrtve dođu na skupštinu, te svojim glasovima doprinesu pobjedi ideje jedinstva i složnog rada naših šumara. U zadnji čas se je doznalo, da nema među šumarima nikoga, tko bi se protivio formalnoj likvidaciji; jedna grupa šumara, naročito starijih kolega htjela je, da se prigodom likvidacije unesu stanovite ograde u pogledu imovine udruženja u slučaju razlaza istog. Kad bi naši slovenski, srpski i bosanski drugovi mogli bili o tome odlučivati, uvjereni smo, da bi te ograde bile prihvaćene. Vidjeli smo kod stvaranja nacerta pravila J. Š. U. kako su oni, kadgod se radilo o imovini, prepuštali delegatima hrv. šum. društva da sami sastave članke nacerta, koji su disponirali s imovinom hrv. šum. društva.

Uvažujući te okolnosti, smatrala je protivna grupa članova društva, da bi bilo nekavalirski i uvredljivo, kada bi se stavljale kakove ograde glede raspoložbe s imetkom u slučaju razlaza društva te su u tom gledali nedosljednost prema ranijim zaključcima, a nekoji su u predlogu spomenute grupe članova vidjeli i neku političku pozadinu. Sve te okolnosti bile su uzrok, da protivna grupa istupi kompaktno, tražeći bezuvjetnu likvidaciju bez ikakvih ograda.

I ako u borbi nema mjesta sentimentalnosti, ne možemo ipak da se otresemo dojma, da su mnogi uslijed toga ohladili prema zajedničkom udruženju.

Sad je međutim stvar svršena i nema mjesta rekriminacijama. Pred nama stoji široko polje rada i stvaranja. Stanje naših šuma sili nas, da se kraj ovog neugodnog momenta dugo ne zadržajemo, već u složnom radu mislimo na ljepšu budućnost. Pri tome moramo izbrisati i zadnji trag svemu onome, što

nas prijeći u tom radu. Iz kratkog života našeg udruženja uvidjeli smo, da se organizacija rada dađe najbolje provesti, ako se pod centralnim vodstvom decentralizira posao prema interesnim skupinama. Te bi skupine bile u smislu pravila podružine. Do sada je osnovana takova podružina samo u Sloveniji, i svi osjećamo, da bi ih trebalo osnivati i drugdje. Temelj rada je međusobno upoznavanje, zajednički sastanci i raspravljanje o specijalnim odnosajima. Za većinu članova su takovi češći sastanci omogućeni samo unutar podružina, jer daleka putovanja na zajedničke kongrese i skupštine moći će si dozvoliti samo malen broj članova.

U razgovoru s mnogo drugova iz svih krajeva države razabralo se negodovanje, što je Ministarstvo unijelo u čl. 30. Pravila »da više direkcija ne može obrazovati jednu podružinu.«

Bez obzira na to, da ovo ograničenje miriše po politici, koju ne damo uvlačiti u udruženje, nema ono smisla ni s gledišta valjane organizacije rada. Zajednički interesi pojedinih krajeva ne moraju koincidirati s birokratskom ili političkom podjelom pojedinih direkcija.

Zato se je među članovima iz svih krajeva države povela akcija, da se nađe sporazum za nekogje izmjene pravila, od kojih bi najvažnija bila: zahtjev za brisanjem te ograde u čl. 30.

Oko organizacije podružine radi se za sada ozbiljno u Hrvatskoj i Bosni.

Zakon o opštoj upravi, o podjeli zemlje na oblasti, o oblasnoj i sreskoj samoupravi. U službenim novinama objelodanjeni su gornji zakoni. Od tih zakona najviše nas zanima zakon o općoj upravi, jer prema njemu pod tu upravu dolaze svi šum. poslovi osim uprave državnih šuma. Prema tom zakonu imali bi dosadašnji šum. odsjeci likvidirati, a uprava općinskih šuma (z. zajednica, općina itd.) kao i cjelokupni šumsko policajni nadzor potpasti pod oblasnu upravu.

Štetnost ove uredbe za šumarstvo isticali smo od onog momenta, kad je nacrt toga zakona objelodanjen u službenim novinama. Stali smo na stanovište uredbe od 27. juna 1921. kojom se uređuje šumarska služba u našoj državi i prema kojoj se postavlja unifikacija šum. službe t. j. spajane uprave drž. i opć. šuma s šumsko polic. nadzorom u uredima, koji bi bili koordinirani (a ne podređeni) polit. upravama kao nezavisni drž. šum. uredi (direkcije dot. šum. uprave). O tom pitanju izlazila je opširna rasprava šum. savjetnika ing. Marinovića kroz pet brojeva šum. lista, u kojoj je dovoljno i za vremena objašnjena opreka između obje uredbe.

J. Š. U. stalo je na stanovište uredbe od 27. juna te prema istoj izradio nacrt pravilnika za provedbu te uredbe. Svojim rezolucijama (vidi str. 33. u I. broju i str. 257 u IV. broju šum. lista) pokazalo je udruženje, da se u pogledu unifikacije i nezavisnog uređenja šum. službe potpuno identificira s Ministarstvom šuma.

Ne ćemo istraživati, čija je krivnja, da je taj zakon donošen s odredbama, koje su štetne po interese šumarstva. Jedno znamo da riješenje toga pitanja u smislu zakona o opštoj upravi ne može nikako zadovoljiti šumarske krugove te smo uvjereni, da će ono poduzeti sva legalna sretstva, da se odredbe toga zakona izmijene u korist šumarstva, kojemu je na sreću jedino sačuvanje i održanje šuma.

Ne treba tek dokazivati, da bi ova borba bila sigurnija i uspješnija, kada bi u sastavu zakonodavnog tijela vidjeli u onom broju zastupane privredne

krugove, kako su danas zastupani advokati i novinari. Dok prevlađuju stranački interesi nad narodnogospodarstvenim potrebama, dotle je naš rad prema zakonodavstvu kao i kod svih ostalih privrednih krugova ograničen na proteste, koje političari uvažuju već prema tome, da li im to sa stranačkog gledišta odgovara ili ne. Tim veći treba da je naš rad unutra u udruženju, u struci, da jakom organizacijom i intenzivnim stručnim djelovanjem držimo budnu stručnu svijest i ljubav za struku i naše šume.

Istupajući kao organizovana cjelina prema vani i tražeći dodira s ostalim stručnim privrednim udruženjima postajat će i naš glas sve jači.

Promatrajući s toga stanovišta zakon o opštoj upravi morat ćemo doći do drugih zaključaka, nego li dolazi Jugoslovenska Šuma u svojem uvodniku u 19. broju o. g., koja misli »da odbor J. Š. U. nije u nijednoj zgodi uzeo u pretres ovo pitanje, već je tvrdo lomio koplje na direkcijama, kojih evo više neima.« Ne marimo istraživati, kako je J. Šuma došla do tog zaključka, kad je evo dobar dio rada J. Š. U. baš i sastojao u raspravama, kako da se položi temeljni kamen budućeg rada — organizaciji! Nismo se borili za direkcije, nego za princip Uredbe, za koji se je i J. Šuma zalagala u svojim uvodnicima, a od koje uredbe Ministarstvo šuma ne odustaje, kako pokazuje i najnovija naredba o podržavljenju imovnih općina.

Ako budemo imali pred očima samo interes struke te ostavivši po strani osobnosti složno poradimo prema određenom cilju, imat ćemo bezuvjetno uspjeha.

—ić.

Domaća proizvodnja sjemena.

Na otoku Braču postoje veliki kompleksi borovih šuma. Neke inozemne tvrtke, koje su i prije rata znale izrabiti našu neupućenost, počele su i sada kupovati i izvažati borove šišarice, da nam onda iz njih proizvedeno sjeme prodaju uz visoke cijene.

Ovo je potaklo g. D. Dubravčića, da je u Nerežišću (Brač) dao sagraditi ove godine peć i počeo proizvodjati borovo sjeme. Osim znatnog olakšanja nabave — on je u stanju, da sjeme dade daleko ispod cijene, koju traže inozemne tvrtke. Za sada raspolaže sa znatnom količinom sjemena crnog bora (p. austriaca), s kojim je obzirom na čistoću i klijavost polučeno osobit rezultat.

Bilo bi uputno, da zainteresiti, a napose naše šumske Uprave upotrebe ovu pogodnost nabave našeg domaćeg sjemena.

N.

Конгрес југослов. инжињера и архитеката одржаваће се од 22.—24. маја у Сарајеву. Једна од главних тачака је законски нацрт о инжињерској комори и овлашћеним цивилним инжињерима. Пошто су и шум. инжињери код тога интересирани, овлаштен је госп. инж. А. Рузич из Љубљане, који је уједно одборник Ј. У. Ј. и А., да заступа интересе на тем конгресу.

Iz Jugoslov. Šumarskog Udruženja.

Zapisnik

glavne skupštine hrv. slav. šumarskog društva, sazvane za 12. novembra 1921. za 9 sati prije podne u šumarskom domu.

Prisutni su: Dr. Petračić, R. Erny, Milorad Sekulić, Makso Fischer, I. Jerbić, dr. Levaković, Milan Marinović. Najstariji od prisutnih g. Erny točno u 10 sati čita dopis predsjednika društva bar. Turkovića, da radi bolesti ne može prisustvovati skupštini; ujedno saopćuje telefonsku izjavu g. podpredsjednika Tröttera, da radi bolesti ne može prisustvovati skupštini.

Prisutni konstatuju, da je po § 24. Pravila hrv. slav. šumarskog društva 1. saziv ove skupštine dva mjeseca prije priopćen članovima, 2. da nije prisutan dovoljan broj članova za vijećanje dotično za glasanje o razlazu društva.

Nakon te konstatacije prisutni potpisuju i zaključuju zapisnik.

Rudolfo Erny, v. r. Dr. Petračić, v. r.

Sekulić, v. r. Ing. Marinović, v. r. Jerbić, v. r.

Dr. Levaković, v. r. M. Fischer, v. r.

Izvadak iz zapisnika

odborske sjednice hrv. šum. društva održavane 11. maja 1922. god. u prostorijama šumarskog doma pod predsjedanjem društvenoga predsjednika Milana Turkovića, u prisustvu društvenog tajnika Manojla Divjaka, zastup. blagajnika Rudolfa Erny-a, članova uprave podpredsjednika dr. Đoke Jovanovića i Dragutina Tröttera, te odbornika Dionisa Severa, Slavoljuba Slapničara, Žarka Miletića, dr. Aleksandra Ugrenovića, Josipa Grünwalda, dr. Vase Vučkovića, Rudolfa Pilepića, Jure Dražića, dr. Đure Nenadića, dr. Andrije Petračića, Srećka Majera i Milana Marinovića.

I.

Predsjednik otvara sjednicu u 5 sati poslije podne, naglašujući, da se odborska sjednica ima održati povodom sutrašnje skupštine, sazvane radi likvidacije društva. Moli odbor, da donese zaključak, kakvo će stanovište zauzeti na sutrašnjoj skupštini.

Dr. Petračić pita, po kojim pravilima ima sutra društvo da likvidira, da li naime po pravilima »Hrv. slav. šumarskog društva«, koja su izmjenjena prilikom izmene imena u »Hrv. šum. društvo«, ili po tim izmjenjenim pravilima »Hrv. šum. društva«, po kojima se je do sada radilo, ali koja nisu potvrđjena. Što ta pravila nisu potvrđjena, baca krivicu na tajnika, koji se nije starao da do potvrde dodje, šta više on sumnja, da se ona možda nalaze negde kod tajnika u stolu. Naglašuje, da je to veoma važno već radi toga, što su po starim pravilima lugari bili članovi II. raz. i ne bi imali pravo glasa, dob bi po novim pravilima to pravo imali.

Predsjednik drži, da se likvidacija ima obaviti po onim pravilima, koja su od strane oblasti potvrđjena, dok se nepotvrđjena pravila imadu smatrati kao da ne postoje.

Miletić drži, da bi se imalo likvidirati po pravilima »Hrv. šum. društva«.

Odbor usvaja predlog predsjednika, da se likvidacija izvrši po pravilima »Hrv. slav. šum. društva«.

II.

Tajnik čita molbu zavoda za šumske pokuse na sveučilištu u Zagrebu, da mu se prilikom likvidacije ustupe 183 knjige i sva godišta nekih njemačkih časopisa iz društvene knjižnice i predlaže, da se molbi udovolji.

Marinović nema ništa proti toga, da se molbi udovolji, ali smatra potrebnim ovom prilikom napomenuti, da je ovo društvo mnogo učinilo, da do osnivanja toga zavoda dođe, te je udruženje delegiralo svoga člana u njegovoj osobi, koji bi imao učestvovati kod izrade uredbe za osnivanje zavoda, pa je ipak ta uredba nekako krišom donesena uz suradnju profesora bez ijednog praktičara. Na prvom koraku u život osnivači zavoda se obraćaju ipak onima, čiju suradnju nijesu tražili kod sastavka pravila te se smatra pobudjen, da ovom prilikom spočitne takav postupak.

Majer navodi, da je po vladi donešena ta uredba u vrijeme, kad se očekivalo, da će Marinović imenovanjem za sveuč. profesora postati pripadnik fakulteta te kao takav ne bi mogao zastupati praksu.

Marinović: Onda se je moglo tražiti drugog delegata.

Dr. Nenadić navada, da ne će zavod za pokuse u buduće raditi bez učešća praktičara. Zavod postoji samo na papiru, jer nemamo novaca za njegovu ostvarenje, a ako se ostvari, a kad se ostvari radiće u sporazumu s praktičarima.

Grünwald predlaže, da se ustupe samo one knjige od kojih postoje dva primjerka.

Majer predlaže, da se molba u cijelosti uvaži.

Odbor usvaja predlog Majera i zaključuje predložiti skupštini, da molbu zavoda za šumske pokuse u celosti usvoji.

III.

Dr. Petračić iznosi, da se imovina društva sastoji iz »Šumarskog Doma«, »Köröskenijeve zaklade«, »Borošičeve zaklade«, »Jubilarnog stipendija«, »Zaklade za uzgoj djece«, gotovine i dugog. Predlaže, da odbor donese konakretan, formulisan predlog u pogledu likvidacije, s kojim će izaći pred skupštinu.

Sa svoje strane predlaže, da se usvoji predlog ove sadržine: »Pošto pravila hrv. šum. društva nisu zvanično odobrena, te ono zvanično postoji pod imenom Hrv. slav. šum. društvo i kao takovo imade danas da likvidira, to upravni odbor stavlja glavnoj skupštini ovaj predlog: Društvo pristupa likvidaciji i to tako, da se od društvene imovine (šumarskog doma, muzeja i knjižnice) osniva zaklada pod imenom »Kesterčankova zaklada«, kojom će upravljati i njene prihode uživati »Jugoslovensko Šumarsko Udruženje«. Za slučaj razlaza toga društva ili prenešenja sjedišta iz Zagreba, upravlja zakladom gradsko poglavarstvo grada Zagreba i to tako, da šumarski muzej i knjižnicu uživa zagrebačko sveučilište, iz prihoda šumarskog doma. Višak prihoda od uzdržavanja knjižnice i muzeja ima se upotrebiti za pošumljenje hrv. primorskog Krasa. Za izvršenje ovoga predloga izabire skupština 3 člana.

Majer se ne slaže s predlogom dra Petračića i iznosi slijedeći predlog:

»Odbor predlaže glavnoj skupštini, da pristupi likvidaciji tako, da svu pokretnu i nepokretnu imovinu uz sve obaveze, koje društvo ima u roku od

14 dana preda zapisnički »Jugoslov. Šum. Udruženju«. Ovu predaju da izvrši odbor hrv. šum. društva na ruke delegata Jugoslovenskog Šum. Udruženja.«

Nakon oba izneta predloga razvila se je debata, u kojoj su uzeli učešća dr. Petračić, Srećko Majer, Rudolf Pilepić, dr. Vučković, dr. Jovanović, a nakon debate, poziva predsjednik prisutne odbornike, da dizanjem ruke glasaju, tko je za predlog Srećka Majera.

Kako su za same debate napustili dvoranu četiri odbornika, to je za vreme glasanja bilo prisutno svega, osim predsjednika, dvanajst odbornika, od kojih je osam glasalo za predlog Srećka Majera.

Predsjednik proglašuje, da je primljen predlog Srećka Majera.

IV.

Tajnik čita zapisnik prošle sjednice.

Zapisnik se prima bez primedbe, a za overovljenje zapisnika biraju se članovi uprave Rudolf Erny i dr. Andrija Petračić.

Pošto je dnevni red iscrpljen, predsjednik zaključuje sednicu u 7 sati uveče.

Zapisnik

glavne skupštine hrv. šum. društva, održavane 12. maja 1922. godine u prostorijama »Šumarskog Doma pod predsjedanjem društvenog predsjednika Milana Turkovića, u prisutnosti društvenih potpredsjednika dra Đure Jovanovića i Dragutina Tröttera, tajnika Manojla Divjaka, vršioca dužnosti blagajnika Rudolfa Ernya, i članova: Ambrinac Joso, Agić Oskar, Blažić Dimo, Baličević Ante, Bek Ivan, Budiselić Mijo, Borošić Josip, Balen Josip, Benić Emil, Brajdić Ferdo, Bjegović Tomo, Briksi Stjepan, Čikoš Stjepan, Čop Andre, Čeočić Ivan, Demetrović Đuro, Dražić Jure, Draženović Ivan, Dereta Mihajlo, Dujčić Branko, Eisenhut Viktor, Ervačanin Miloš, Frkić Stjepan, Fuksa Vaclav, Frušić Andro, Finke Mihajlo, Grünwald Josip st., Gürt Dragutin, Đureković Milan, Grünwald Josip ml., Djukić Dušan, Helebrant Adolf, Hajek Bogoslav, Havliček Aleksandar, Hradil Dragutin, Ivić Franjo, Ilić Nikola, Jerbić Ivan, Ivanović Antun, Jović Dušan, Jagrović Svetozar, Jelmann Bela, Köröskény Velimir, Kovačević Petar, Kovačić Borislav, Kundrat Emil, Kolibaš Rudolf, Krišković Lambert, Kovačević Roko, Laksar Dragutin, Lach Gustav, Lazić Jovo, Ljuština Mihajlo, Leustek Albin, Lončar Ilija, Maksić Ratislav, Mark Ante, Matizović Dragutin, Miljković Ivan, Malčić Vatroslav, Majer Srećko, Markić Mihovil, Marinović Milan, Miljuš Petar, Miletić Zarko, Medaković Mirko, Manojlović Branko, Muždeka Damjan, Majnarić Marijan, Matolnik Ivan, Mihaldžić Vidoje, Nefesrović Franjo, Nagler Hinko, Odžić Vladimir, Odlasek Andrej, Pejčić Viktor, Petrović Stevan, Pleško Bartol, Puk Miško, dr. Andrija Petračić, Petar Prpić, Pichler Milan, Perušić Andrija, Piršić Vilim, Premužić Andrija, Polak Velimir, Petrović Petar, Petrak Đuro, Popović Pajo, Ress Koritić Antun, Rukavina Rude, Rukavina Branko, Solarić Teodor, Sever Dionis, Svoboda Bogdan, Slapničar Slavoljub, Sutlić Slavko, Stipčić Filip, Širuček Vjenceslav, Stivičević Nikola, Sekulić Milorad, Šurić Stjepan, Schmidt Josip, Šmidinger Rikardo, Šuštić Josip, Štefović Josip, Škrljac Petar, dr. Vladimir Škorić, Šebetić Marko, Šubert Nikola, Šnajder Luka, Totzauer Adolf, Tropper Antun, dr. Ugrenović Aleksandar, Vidale Jaromir, dr. Vučković Vaso, Vuković Petar, Vlatković Petar, Weiner Milan, Vorkapić Laza, Zec Dušan, Žibrat Milan, Bugarović Ljubo

mir, zatim punomoćnici utemeljača: Mitrovačke paropile d. d., Mitrovačka tvornica hrast. ekstrakta, Jugoslavenske šumske industrije d. d., Prvog jugosl. d. d. za šumsko gospodarstvo i industriju, Šumsko gospod. ured petrovaradin-
ske im. općine, kr. direkcija šuma u Vinkovcima, Ljudevit Weis, veletrgovina
drvom, te utemeljači šolz Svetozar, Marino Bona, Bogoslav Kosović i Gašo
Vac. —

I.

Predsjednik Milan Turković otvara skupštinu u 9 sati i 30 prije podne, pozdravljajući prisutne i izlažući cilj današnjeg sastanka. Iznosi, da je radi toga održana jučer sjednica upravnog odbora, koja je donela sledeći zaključak:

Tajnik čita: »Odbor predlaže glavnoj skupštini, da pristupi likvidaciji tako, da svu pokretnu i nepokretnu imovinu, uz sve obaveze, koje društvo ima, u roku od 14 dana preda zapisnički »Jugoslovenskom Šumarskom Udruženju«. Ovu predaju da izvrši odbor hrv. šum. društva na ruke delegata J. Š. U.«.

Predsjednik moli skupštinu, da predlog aklamacijom usvoji.

Dr. Petračić uzima riječ te iznosi, da je on na odborskoj sjednici iznio drugi predlog, pa moli, da se i on sasluša. Njegov predlog glasi: »Pošto pravila hrv. šum. društva nisu zvanično odobrena, te ono postoji pod imenom Hrv. slav. šum. društva, i kao takvo ima danas da likvidira, to upravni odbor stavlja glavnoj skupštini ovaj predlog: Društvo pristupa likvidaciji i to tako, da se od društvene imovine (šumarskog doma, muzeja i knjižnice) osniva za-
klada pod imenom »Kesterčankova zaklada«, kojom će upravljati i njene pri-
hode uživati »Jugosl. šum. Udruženje«. Za slučaj razlaza toga društva ili pre-
mještaja sjedišta iz Zagreba upravlja zakladom gradsko poglavarstvo grada
Zagreba, i to tako, da šumarski muzej i knjižnicu uživa zagrebačko sveučilište
iz prihoda šumarskog doma. Višak prihoda od izdržavanja knjižnice i muzeja
ima se upotrebiti za pošumljenje hrv. prim. Kraša. Za izvršenje ovoga predloga
izabire skupština tri člana.«

Moli, da se prije donešenja konačne odluke sporazumiju članovi o ovome predlogu, da ga eventualno i modificiraju, ali da nikako ne prelaze preko njega.

Povodom toga kao i povodom molbe postaje za šumske pokuse na sve-
učilištu u Zagrebu, da joj se prije likvidacije ustupe neke knjige, razvila se je
živa debata, u kojoj se je uvuklo i pitanje po kojim pravilima da se glasa,
naime, da li po pravilima hrv. slav. šum. društva ili po izmenjenim pravilima
hrv. šum. društva.

U debati su uzeli živo učešće dr. Petračić, Milan Turković, dr. Jovanović,
Bogosav Kosović i dr. Nenadić. U toku debate posjetio je skupštinu Ministar
Šuma i Rudnika g. Žika Rafajlović, koga je predsjednik toplo pozdravio moleći
ga, da uvek prima u zaštitu šumarstvo i šumare.

G. Ministar zahvalio se na pozdravu i u još toplijem otpozdravu naglasio
potrebu našeg ujedinjenja, obećavajući, da će se zauzimati i raditi na dobrobit
naše lepe i važne šumarske struke doklegod bude u tome položaju.

Pošto je Ministar napustio dvoranu, predsjednik je pozvao članove, da
glasaju o predlogu odbora, pri čem se je porodila diskusija, da li da se glasa
javno ili tajno, pošto pravila ništa naročito ne propisuju. Pošto se članovi ni
u tom nisu mogli složiti, pristupljeno je poimeničnom glasanju, tko je za javno
a tko za tajno glasanje, i kad je utvrđeno, da je velika većina za javno gla-
sanje, pristupilo se je poimeničnom javnom glasanju za predlog odbora i to

tako, da su svi članovi, koji su za predlog odbora glasali sa »za«, a koji su protiv predloga sa »protiv«.

Nakon prebrajanja glasova po izabratim skuratorima Bartolu Plešku i Roki Kovačeviću utvrđeno je, da je za predlog uprav. odbora glasalo 93 (devedeset tri) člana, a protiv predloga odbora 42 (četrdeset i dva) člana, prema čemu je predlog odbora velikom većinom primljen.

Pošto je ovo druga skupština, koja ima da odluči o likvidaciji društva, na kojoj je za pravovaljanu odluku o likvidaciji dovoljna nadpolovična većina prisutnih članova, predsjednik proglašuje, da je hrv. slav. šum. društvo likvidiralo, i da njegova imovina prelazi u smislu napred istaknutog zaključka u svojinu J. Š. U.

II.

Predsjednik moli skupštinu, da izabere 2 člana, koji će pripremiti sve za predaju i ovu izvršiti u smislu ov. zaključka.

Skupština bira tajnika M. Divjaka i vršioca dužnosti blagajnika Rudolfa Ernyza.

Pošto je dnevni red iscrpen predsjednik zaključuje sednicu u 11 sati prije podne.

Tajnik: *Manojlo Divjak.*

Predsjednik: *Milan Turković.*

Ovjeravaju: *Ing. Roko Kovačević, Bartol Pleško.*

Opći zbor Gozdarskega društva u Ljubljani. U 4. broju oglašeni zbor toga društva održan je u Mariboru 4. maja t. g. Tom je prigodom društvo likvidiralo i proglasilo se podružnicom J. Š. U. Sutradan bio je lijep izlet u okolicu Maribora na Pohorje.

Izvadak skupštinskog zapisnika izostao je radi tehničkih zapreka. U narednom broju donijet ćemo ga skupa s opisom izleta na Pohorje.

V. Sjednica upravnog odbora J. Š. U. Glavna uprava održala je za 13. V. zakazanu sjednicu u Ljubljani. Zapisnik sjednice donijet ćemo u narednom broju.

Službene vijesti.

Naredba

Ministra Šuma i Rudnika od 4. maja 1922. br. 13.054 o upravi te službovanju i gospodarenju sa šumama krajiških imovnih općina.

Na osnovu čl. 5. i 36. Uredbe od 27. juna 1921. o izmjenama i dopunama Uredbe o Ustrojstvu Ministarstva Šuma i Rudnika od 15. marta 1919. i o organizaciji šumarske struke u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca propisujem sljedeće:

Član 1.

Država preuzima, ne dirajući u pravo svojine, u svoju direktnu upravu šume i posjede svih krajiških imovnih općina.

Član 2.

Gospodarstveni uredi krajiških imovnih općina i područne im kotarske šumarije prevesti će se u državne šumarske urede, pridržavajući privremeno dosadašnje svoje naslove dotle, dok se na osnovi posebnog pravilnika, koji će se donijeti na osnovu čl. 39. u uvodu citirane Uredbe od 27. juna 1921., a u smislu čl. 35. iste Uredbe, ti uredi posve ne pretope u jedinstvenu državnu šumarsku upravu. U tome cilju donosit će se postepeno naknadna naredjenja.

Do svoje likvidacije stoje šumsko gospodarstveni uredi krajiških imovnih općina u svim predmetima zvanične korespondencije u direktnom saobraćaju sa šumarskim Odsjekom Ministarstva Šuma i Rudnika u Zagrebu.

Član 3.

Službeno osoblje.

Sve zvanično osoblje, zatečeno u javnoj šumarskoj ili gospodarskoj službi kod krajiških imovnih općina, prevest će se u državnu službu sa svim pravima i dužnostima, koje ima državno ukazno, odnosno neukazno šumarsko osoblje na teritoriji Hrvatske i Slavonije, a godine službe, provedene kod krajiških imovnih općina, računaju se na osnovi čl. 36. spomenute Uredbe u državnu službu.

Kod toga prevodjenja dobit će činovničko osoblje one nazive, koje imaju dosadanji državni šumarski činovnici istog činovnog razreda, dok se ti nazivi ne zamijene novima u smislu čl. 29. i 32. Uredbe.

Prevodjenje činovnika u državnu službu izvršit će se Kraljevim Ukazom, a ostaloga (neukaznoga) osoblja dekretom šumarskog Odsjeka Ministarstva Šuma i Rudnika u Zagrebu.

Od časa stupanja na snagu ove naredbe, dakle i prije nego se izvrši to prevodjenje osoblja ukazuje i dekretima, Ministar Šuma i Rudnika raspolaze sa tim osobljem po propisima, koji važe za državno šumarsko osoblje.

Za nova postavljanja, unapredjenja i premještenja važe isti propisi, koji važe za državne šumarske činovnike.

Prema tome prestaje važiti čl. 20. zakona od 15. juna 1873. o imovnim općinama u hrvatsko-slavonskoj Vojnoj Krajini i § 8. zakona od 11. jula 1881., kojim se razjašnjaju, odnosno preinačuju neke ustanove toga zakona.

Član 4.

Za nepravilno vršenje službenih dužnosti i za druge prekršaje navedene u čl. 26. Uredbe od 27. juna 1921. izricat će se u buduće protiv činovnika i službenika kazne za neurednost po tom istom članu.

Ustanove osmog odsjeka Naputka C) za službovanje i gospodarenje kod krajiških imovnih općina k zakonu od 11. jula 1881. o redovitim globama stavljaju se van snage, u koliko se odnose na činovnike i službenike.

Dosadnji disciplinski propisi za činovnike i ostale službenike krajiških imovnih općina stavljaju se van snage, te se u buduće na ukazno (činovnike) i neukazno (službenike) osoblje, koje službuje kod krajiških imovnih općina, imaju primjenjivati disciplinski propisi, koji važe za državne šumarske činovnike i službenike na teritoriji Hrvatske i Slavonije, tim dodatkom, da činovniku ili službeniku, koji služi kod imovne općine, može suditi samo karnosno povjerenstvo, ustrojeno kod koje državne Direkcije šuma.

Član 5.

Plate i sve ostale prinadležnosti u državnu službu prevedenih činovnika i službenika krajiških imovnih općina imaju se po propisima za državno ukazno i neukazno šumarsko osoblje i nadalje isplaćivati na dosadnji način direktno iz blagajne šumsko-gospodarstvenog ureda odnosno imovne općine dotle, dok se na osnovu čl. 5. spomenute Uredbe od 27. juna 1921. ne ustanovi prinos, koji će imovne općine imati plaćati državi u ime upravnih troškova, odnosno dok rashod za državnu upravu imovnih općina i njihov doprinos za to ne bude unesen u državni budžet. Do toga vremena imaju imovne općine na dosadnji način uplaćivati i doprinose u činovnički penzionerski fond, a isto tako direktno isplaćivati penzije i ostale prinadležnosti onih činovnika i ostalog službenog osoblja i njihovih porodica, koji budu penzionisani nakon stupanja ove naredbe na snagu.

Član 6.

Zastupstvo imovne općine.

Ustanove o djelokrugu i dužnostima zastupstva imovne općine, propisane u §§ 10. do 13. drugog odsjeka Naputka C) k zakonu od 11. jula 1881., ostaju na snazi, osim ustanove § 10. pod slovom c) o ustanovljenju visine plata činovnika i ostalog službenog osoblja, kao i ostalih njihovih prinadležnosti, koja se van snage stavlja.

Član 7.

Gospodarstveni odbor i predsjednik imovne općine.

Dok šumsko-gospodarstveni uredi i šumarije u smislu čl. 35. Uredbe od 27. juna 1921. ne likvidiraju, ostaju na snazi ustanove o djelokrugu i dužnostima gospodarstvenog odbora, propisane u §§ 14. do 17. drugog odsjeka Naputka C) k zakonu od 11. jula 1881., osim ustanova pod slovima b), d) i f) § 15. u pogledu popunjenja ispražnjenih činovničkih i službeničkih mjesta i pregledbe poslovanja gospodarstvenog ureda, koje se izvan snage stavljaju.

Ustanove § 18. Naputka C) spomenutog zakona o osobitim dužnostima predsjednika ostaju na snazi, osim ustanove drugog stava istog § i ustanove drugog stava § 5. samog zakona od 11. jula 1881., po kojima uz upravitelja šumsko-gospodarstvenog ureda i predsjednik potpisuje službene naloge, izvješća i ostalu korespondenciju, koji se propisi stavljaju van snage, a dosljedno tome stavlja se van snage i § 19. Naputka C) citiranog zakona.

Predsjednik ne mora u buduće stanovati u sjedištu šumsko-gospodarstvenog ureda.

Član 8.

Zastupstva i gospodarstveni odbori imovnih općina pridržavaju i nadalje svoj djelokrug i prava, koja proističu iz zakona od 8. juna 1871. o ustanovama za otkup izlučenja prava na drvlje, pašu i uživanja šumskih proizvoda, što krajiški stanovnici imaju u državnim šumama nalazećim se u Vojnoj Krajini (§§ 4., 8. i 9.), nadalje iz zakona od 15. juna 1873. o imovnim općinama u Hrv. Slav. Vojnoj Krajini (članci 1., 4., 10., 11. i 21.) i zakona od 11. jula 1881., kojim se razjašnjaju, odnosno preinačuju nekoje ustanove spomenutog zakona (§§ 4. i 12.).

Član 9.

Vladin povjerenik.

Prvu konstituirajuću skupštinu novoizabranog zastupstva imovne općine saziva vladin povjerenik.

Svim ostalim skupštinama zastupstva imovnih općina i gospodarstvenih odbora, koje saziva predsjednik imovne općine, ima vladin povjerenik prisustvovati, i pri tom paziti, da se rasprave vode i zaključci stvaraju u granicama kompetencije, koja je zastupstvu i gospodarstvenom odboru zakonima i propisima određena, i da sve rasprave i zaključci budu ubilježeni u sjednički zapisnik i da taj zapisnik svaki put prije potpisa bude ovjeren.

Vladin povjerenik vlastan je u svim onim slučajevima, u kojima predsjednik ne ispunjava dužnosti, na koje je obavezan, mjesto njega izvedenje zaključka obustaviti i sjednicu zatvoriti.

Radi neispunjavanja dužnosti vlastan je vladin povjerenik na osnovu §§ 111. do 115. Naputka C) zakona od 11. jula 1881. o imovnim općinama izricati novčane globe zastupnicima imovne općine.

Sve ostale ustanove, koje se odnose na vladinog povjerenika, a koje su sadržane u čl. 27. zakona od 15. juna 1873. o imovnim općinama i u §§ 8. i 9. Naputka C. zakona od 11. jula 1881. stavljaju se van snage kao logična posljedica podržavljenja uprave šuma i posjeda krajiških imovnih općina.

Član 10.

Gospodarstveni uredi, šumarije, blagajne.

Poslovanje i služba kod gospodarstvenih ureda i šumarija i blagajničko rukovanje i obračunavanje vršit će se i nadalje po ustanovama III., IV. i V. odsjeka Naputka C) k zakonu od 11. jula 1881. i po odnosnim naknadno izdanim propisima i naredbama, u koliko nisu u protuslovju sa Uredbom od 27. juna 1921. dotle, dok se na osnovi čl. 39. iste Uredbe ne donese posebni Pravilnik o izvodjenju te Uredbe, po kojem će označeni uredi na osnovu čl. 35. iste Uredbe likvidirati i posve se ujediniti sa državnom šumarskom upravom.

Član 11.

Službene dužnosti šumarsko-tehničkog pomoćnog osoblja i čuvarskog osoblja (nadlugara, lugara, čuvara) propisane su u VI. odsjeku Naputka C) k zakonu od 11. jula 1881., koji za njih važi do dalje naredbe.

Član 12.

Kao logična posljedica podržavljenja uprave imovnih općina u bivšoj Hrv. Slav. Vojnoj Krajini, izvršenog na osnovu čl. 5. u uvodu citirane Uredbe od 27. juna 1921., prestaju važiti svi zakoni, propisi i naredbe o spomenutim imovnim općinama, u koliko nisu u saglasnosti sa tom Uredbom i ovom Naredbom.

Član 13.

Ova Naredba stupa na snagu danom zvaničnog publikovanja.

Ministar Šuma i Rudnika, *Ž. Rafajlović* v. r.

Osobne vijesti.

Ukazom ministarskog savjeta kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca od 5. maja 1922. godine postavljeni su: nadšumarnik direkcije šuma u Sarajevu, *Milan Drnić*, za kr. šumarskog savjetnika u VII. činovnom razredu kod direkcije šuma u Zagrebu s godišnjom platom od 4.800 dinara; kr. šumarski nadzor-
nik II. razreda, *Paja Popović*, kod šumarskog odsjeka u Zagrebu, za kr. šumarskog savjetnika u VII. činovnom razredu kod direkcije šuma u Zagrebu s godišnjom platom od 4.500 dinara; kr. šumarski nadinženjer *Vilim Peršić* kod direkcije šuma u Zagrebu, za kr. šumarskog savjetnika iste direkcije s godišnjom platom od 4.500 dinara; kr. računarski oficijal XI. činovnog razreda, *Mladen Širola*, za kr. računarskog oficijala u X. činovnom razredu kod direkcije šuma u Zagrebu s godišnjom platom od 2.000 dinara; kr. pisarnički oficijal XI. činovnog razreda, *Petar Micić*, za kr. šumarskog oficijala u X. činovnom razredu kod direkcije šuma u Zagrebu s godišnjom platom od 2.000 dinara; šumarski inženjerski asistent X. činovnog razreda kod direkcije šuma u Sarajevu, *Ljubomir Marković*, za privremenog kr. šumarskog inženjerskog pristava u X. činovnom razredu kod direkcije šuma u Vinkovcima s godišnjom platom od 2.600 dinara; ekonom II. klase kr. županijskog agrarnog ureda u Ogulinu, *Milutin Lončar*, za privremenog kr. šumarskog povjerenika u X. činovnom razredu kod kotarske oblasti u Dugomselu s godišnjom platom od 2.000 dinara, i apsolutent gospodarsko-šumarskog fakulteta u Zagrebu, ing. *Mihailo Mudrica*, za privremenog inženjerskog pristava u X. činovnom razredu kod direkcije šuma u Zagrebu s godišnjom platom od 2.000 dinara.

*

Ministar šuma i rudnika rješenjem od 9. maja 1922. postavio je za pisarničkoga akcesista XI. činovnog razreda kod otočke imovne općine s godišnjom platom od 1.600 dinara *Tomu Rukavinu*, pisarničkoga akcesistu ogulinske imovne općine.

*

Ukazom ministarskog savjeta kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca od 5. maja 1922. uvažena je ostavka Josipa Hohnjeca, računarskog oficijala X. činovnog razreda kod šumarskog odsjeka u Zagrebu, koju je podnio na državnoj službi.

*

V imenu Njegovoga Veličanstva Aleksandra I. kralja Srbov, Hrvatov in Slovencev a na osnovi pooblastila (čl. 59. Ustave) Ministarski svet kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Na predlog ministra gozdov in rudnikov in na osnovi čl. 38. Uredbe od 27. junija 1921. leta o izpremembah in dopolnitvah Uredbe o ustroju ministrstva gozdov in rudnikov od 15. marca 1919. leta in o organizaciji gozdarske stroke v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev vnapredimo:

Za višjega gozd. oskrbnika v VIII. čin. razred inž. Cvetka Božića pri šumski upravi v Bohinjski Bistrici, dosedanjega gozd. oskrbnika na istem mestu.

Za gozdarske oskrbnike v IX. čin. razredu: inž. Alojzij Rusa pri Direkciji šum v Ljubljani, inž. Franjo Miklavčiča pri Direkciji šum v Ljubljani, inž. Henrih Rejčica pri Šumski upravi v Boh. Bistrici, inž. Franc Sevnika pri Šumski upravi v Boh. Bistrici, dosedanje gozd. asistente na istih mestih.

Minister gozdov in rudnikov naj ta ukaz izvrši.

V Beogradu, 5. maja 1922. leta.

Predsednik ministrskega sveta in zastopnik ministra inostranih del:

Nik. P. Pašić, s. r.

Minister gozdov in rudnikov: *Ž. Rafajlović, s. r.*

*

Premješteno sjedište šumske uprave. Ministarstvo šuma i rudnika svojim rješenjem od 1. svibnja 1922 br. 8433 premjestilo je sjedište k. r. šumske uprave iz Novske u Rajić, gdje je danom 2. svibnja 1922 nastavljen rad ove uprave.

Umrli su:

Ivan Zezulka, umirovlj. kr. šum. nadsavetnik.

Kako smo već u zadnjem broju spomenuli, na 24. aprila o. g. preminuo je u Vinkovcima umirovljeni kr. šum. nadsavetnik Ivan Zezulka.

Rodio se 1858. god. u Kbelu kod Plzenja u Češkoj. Počeo je služiti u Zagrebu 1. marta 1874. god. te je, skoro, svu svoju službu proveo u našoj zemlji. Kao Čeh mnogo je voleo naš narod i zato beše poštovan i cenjen u svakom mestu, u kojem je služio.

Bivša mađarska uprava državnih šuma, pod kojom služao, proganjaše ga mnogo i ako beše jedan od najispravnijih šumara. Proganjaše ga zato, jer beše potpuno narodan čovek.

Godine 1917. penzionisaše ga. Naše oslobođenje zateče ga kao penzionera u Novoj Gradišci. Narodno veće u Novoj Gradišci, poziva ga godine 1918. u službu i on preuzima kr. šumsku upravu u Novoj Gradišci, vršeći istodobno nadzor nad upravama u Jasenovcu, Lipovljanima i Novskoj, koje begstvo Madžara ostahu bez stručnih starešina. Godine 1919. bude reaktiviran, dolazi direkciji u Vinkovce, gde je, sa 1. decembrom 1921. god. penzionisan.

Pokojni Zezulka beše vrstan strukovnjak. Javljaše se, u svoje vreme, članima u Šumarskom listu. U službi beše strog, energičan i neumoran. Za celo vreme svoje boljelice, pokazivaše najživlji interes za prilike službe i struke. Može se reći, da njegove zadnje reči, na smrtnoj postelji, behu o službi. Očekivaše oporavak i govoraše, kako će on ostati i dalje u kontaktu sa prilikama službe i ako u penziji. Tolika beše njegova ljubav za struku, u kojoj ostaje njegovo ime svetlo, umirući mirne i čiste savesti.

Njegova sahrana beše dokaz opštega poštovanja, a napose njegovih dojučeranih saradnika, činovnika vinkovačke direkcije šuma, koji mu na odar položiše drugarski venac, isprativ ga do hladnoga groba, oprostiv se s njim zadnjim pozdravom: Slava blagopokojnom drugu Ivanu Zezulki! Laka mu, bratska, jugoslovenska zemlja!

M.

† **Andrija Geschwind.** Šumarstvo je zadesio težak gubitak. Smrt je ugrazila jednog od najmarljivijih radnika i poznavatelja hercegovačko-dalmatinskog krša šum. nadsavjetnika A. Geschwinda. Bio je redoviti član hrv. šum. društva te kao takav prešao i u novo J. Š. U. Na rad ovog odličnog stručnjaka osvrnit ćemo se opširnije. Počivao u miru!

† **Prof. Franjo Šandor.** Šumarski fakultet u Zagrebu izgubio je vrsnu silu. Na ekskurziji sa svojim slušateljima, a u času, kad je vršio dužnost, zatekla ga je smrt.

Slušači su donijeli mrtvo tijelo do grada.

Pokojnik je predavao na gosp. šum. fakultetu geologiju, biokemiju i tloznastvo. Poznat je kao tih radnik, profesor-naučenjak, koji je uživao poštovanje i odanost kako među slušačima tako i među profesorskim kolegama. —

Slava mu! Uspomeni pokojnika posvetit ćemo u narednom broju poseban članak.

Ispravi.

U članku »Književna objava« otisnutom u 5. broju Šum. lista o. g. treba ispraviti ove tiskarske pogreške:

1. Na strani 327 u tabeli A. Promjer 60 cm, razdjeljak 14, drugi stupac širine horizont linija 2 ima stajati 57:50 mjesto 51:50.

Na istoj strani u istoj tabeli u razdjelku 19, stupac debljina ima stajati

28:858 umjesto 28:868

28:758 umjesto 28:768

28:658 umjesto 28:668

28:558 umjesto 28:568

3. Na strani 328 u prvom tiskanom redu ima se izostaviti riječ »među«.

4. Na istoj strani, u drugom redu ima se broj 2320:32 ispraviti na 2220:32.

U istom broju na str. 339 pod naslovom Bilješke govor je o ovlaštenim građanskim, a ne građevnim inženjerima.

Uredništvo.

Oglas.

Kod sreskog načelstva u Foči prodavaće se dne 2. juna 1922. g. od 10 do 12 sati prije podne putem javne, usmene i pismene dražbe oko 2000 kubnih metara četinjastoga drveta sa isključnom cijenom od 45 Din za kubni metar korisnoga i 5 Din za svaki prostorni metar otpadajućeg ogrijevnog drveta pri razmjeru 85 : 15.

Svaki nudioc mora položiti prije početka dražbe vadij u iznosu od 9000 dinara u gotovom ili u državnim bonovima.

Pismene ponude sa vadijem treba poslati zapečaćene sreskom načelstvu u Foči sa naznakom: »Ponuda na kupnju drveta u šumi Korči« i moraju stići najdalje 2. juna 1922 u 10 sati prije podne.

Nakon usmene dražbe otvoriće se pismene ponude.

Drvo se nalazi u šumi »Korči« i stoji svakome reflektantu slobodno, da ga prije dražbe pregleda.

Pogodbe kupnje i prodaje mogu se vidjeti kod sreskog načelstva u Foči.

Ministarstvo šuma i rudnika bira slobodno između usmenih i pismenih ponuda i može sve bez navadjanja razloga odbiti.

Do riješenja vezani su nudioci na svoje ponude.

Broj 3299—1922.

Kr. kotarska oblast na Sušaku, dne 8. maja 1922.

Predmet: Hreljin-Ružić selo i Šmrika z. z. prodaja etata 1922.

Oglas dražbe stabala.

Na temelju zaključka skupštine ovlaštenika z. z. Hreljin-Ružić selo od 25. XI. 1921. tač 75, te z. z. Šmrika od 9. X. 1921. tač. 2, odobrenih otpisom upravnog odbora županije modruško-riječke u Ogulinu od 25. IV. 1922. broj 889 i od 29. X. 1921. broj 1905 prodavaće se dne **3. juna 1922** u 10 sati pr. p. kod kr. kotarske oblasti u Delnicama putem pismene ponutbene dražbe niže navedena stabla.

I. U šumi z. z. Hreljin-Ružić selo 156 jelovih stabala procjenjenih na 936.49 m³ gradjevnog i 234.12 m³ ogrevnog drva uz isključnu cijenu od Din 57.369.

II. U šumi z. z. Šmrika 63 jelova i 8 bukovih stabala procjenjenih na 231.57 m³ jelovog tvoriva i 82.43 m³ jelovog i bukovog goriva uz isključnu cijenu od Din 14.172.50.

Propisno sastavljene i biljegovane ponude za svaku z. z. napose obložene sa 10 % žaobine od isključne cijene imaju se predati najkasnije do 3. juna 1922 do 10 sati pr. podne kod urudžbenog zapisnika kr. kot. oblasti u Delnicama.

Ponude zakasnjele, brzopjavne, nerazumljive, ustmene, propisno ne biljegovane, neobložene dostatnom žaobinom, kao i one ispod isključne cijene neće se uvažiti.

Dražbovatelji imaju u ponudi navesti, da su im dražbeni uvjeti zastupajući kupoprodajni ugovor dobro poznati i da iste bezuvjetno prihvataju.

Dražbeni uvjeti koji se odnose na prodaju gore navedenih stabala, stoje na uvid za vrijeme uredovnih sati u uredovnici kr. šum. teh. izvjestitelja u Fužinama.

Upravitelj kotara:

Kr. odsječni savjetnik: Dr. Cukar v. r.

Oglas dražbe stabala.

Na osnovu rešenja Ministarstva šuma i rudnika u Beogradu od 25. aprila 1922, broj 69 sekv. obdržavati će se dana **24. maja 1922** u 11 sati prije podne pismena dražba stabala i to:

Šumarija	Četinjavo tvorivo drvo	Bukovo tvorivo drvo	Bukovo gorivo drvo
	m^3		prostornih metara
Brod na Kupi	6.910	50	605
Crnilug	7.470	50	450
Delnice	4.905	50	750
Lokve	13.700	300	1.800
Skrad	475	—	60
Zalesina	3.300	—	300
Svega	36.760	450	3.965

Opći dražbeni uslovi:

1. Dražba će se obaviti samo putem pismenih ponuda (oferta).
2. Ponude imaju biti dobro zapečaćene i biljegovane taksonom markom od 20 dinara, te se imaju predati najkasnije do 11 sati prije podne **24. maja 1922** u kancelariji šumarsko-dohodarstvenog ureda u Lokvama.
3. U ponudi valja naročito navesti, da su nudiocu svi dražbeni uslovi dobro poznati i da ih u cijelosti prihvaća. Uz to ima ponudi priložiti u ime žaobine (vadium) 5 % isključne cijene one hrpe, za koju ponuda glasi. Žaobina mora biti položena u gotovom novcu ili uložnoj knjižici kojeg domaćeg zavoda. Inostrani podanici imaju položiti žaobinu od 10 %.
4. Odobrenje dražbe zavisi od Ministarstva šuma i Rudnika u Beogradu.
5. Ponude otvarati će se 24. maja 1922 tačno u 11 sati pred komisijom, koja je za to određena.
6. U ime jamčevine ima se u roku od 14 dana nakon obavijesti da je dražba odnosno ponuda odobrena položiti u gotovom 25 % od kupovnine kod šumskog i dohodarstvenog ureda u Lokvama. Ostatak kupovnine uplaćivati će se u roku od mjesec dana nakon dostavljena obračuna o izrađenom materijalu.
7. Za sječu i izrađivanje kupljenih stabala ustanovljuje se rok do konca mjeseca juna 1923, a izvoz robe iz šume do konca mjeseca novembra 1923.
8. Svi ostali dražbeni uslovi kao i izkazi čestica (ložova) prodajnih hrpa mogu se dobiti kod šumarsko-dohodarstvenog ureda u Lokvama.

U Lokvama, dne 1. maja 1922.

Državni komesarijat

za šumsko dobro kneza Thurn i Taxisa u Lokvama.

Objava licitacije ciglje.

Kr. šumska uprava u Rajiću prodavaće na 6. juna o. g. u 9 sati pre podne 170.000 komada ciglje, složeno kod drž. stana u Novskoj, udaljeno od željezničke stanice Novska 3 km. Licitacija će se držati u Novskoj kod državnog stana. Ciglja je iz vremena 1914. god., po svojem kvalitetu prve vrste. Lice joj je potpuno uglačano. Isključna cena po 1000 komada 450 Dinara.

Držaće se usmena i ofertalna licitacija. Najpre će se — u 9 sati početi — usmeno licitirati manje količine, a nakon ove otvarati oferti.

Uslovi:

1. Oferti imaju biti zatvoreni predani do 9 sati pre podne, provideni sa 20 Dinara taksenih maraka te zaobinom od 4250 Dinara u gotovom novcu. Kod usmene licitacije ima svaki, koji licitira, položiti u ime zaobine, po svakoj 1000 komada ciglje, 25 Dinara u gotovom novcu.

2. Usmeno licitirane količine ciglje ne će se ustupati, u koliko kumulativna ponuda ofertom bude povoljnija iznad sviju suma usmene licitacije.

3. Rok izvoza ciglje je do konca jula 1922. god.

4. Poblži uslovi mogu se saznati za radnog vremena kod kr. direkcije šuma u Vinkovcima i kr. šumske uprave u Rajiću.

U Vinkovcima, dne 2. maja 1922. god.

Kr. direkcija šuma.

Prodaja rezanega in tesanega lesa.

Državna uprava veleposestva Lamezan Salins v Kokri nad Kranjem prodaja sledeče partije izdelanega lesa:

- I. part. a) ca 250 m³ paralel. desk 25, 30, 40 mm 4 m dolgih,
b) » 25 » različnih lat 1 do 4 m dolgih,
c) » 35 » različnih moralov 4 m dolgih,
d) » 100 » bukovih desk 20 in 33 mm 1 do 4 m dolgih.

II. part. ca 35 m³ mecesnovih plohov 40 in 50 mm 4 m dolgih.

III. part. ca 7000 čevljev tesanega smrekovega lesa 4 do 8 m dolgega 3/3 do 6/8 col.

Rezan les se prodaja loke žaga Kokra, tesan les pa loke skladišča uprave po obstoječih trgovinskih uzancih. Z 20 Din kolekovane ponudbe je vlagati po določilnih prodajnih pogojev (razpoložljivih pri upravi) do 15. junija 12 h na upravo v Kokri.

Oglas licitacije.

Kr. Direkcija Šuma na Sušaku prodat će temeljem odobrenja Ministarstva Šuma i Rudnika od 17. V. broj 12806—1922 god. dne 3. jula 1922 god. u 11 sati prije podne samo putem pismenih ponuda u XIII prodajnih skupina u šumi na panju jelova i bukova stabla kako slijedi:

Skupina	Sječina		jelovine	bukovine	Isklična cijena
	na području	u sjekoredu	m ³	m ³	Dinara
I.	Kr. šumske uprave u Krasnom	A IV, 14, 15,	4124	5301	121.419
II.		A III, 10, 11,	2296	3847	71.652
III.		A I, 3,	1361	2444	49.281
IV.	Kr. šumske uprave u Ljeskovcu	A VI, 29,	156	644	7.800
V.		"	739	3519	41.488
VI.		"	282	1388	17.311
VII.		A I, 8,	1125	984	30.708
VIII.		"	1991	1443	46.887
IX.		"	844	1146	23.531
X.		A V, 25,	1330	740	28.829
XI.	Kr. šumske uprave u Otočcu	A II, 15,	3654	2321	61.959
XII.		A I, 9, 10,	258	29326	212.527
XIII.		A II, 16,	12690	26131	371.895

USLOVI:

1. Primaju se samo zatvorene — do 11 sati gore određenog dana kod ove Direkcije predane — pismene ponude taksirane sa 20 Dinara s priloženom potvrdom o uplati 10% žaobine od isklične cijene u gotovom ili vrijednosnim papirima, kojima država priznaje valjanost jamstva.

Kasnije predane ponude, brzojavno saopćene, nepotpuno ili nikako taksirane odbijaju se.

2. U ponudi treba naročito istaknuti, da su nudiocu poznati svi uslovi prodaje te da ih u cjelosti prihvaća.

3. Gospodinu Ministru Šuma i Rudnika pristoji pravo da prihvati koju god ponudu bez obzira na visinu iste.

4. Svi poblizi ugovorni uslovi, iskaz prodajnih skupina, obrazac ponude te napis na omotu ponude mogu se saznati kod Kr. Direkcije Šuma na Sušaku ili kod Kr. šumskih uprava u Krasnom, Ljeskovcu i Otočcu, a i dobiti uz odštetu od 10 Dinara kod kr. Direkcije Šuma na Sušaku.

Sušak, dne 23. maja 1922.

Kr. Direkcija Šuma.

„SLAVEKS“

dion. društvo za šumsku industriju, Zagreb.

Proizvadjia i eksportira: Rezanu hrastovinu najbolje slavonske kakvoće sa pilane Brod n./S. Parenu i neparenu bukovu gradju znamenite kakvoće sa pilane Pakrac.

„SLAVEKS“

société anonyme d'exploitation forestière,
Zagreb.

Produit et exporte: Sciage Chêne, de meilleure qualité de Slavonië de sa scierie de Brod s./S. Sciage Hêtre de la célèbre provenance de Pakrac de sa scierie de Pakrac (Slavonie) Etuvagé égal. Usine de talons en bois de Hêtre.

MILAN PRPIĆ D. D.

VELETRGOVINA DRVOM

Telefon br. 5-60. **ZAGREB** Bakačeva ul. 4.

Eksploatacija šuma i proizvodnja svakovrsnog materijala iz tvrdog i mekanog drva. — Kupuje i prodaje sve vrsti drva na veliko.

SLAVONIJA društvo na dionice za industriju drva

ZAGREB, Mažuraničev trg 11.

Telefon broj 20 - 56 i 17 - 22.
Osnovano godina 1904.
Zaposleno 1200 radnika.

Brzjavi: „SLAVONIJA“.
Dionička glavica K 80,000.000.
Pričuvna glavica K 37,5000.000.

Parna pilana, tvornica furnira, pokućstva, sjedala za stolice i parketa u Brodu na Savi.

Izradjuje razanu gradju iz svih vrsti tvrdog drveta, naročito iz slavonske hrastovine, zatim furnire iz svih vrsti domačog i eksotičnog drveta te iz vočaka. Sjedala za stolice i parketa iz hrastovine i bukovine.

Proizvadjia masivno pokućstvo iz bukovine, hrastovine, breštovine, jasenovine i javorovine.

Podružnice i zastupstva u Beogradu, Brodu n. S., Wienu, Pragu, Brnu, Budapešti, Segedinu, Oradea Mare (Nagyvárád), Aradu i Bukareštu.

Dioničarsko društvo za eksploataciju drva Zagreb, Gajeva ul. 32

Telefon 16-34, 14-55, 12-38.
Brzjavi: „EXPLOITAT“.

Parna pilana i tvornica
parketa Virovitica.

Parna pilana Teslić.

Prodajni ured Banja-Luka.

Proizvadjia i eksportira:

hrastovu robu, parenu i neparenu bukovinu, mekanu rezanu gradju, gorivo drvo te parkete.

Société Anonyme d'Exploitation forestière Zagreb, Gajeva ul. 32

Téléphone 16-34, 14-55, 12-38.
Télégrammes: „EXPLOITAT“.

Scierie à vapeur et fabrique
de parquets Virovitica.

Scierie à vapeur Teslić.

Bureau de vente Banja-Luka.

Produits et exportés:

matériaux eu chêne, hêtre étuvé et non étuvé, bois tendre matériaux de construction et matériaux sciés et bois pour chauffage et parquets.

Šumska industrija

FILIPA DEUTSCHA SINOVI

Vrhovčeva ul. 1

Z A G R E B

Telefon broj 47

PARNA PILANA U TUROPOLJU.

Export najfinije hrastovine. — Na skladištu ima velike količine potpuno **suve** hrastove gradje svih dimenzija.

UTEMELJENA GODINE 1860.

Našička tvornica tanina i paropila d.d. Zagreb

Mihanovićeve ulica 2. Telefon 5—11,
listovni i brzojavni naslov **Taninpila.**
Pilane u Sušine-Gjurgjenovcu, Andri-
jevcima, Ljeskovici, tvornice tanina,
bačava, parketa i pokućstva u Sušine-
Gjurgjenovcu, ispostave u svim većim
mjestima.

Proizvadj a sve vrsti tvrdog gradjev-
nog i stolarskog drva, gorivo drvo,
parkete, bačve za vino i pivo u
svim veličinama.

Velika građanska

KUHARICA

upravo izašla!

Sadržaje stotine praktičnih i proku-
šanih recepta. Sastavljena uz sudje-
lovanje mnogih iskusnih gospođa.

288 str. vel. osmine.

Lijepo opremljena stoji Din 20—,
poštom preporučeno Din 22—.

Nakladnik:

V. VOŠICKI, Koprivnica.

Zahtjeva jte popis knjiga!

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

**je najmoderneje urejena in izvršuje vsa tiskarniška
dela od najpriprostejšega do najmodernejšega.**

Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. —
Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. — Brošure in
knjige v malih in tudi največjih nakladah. — Časopise, revije
in mladinske liste.

**Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov
in reklamnih listov.**

Lastna izdelovalnica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne šole in srednje šole. Risanke, dnev-
niki in beležnice.

UČITELJSKA KNJIGARNA

prodaja slovenske znanstvene, strokovne, leposlovne, pripo-
vedne in mladinske knjige; dalje knjige za osnovne šole,
srednje in obrtne šole; zaloga vsakovrstnega papirja, pisalnih,
risalnih in šolskih potrebščin in učil; razglednice, umetne in
pokrajinske v veliki izbiri.

Ljubljana **Fr. Ševčik** Židovska ul. 8
puškar in trgovec z orožjem

Ustanovljeno l. 1882.

Kr. prodaja smodnika (baruta).

Na drobno in debelo.

Največja zaloga raznovrstnih pušk, repetir pištol in samokresov kakor tudi vseh lovskih potrebščin in zraven spadajoče municije. Opozarjam zlasti na širom znane sulske brezpetelinarice in trocevke. Bogata izbira finih oprem za lovce.

Orožje in municijo oddajam samo proti veljavnemu orožnemu listu.

Razpošiljalnica za vso državo.

PETER KOZINA & CO.

GLAVNO SKLADIŠTE:

LJUBLJANA, BREG BR. 20

preporuča jugoslovenskim šumarima i lovcima solidnu izradu vlastitih tvornica na **brdskim i šumskim cipelama, vojničkim bakandžama** te raznim štrapacnim i luksuznim vrstama obuće za gospodu i dame.

Prva Hrvatska Štedionica

U ZAGREBU.

Osnovana godine 1846.

Osnovana godine 1846

Dionička glavnica :
K 160,000.000.—

Pričuve :
K 100,000.000.—

Ulošci preko
K 1.200,000.000.—

Mjenjačnica u Zagrebu.

Podružnice :

Beograd, Bjelovar, Brod na Savi,
Celje, Crkvenica, Čakovec, Da-
ru ar, Delnice, Djakovo, Gjur-
gjevac, Ilok, Karlovac, Kraljevica,
Križevci, Mitrovica, Nova Gra-
diška, Ogulin, Osijek; Požega,
Rijeka, Senj, Sisak, Subotica,
Sušak, Sv. Ivan Zelina, Varaždin,
Velika Gorica, Vinkovci, Viro-
vitica, Vukovar, Zagreb Ilica
117 a, Zemun.

Ispostave :

Osijek donji grad, Vinica.

PRIMA uložke na uložne kjižice i na tekući račun.

ESKOMPTIRA mjenice i devize.

OBAVLJA burzovne naloge te izplate na vsa tu-
i inozemna mjesta.

IZDAJE čekove i kreditna pisma.

FINANCIRA trgovačka, obrtna i industrijalna
poduzeća.

OBAVLJA sve štedioničke i bankovne poslove
najkulantnije.

CENTRALNA ESKOMPTNA I MJENJAČNA BANKA

DIONIČARSKO DRUŠTVO — ZAGREB, ILICA 26.

Telefon ravnateljstvo 8—78. Telefon blagajne 15—30.

Brzajavni naslov: BRODBANKA.

Dionička glavnica . . . K 75,000.000.—

Pričuve preko . . . K 22,000.000.—

Ulošci preko . . . K 45,000.000.—

Pedružnice: **BROD n|S, OSIJEK, DJAKOVO.**

PRIMA ULOŠKE na knjižice i u tekućem računu uz najbolji kamat-njak. Novi ulošci vraćaju se odmah i bez otkaza.

DAJE MJENBENE I KONTOKORENTNE VJERESIJE, finansira trgovačke i industrijalne poslove uz najpovoljnije uvjete.

OBAVLJA SVE BURZOVNE POSLOVE kupuje, i prodaje devize, valute i efekte, izvršava sve naloge brzo i kulantno.

JADRANSKA BANKA BEOGRAD.

Delniška glavnica: Din. 30,000.000'--. Rezerva: Din. 15,000.000'--.

PODRUŽNICE:

Celje, Cavtat, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Korčula,
Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković,
Sarajevo, Split, Šibenik, Zagreb.

Naslov za brzajave: JADRANSKA.

Afiliirani zavod:

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortland Street.

New York City.

Dr. Ing. Miroslav Kasal

oblastveno autorizirani gradbeni inženjer

Ljubljana — Gradišče 13

Gradbeno poduzeće i tehnička pisarna za betonske, železobetonske i vodnezgradbe, kao strugare, pilane, jezove, električne centrale i sl., arhitekturu te svakovrsne visoke gradbe.

Izvršenje.

Projektovanje.

HRVATSKA SVEOPĆA KREDITNA BANKA

DIONIČARSKO DRUŠTVO — ZAGREB, ILICA 25 u vlastitoj palači.

PODRUŽNICE: ČAKOVEC, KARLOVAC I VARAŽDIN.

Afilacije: Gradska štediona d. d. Koprivnica, Banka i štediona, Ludbreg i Veliko-Bečkerečka štedionica, d. d. Veliki Bečkerek. — Potpuno uplaćena dionička glavnica K 50,000.000.—. Pričuve K 25,000.000.—. Preuzima uz najpovoljnije ukamaćenje uloške na knjižice, u tekućem računu i na blagajničke doznalice.

— Svi poslovi, koji zasjecaju u bankovnu struku provadjaju se najkulantnije.
— Robno odjeljenje. — Brojevi telefona: Zagreb 6-21, 7-37, 14-25 i 15-90.
Čakovec 23. Karlovac 79. Varaždin 18. — Brzjavni naslov: Kredit.

Komercijalna banka d. d. Zagreb

Zrinjski trg 9. — Podružnice: Beograd, Sarajevo.

Telefon: Ravnateljstvo 1—48. Poslovnice 7—29. Brzjavni naslov: „Combank“.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun uz najpovoljnije uvjete. Eskomptira mjenice i devize. Finansira i osniva trgovačka, obrtnička i industrijska poduzeća. Podjeljuje predujmove na vrijednosne papire. — Obavlja sve burzovne naloge. Kupuje i prodaje devize, valute i vrijednosne papire.

PREKO 80% KLIJAVOSTI!

Kod nabave sjemenja

Crnog bora (pinus austriaca)

obratite se na domaću tvrtku

D. DUBRAVČIĆ, Nerežišće (Brač)

Cijene umjerene!

Sjeme zdravo i čisto!

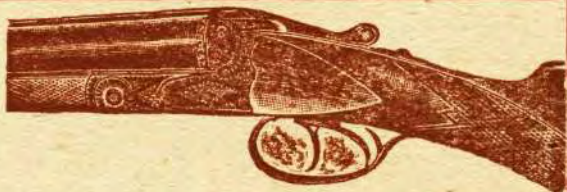
Puškarna
v
KRANJU

Г. З. З. О. З.

Tvornica lov. pušaka s elektr. pogonom. Skladište svakovrsnog oružja, municije i lov. potrebitina. Sve popravke izvršuje stručnjački.

Brzajavi: PUŠKARNA KRANJ.

Cijeniki na zahtjev!

Творница лов. пушака с електр. погoнoм. Складиште сваковрсног оружја, муниције и лов. потрепштина. Све поправке извршује струњчаки.

Брзојави: ПУШКАРНА КРАЊ.

Ценике шаље на захтев!

Dolenc, Hudovernik, Javornik
lesna izvozna družba -- LJUBLJANA

dobavlja sve vrsti
mekanog, tesanog i
piljenog drvnog ma-
terijala u svakoj
količini

točno i solidno.

добавља све врсти
меканог, тесаног и
пиљеног дрвног ма-
теријала у свакој
количини

ТОЧНО И СОЛИДНО.